

Valsts pētījumu programmas
**"Letonika latviskas un eiropēiskas
sabiedrības attīstībai"**
pirmās kārtas noslēguma zinātniskās un
sociālās ietekmes pārskats
(īstenošanas periods 20.12.2021.-19.12.2025.)

Rīga, 2026

Saturs

Valsts pētījumu programmas “Letonika latviskas un eiropeiskas sabiedrības attīstībai” regulējums.....	5
Programmas mērķi, uzdevumi un sasniedzamie rezultāti	5
Konkursa norise	7
Programmas īstenošana un uzraudzība.....	8
Projekts “Mūsdienu latviešu valodas izpēte un valodas tehnoloģiju attīstība”	11
Projekta pamatinformācija	11
Informācija par projekta finansējuma izlietojumu	12
Zinātniskā izcilība un galvenie zinātniskie sasniegumi.....	12
Zinātniskās kapacitātes pieaugums un studējošo iesaiste zinātniskajā darbībā	12
Sociāli ekonomiskā ietekme	12
Komunikāciju aktivitātes	13
Ekspertu vērtējums.....	13
Projekta zinātniskie rezultāti	14
Projekts “Identitāšu ainavas: vēsture, kultūra un vide (IDEUM)”	18
Projekta pamatinformācija	18
Informācija par projekta finansējuma izlietojumu	19
Zinātniskā izcilība un galvenie zinātniskie sasniegumi.....	19
Zinātniskās kapacitātes pieaugums un studējošo iesaiste zinātniskajā darbībā	20
Sociāli ekonomiskā ietekme un ietekme uz rīcībpolitiku.....	20
Komunikācijas aktivitātes	21
Ekspertu vērtējums.....	22
Projekta zinātniskie rezultāti	22
Projekts “Inovatīvi risinājumi kombinētās mācīšanās ieviešanai mācību procesa digitālās transformācijas kontekstā”	25
Projekta pamatinformācija	25
Informācija par projekta finansējuma izlietojumu	26
Zinātniskā izcilība un galvenie zinātniskie sasniegumi.....	26
Zinātniskās kapacitātes pieaugums un studējošo iesaiste zinātniskajā darbībā	27
Sociāli ekonomiskā ietekme	27
Komunikāciju aktivitātes	28
Ekspertu vērtējums.....	28
Projekta zinātniskie rezultāti	29
Projekts “Daudzfunkcionāla lībiešu valodas vārdnīca”	31
Projekta pamatinformācija	31

Informācija par projekta finansējuma izlietojumu	32
Zinātniskā izcilība un galvenie zinātniskie sasniegumi.....	32
Zinātniskās kapacitātes pieaugums un studējošo iesaiste zinātniskajā darbībā	32
Sociāli ekonomiskā ietekme	32
Komunikāciju aktivitātes	33
Ekspertu vērtējums.....	33
Projekta zinātniskie rezultāti	33
Projekts “Neatkarības arheoloģija: jaunas pieejas Nacionālajai pretestības vēsturei Latvijā”	36
Projekta pamatinformācija	36
Informācija par projekta finansējuma izlietojumu	37
Zinātniskā izcilība un galvenie zinātniskie sasniegumi.....	37
Zinātniskās kapacitātes pieaugums un studējošo iesaiste zinātniskajā darbībā	37
Sociāli ekonomiskā ietekme un ietekme uz rīcībpolitiku	38
Komunikāciju aktivitātes	38
Ekspertu vērtējums.....	39
Projekta zinātniskie rezultāti	40
Projekts “Inovācija un iekļaujoša pārvaldība sabiedrības iesaistes, uzticības, komunikācijas veicināšanai”	42
Projekta pamatinformācija	42
Informācija par projekta finansējuma izlietojumu	43
Zinātniskā izcilība un galvenie zinātniskie sasniegumi.....	43
Zinātniskās kapacitātes pieaugums un studējošo iesaiste zinātniskajā darbībā	43
Sociāli ekonomiskā ietekme un ietekme uz rīcībpolitiku	44
Komunikāciju aktivitātes	44
Ekspertu vērtējums.....	45
Projekta zinātniskie rezultāti	45
Projekts “Jauni risinājumi demogrāfijas un migrācijas procesu izpētē latviskas un eiropiskas zināšanu sabiedrības attīstībai (DemoMigPro)”	48
Projekta pamatinformācija	48
Informācija par projekta finansējuma izlietojumu	49
Zinātniskā izcilība un galvenie zinātniskie sasniegumi.....	49
Zinātniskās kapacitātes pieaugums un studējošo iesaiste zinātniskajā darbībā	50
Sociāli ekonomiskā ietekme un ietekme uz rīcībpolitiku.....	50
Komunikāciju aktivitātes	51
Ekspertu vērtējums.....	51
Projekta zinātniskie rezultāti	52

Projekts “Latviešu valodas daudzveidība laikā un telpā”	55
Projekta pamatinformācija	55
Informācija par projekta finansējuma izlietojumu	56
Zinātniskā izcilība un galvenie zinātniskie sasniegumi.....	56
Zinātniskās kapacitātes pieaugums un studējošo iesaiste zinātniskajā darbībā	56
Sociāli ekonomiskā ietekme	57
Komunikāciju aktivitātes	57
Ekspertu vērtējums.....	58
Projekta zinātniskie rezultāti	58
Secinājumi	62

Valsts pētījumu programmas “Letonika latviskas un eiropiskas sabiedrības attīstībai” regulējums

[Zinātniskās darbības likums](#) (pieņemts 2005. gada 14. aprīlī);

[2018. gada 4. septembra Ministru kabineta noteikumi Nr. 560 "Valsts pētījumu programmu īstenošanas kārtība"](#) (turpmāk - MK noteikumi)

[2021. gada 7. jūlija Ministru kabineta rīkojums Nr. 475 "Par valsts pētījumu programmu "Letonika latviskas un eiropiskas sabiedrības attīstībai" \(turpmāk – MK rīkojums\)](#)

[Valsts pētījumu programmas "Letonika latviskas un eiropiskas sabiedrības attīstībai" nolikums](#) (apstiprināts 2021. gada 23. augustā, grozīts 2021. gada 4. oktobrī, turpmāk – nolikums)

Programmas mērķi, uzdevumi un sasniedzamie rezultāti

Programmas virsmērķis ir Latvijā veidot iekļaujošu latvisku un eiropisku zināšanu sabiedrību, kuras pamats ir demokrātiskās vērtības, latviešu valoda un kultūra.

Programmas mērķis ir radīt jaunas zināšanas un risinājumus, lai sekmētu ilgtspējīgu Latvijas sabiedrības un valsts attīstību. Tas ietver valodas, vēstures, kultūras, latviešu un mazākumtautību identitātes pētniecību, izglītības transformācijas iespēju izpēti, kā arī nepieciešamā cilvēkkapitāla paplašināšanu.

Programmas uzdevumi:

1. Latvijas vēsture, latviešu un mazākumtautību identitāte:
 - uzdevuma priekšmets ir Latvijas vēstures izpēte un zināšanu iegūšana latviešu, tai skaitā diasporas, un mazākumtautību identitātes konceptuālā ietvara aktualizēšanai. Šis uzdevums iekļauj šādus izpētes virzienus: (a) dažādu identitātes un kolektīvās piederības formu (piemēram, latviskā, valstiskā, demokrātiskā, lokālā, eiropiskā, kultūras) vēsturiska izpēte un to savstarpējās mijiedarbības analīze; (b) Latvijas un latviešu vēstures izpēte; ideju, reliģiskās, filozofiskās un tiesiskās domas, kā arī ideoloģiju vēstures izpēte Eiropas vēstures un kultūrtelpas kontekstā; (c) Latvijas vēstures un kultūras mantojuma, tai skaitā nemateriālā kultūras mantojuma, arheoloģijas (senvēstures), tradicionālās kultūras (folkloras) un etnoloģijas izpēte vēsturiskajā un mūsdienu aspektā;
 - uzdevuma priekšmets ir Nacionālās pretestības vēstures (1940.–1991.), tai skaitā bruņotās un nevardarbīgās pretošanās, Padomju Sociālistisko Republiku Savienības (PSRS) nodarīto zaudējumu, Trešās Atmodas tautas kustības un Latvijas neatkarības, demokrātiskās valsts iekārtas un Latvijas Republikas Satversmes atjaunošanas izpēte valstiskās nepārtrauktības kontekstā, nostiprinot to kolektīvajā atmiņā un valsts stratēģiskajā komunikācijā;
2. Izglītības transformācija. Šī uzdevuma priekšmets ir kombinētās mācīšanās modeļu izpēte inovatīvu risinājumu izstrāde mācīšanās procesa digitālajai transformācijai, balstoties pašreizējā labajā praksē. Šis uzdevums iekļauj šādus izpētes virzienus: (a) inovatīvi pētniecībā balstītas un iekļaujošas izglītības risinājumi, tai skaitā tiem atbilstošas didaktikas un metodikas izstrāde visās izglītības pakāpēs (prioritāri zinātnes, tehnoloģiju, inženierzinātnes un matemātikas (STEM) jomā 1.–6. klasē, vēsturē 10.–12. klasē) un to izmēģināšana skolu praksē; (b) mūsdienās un nākotnē nepieciešamās kompetences un to attīstībai atbilstošie izglītības modeļi, mācību programmas un mācību līdzekļi; (c) cilvēkorientēta mācīšanās un zināšanu sabiedrība; (d) izglītības digitālās pārveides iespējas un riski; (e) izglītības cilvēkresursi un prasības profesionālajai pilnveidei, tostarp personalizēti profesionālās pilnveides risinājumi, kā arī ieteikumi izglītības rīcībpolitikas veidotājiem.
3. Demogrāfija un migrācija. Šī uzdevuma priekšmets ir mūsdienu demogrāfijas un migrācijas procesu izpēte. Šis uzdevums iekļauj šādus izpētes virzienus: (a) mūsdienu demogrāfijas un migrācijas

procesu analīze un to lokālie un starptautiskie tiesiskie aspekti, efektīva vadība; (b) reemigrācijas stimulēšana, talantīgu speciālistu migrācijas jautājumi, tostarp intelektuālā darbaspēka aizplūšana, ieplūšana, noturēšana, kā arī diasporas sadarbības tīklu stiprināšana, tai skaitā kultūras, zinātnes, augsto tehnoloģiju un radošo industriju sfērā; (c) jaunatbraucēju integrācija un iekļaujoša sabiedrība.

4. Inovatīva un iekļaujoša pārvaldība. Šī uzdevuma priekšmeti ir demokrātijas apdraudējumi un valsts noturība. Šis uzdevums iekļauj šādus izpētes virzienus: (a) risinājumi sabiedrības līdzdalības veicināšanai demokrātijas procesos, tai skaitā vēlēšanās un inovatīvās līdzdalības formās nacionālā un vietējā līmenī (piemēram, līdzdalības budžetēšana, elektroniskās petīcijas, pašvaldību referendumi); (b) sabiedrības iesaiste politikas veidošanā un īstenošanā, noturība pret dažādu veidu apdraudējumiem; (c) uzticēšanās institūcijām; (d) stratēģiskās komunikācijas loma pārvaldībā.

5. Latviešu valodas attīstība 21. gadsimtā un tās valstiskā loma:

- uzdevuma priekšmets ir mūsdienu latviešu valodas attīstības un lietojuma izpēte. Šis uzdevums iekļauj mūsdienu latviešu valodas pētniecību ar statistiskās, vizualizācijas un korpuslingvistikas metodēm, kā arī jaunu lingvistikas metožu un teoriju lietojumu (piemēram, lietišķā valodniecība, kognitīvā lingvistika, eksperimentālā valodniecība, leksiski funkcionālā gramatika) un jaunu terminu izstrādi latviešu valodniecībā šādos izpētes virzienos: (a) latviešu literārās valodas attīstības tendences, pētījumi par valodas ideoloģiju un valodas standartizāciju; (b) Latvijas iedzīvotāju lingvistisko ieradumu, attieksmju un pārlicību monitorings dažādās saziņas situācijās, balstoties uz modernām sociolingvistiskām teorijām un metodēm, mūsdienīgiem un neformāliem avotiem (sociālajiem medijiem, sarunvalodu un citiem avotiem); (c) bērnu valodas apguve, bērnu un jauniešu valodas prasme un lietojums izglītības iestādēs un diasporā; (d) virtuālā saziņa un latviešu valodas lietojums sociālajos medijos; (e) latviešu valodas leksikas semantiskie un gramatiskie aspekti; (f) latviešu valodas terminoloģijas zinātnisko principu un praktiskās terminrades kā zinātniskās darbības daļas attīstība;

- uzdevuma priekšmets ir mūsdienu latviešu valodas sistēmas izpēte valodas statisko un dinamisko norišu kopsakarībā un valodas tehnoloģiju attīstība. Šis uzdevums iekļauj jaunu lingvistikas virzienu attīstību ar statistiskās, vizualizācijas un korpuslingvistikas metodēm šādos izpētes virzienos: (a) digitālās infrastruktūras attīstīšana valodas pētniecībai: latviešu valodas leksisko, fonētisko un akustisko resursu izveide digitālā, mašīnlasāmā tiešsaistes datu formā, tai skaitā transkribētu runas korpusu izstrāde, nodrošinot to integrāciju Eiropas valodas resursu repozitorijos; (b) latviešu valodas skaņu sistēmas akustiskie un auditīvie (uztveres) pētījumi; (c) latviešu valodas gramatikas vienību un to variantu semantiski pragmatiski pētījumi; (d) latviešu nedzirdīgo zīmju valodas pētniecība; (e) runas atpazīšanas un balss sintēzes tehnoloģijas; (f) valodas tehnoloģiju risinājumi cilvēkiem ar īpašām vajadzībām (piemēram, automātiskā subtitrēšana, balss komandas).

6. Latvijas lingvistiskā daudzveidība:

- uzdevuma priekšmets ir Latvijas lingvistiskās vides reģionālās un vēsturiskās savpatības attīstība. Šis uzdevums iekļauj mūsdienu latviešu valodas pētniecību ar statistiskās, vizualizācijas un korpuslingvistikas metodēm, kā arī jaunu lingvistikas virzienu attīstību šādos izpētes virzienos: (a) pētījumi tulkojumzinātnes, kontaktlingvistikas un areālās valodniecības jomā, latviešu valodas konkurētspēja kontaktvalodu situācijā, Eiropas un pasaules daudzvalodu konteksts; (b) latviešu valodas dialektu pētniecība, it īpaši izlokšņu leksikas un gramatikas izpēte, kā arī sociolingvistisks skatījums uz mūsdienu izloksnēm, to dzīvotspēju un transformāciju ekstralingvistisko faktoru ietekmē, balstoties uz lauka pētījumiem un izlokšņu materiālu digitālās krātuves zinātnisko aprakstu; e-rīku un digitālo leksikogrāfisko avotu izstrāde: latviešu valodas dialektu atlanta, izlokšņu vārdnīcu izstrādes un latgaliešu rakstu valodas pareizrakstības rīka lingvistiskās daļas turpinājums, lai veidotu pamatu izlokšņu aprakstu iekļaušanai Eiropas valodu atlantā un Latvijas izlokšņu un dialektu digitālās kartes izstrādei; (c) vietvārdu sistēmas un vietējā lietojuma tradīcijas novados, Latvijas lingvistisko un

vēsturisko vietvārdu datubāzes pilnveide; (d) Latviešu valodas vēsturiskās vārdnīcas un Latviešu valodas seno tekstu korpusa modernizācija un papildinājumi; (e) latgaliešu rakstu valodas vēstures un mūsdienu situācijas izpēte, Mūsdienu latgaliešu rakstu valodas korpusa (MuLA) pilnveide, valodas tehnoloģiju attīstība latgaliešu rakstu valodai;

- uzdevuma priekšmets ir lībiešu valodas attīstība, valodas apguve, pētnieku sadarbība un ataudze. Šis uzdevums iekļauj šādus izpētes virzienus: (a) lībiešu valodas pētnieciskā bāze un digitalizācija – izveidot plaša lietojuma mūsdienu lībiešu leksikogrāfijas avotu, kā arī nodrošināt lībiešu valodas korpusa un citu datubāžu papildināšanu valodas lietojuma un apguves iespēju nodrošināšanas nolūkā; (b) lībiešu valodas pratēju (valodas ekspertu) iesaistes programma, kuras ietvaros lībiešu valodas pratēji nodrošina pētniecisko un konsultatīvo atbalstu, valodas vides uzturēšanu, lībiešu valodas pieejamību un valodas prasmes saglabāšanos un pilnveidi.

Programmas kopīgie (horizontālie) uzdevumi:

- veidot un attīstīt starpdisciplināras un iekļaujošas starptautiski konkurētspējīgas zinātnieku grupas, kas zinātniskajā darbībā izmanto pētniecības metodes un tehnoloģijas, kas ir atzītas pasaules zinātnieku vidū;
- nodrošināt pētniecības procesa un pētījuma rezultātu ietekmi uz dažādām mērķa grupām: pētniecības kopienu, visu līmeņu izglītojamiem izglītības procesā, nozaru politikas veidotājiem un ieviesējiem, projekta mērķim piekritīgām tautsaimniecības nozarēm, sabiedrību kopumā
- attīstīt inovatīvus risinājumus un veicināt to plašāku izmantošanu;
- nodrošināt publisku pieejamību pētniecības rezultātiem, tai skaitā nodrošinot bezmaksas piekļuvi zinātniskajām publikācijām un deponējot jauniegūtos pētniecības datus pētniecības datu repozitorijos atbilstoši FAIR (*findable, accessible, interoperable, reusable*) principiem – atrodami, pieejami, sadarbspējīgi un atkārtoti lietojami;
- nodrošināt projektā radīto zināšanu pārnesi, iesaistot sabiedrību un veicinot tās izpratni par pētniecības lomu un devumu sabiedrībai nozīmīgu jautājumu risināšanā, tai skaitā sagatavojot informatīvus populārzinātniskus rakstus par veiktajiem pētījumiem, to rezultātiem un sabiedrības ieguvumiem;
- apzināt iepriekšējos, citu institūciju un citu valstu pētījumus, instrumentus un datubāzes.

Programmas īstenošanas laikā sasniedzamie rezultāti:

- izstrādāti vai pielāgoti inovatīvi, galalietotāju mērķa grupu vajadzībām atbilstoši rīki un risinājumi;
- veicinātas izmaiņas rīcībpolitikā;
- izveidoti starpdisciplināri un transdisciplināri (ar partneriem ārpus akadēmiskās vides) konsorģiji, iesaiste starptautiskās sadarbības tīklos un konsorģijos, projektu pieteikumi Eiropas Savienības un citās starptautiskās programmās;
- attīstīts cilvēkkapitāls, iesaistot pētniecībā jaunos un diasporas zinātniekus, nodrošinot prakses un darba iespējas studējošajiem un zinātniskā doktora grāda pretendentiem, kā arī attīstot ar programmu saistītus maģistrantūras un doktorantūras studiju moduļus;
- zinātniskās monogrāfijas un oriģināli zinātniskie raksti *Web of Science* vai SCOPUS (A vai B) datubāzēs iekļautajos žurnālos vai konferenču rakstu krājumos;
- informatīvi populārzinātniski raksti par dažādām auditorijām veiktajiem pētījumiem, to rezultātiem un sabiedrības ieguvumiem.

Konkursa norise

Programmas konkursa pirmā kārtā tika izsludināta 2021. gada 25. augustā, ar projektu pieteikumu iesniegšanas termiņu līdz 2021. gada 6. oktobrim. Konkursā kopā visiem sešiem uzdevumiem tika iesniegti 17 projektu pieteikumi. Latvijas Zinātnes padome (LZP) nodrošināja iesniegto projektu

pieteikumu ārvalstu zinātnisko ekspertīzi, katram projekta pieteikumam piesaistot no diviem līdz trim neatkarīgiem ārvalstu zinātniskajiem ekspertiem. Ja kādā no MK rīkojuma noteiktajiem uzdevumiem tika iesniegts vairāk nekā viens projektu pieteikums, tad šī uzdevuma projektu konsolidētā vērtējuma veidošanai tika organizēta ekspertu paneldiskusija, lai nodrošinātu pēc iespējas izsvērtāku un pamatotāku projektu pieteikumu vērtējumu.

Pamatojoties uz Valsts pētījumu programmu projektu īstenošanas kārtību, konkursa nolikumu un zinātniskās ekspertīzes rezultātiem, programmas īstenošanas un uzraudzības komisija 2021. gada 7. - 8. decembrī pieņēma lēmumu par **astoņu projektu pieteikumu finansēšanu**. Rezultātā tika finansēti projektu pieteikumi visos MK rīkojuma noteiktajos uzdevumos, izņemot 5. uzdevuma pirmo daļu: uzdevuma priekšmets ir mūsdienu latviešu valodas attīstības un lietojuma izpēte. Šis uzdevums iekļauj mūsdienu latviešu valodas pētniecību ar statistiskās, vizualizācijas un korpuslingvistikas metodēm, kā arī jaunu lingvistikas metožu un teoriju lietojumu (piemēram, lietišķā valodniecība, kognitīvā lingvistika, eksperimentālā valodniecība, leksiski funkcionālā gramatika) un jaunu terminu izstrādi latviešu valodniecībā šādos izpētes virzienos: (a) latviešu literārās valodas attīstības tendences, pētījumi par valodas ideoloģiju un valodas standartizāciju; (b) Latvijas iedzīvotāju lingvistisko ieradumu, attieksmju un pārliecību monitorings dažādās saziņas situācijās, balstoties uz modernām sociolingvistiskām teorijām un metodēm, mūsdienīgiem un neformāliem avotiem (sociālajiem medijiem, sarunvalodu un citiem avotiem); (c) bērnu valodas apguve, bērnu un jauniešu valodas prasme un lietojums izglītības iestādēs un diasporā; (d) virtuālā saziņa un latviešu valodas lietojums sociālajos medijos; (e) latviešu valodas leksikas semantiskie un gramatiskie aspekti; (f) latviešu valodas terminoloģijas zinātnisko principu un praktiskās terminrades kā zinātniskās darbības daļas attīstība.

Programmas īstenošana un uzraudzība

Programma tika finansēta no Izglītības un zinātnes ministrijas valsts budžeta programmas 05.00.00 "Zinātne" apakšprogrammas 05.12.00 "Valsts pētījumu programmas" līdzekļiem. Viena projekta īstenošanas laiks bija 36 mēneši (laika posmā no 2021. līdz 2024. gadam). Programmas kopējais finansējums bija **6 200 000 eiro**. Saskaņā 2021. gada 7. jūlija Ministru kabineta rīkojumu Nr. 475, **Izglītības un zinātnes ministrija (IZM)** tika noteikta par atbildīgo institūciju programmas īstenošanā. Tika izveidota VPP-LETONIKA Stratēģiskās vadības padome, kuras sastāvā ir pārstāvji no IZM, Eiropas Parlamenta, Valsts prezidenta kancelejas, Valsts kancelejas, Ārlietu ministrijas, Kultūras ministrijas, Tieslietu ministrijas, NATO Stratēģiskās komunikācijas ekselences centra, SIA "Tilde", Latvijas Jauno zinātnieku apvienības un Latvijas cilvēku ar īpašām vajadzībām sadarbības organizācijas "SUSTENTO", kā arī diasporas zinātnieki no Kristiana Albrehta universitātes Ķīlē (Christian-Albrechts-Universität zu Kiel) un Londonas Universitātes koledžas (University College London). Programmas **Stratēģiskās vadības padome** sniedza konsultatīvu atbalstu programmas izstrādes un īstenošanas laikā, un arī pēc programmas noslēguma.

Programmas īstenošanas un uzraudzības komisija (turpmāk – komisija), kuras sastāvā bija astoņi balsstiesīgi komisijas locekļi (trīs Izglītības un zinātnes ministrijas deleģēti pārstāvji, viens Ārlietu ministrijas deleģēts pārstāvis, viens Kultūras ministrijas deleģēts pārstāvis, viens Tieslietu ministrijas deleģēts pārstāvis, viens Valsts kancelejas deleģēts pārstāvis, viens Valsts valodas centra deleģēts pārstāvis) un viens komisijas eksperts bez balsstiesībām (Latvijas Zinātnes padomes deleģēts pārstāvis), regulāri sekoja projektu izpildes progresam. **Latvijas Zinātnes padome** projektu īstenošanas uzraudzību veica trīs virzienos – vidusposma un noslēguma pārskatu zinātniskā ekspertīze, projekta zinātnisko rezultātu izpildes uzraudzība un finansējuma izlietojuma efektivitātes uzraudzība. Projekta zinātnisko rezultātu izpildes uzraudzības ietvaros LZP izvērtēja sākotnēji paredzēto nodevumu sasniegšanas progresu, pārbaudot sasniegto rezultātu atbilstību iecerētajam projekta vidusposmā un noslēgumā. Finansējuma izlietojuma efektivitātes uzraudzības ietvaros LZP

pārbaudīja projekta izdevumus, ņemot vērā projekta finanšu pārskatā norādītos datus un iesniegtos izdevumus pamatojošos dokumentus.

Visi programmā finansētie projekti īstenoti, sākot ar 2021. gada 20. decembri, un to īstenošana tika plānota līdz 2024. gada 19. decembrim. Pēc projektu 18 mēnešu īstenošanas to īstenošanai iesniedza vidusposma pārskatu, kam tika veikta zinātniskā izvērtēšana. Ārvalstu eksperti izvērtēja katra projekta zinātnisko devumu, sasniegto un potenciālo projekta ietekmi un tā īstenošanu. Visu astoņu projektu gadījumā eksperti konsolidētajā vērtējumā rekomendēja **“Turpināt projektu”**.

Konkursa vidusposma zinātniskā un sociālā ietekme ir aprakstīta ziņojumā [Valsts pētījumu programmas "Letonika latviskas un eiropiskas sabiedrības attīstībai vidusposma zinātniskās un sociālās ietekmes izvērtēšanas pārskats"](#).

Trīs projektu pieteikumu:

- **“Mūsdienu latviešu valodas izpēte un valodas tehnoloģiju attīstība”** (VPP-LETONIKA-2021/1-0006)
- **“Daudzfunkcionāla lībiešu valodas vārdnīca”** (VPP-LETONIKA-2021/2-0002)
- **“Latviešu valodas daudzveidība laikā un telpā”** (VPP-LETONIKA-2021/4-0003)

īstenošana noslēdzās saskaņā ar līgumā noteikto termiņu 2024. gada 19. decembrī.

Savukārt piecu pārējo projektu īstenošanai pagarināja projektu īstenošanas laiku rezultātu nostiprināšanai par astoņiem līdz 12 mēnešiem:

- **“Inovatīvi risinājumi kombinētās mācīšanās ieviešanai mācību procesa digitālās transformācijas kontekstā”** (Nr. VPP-LETONIKA-2021/1-0010) īstenošanas beigu termiņš pagarināts līdz 2025. gada 31. augustam
- **“Neatkarības arheoloģija: jaunas pieejas Nacionālajai pretestības vēsturei Latvijā”** (VPP-LETONIKA-2021/2-0003) īstenošanas beigu termiņš pagarināts līdz 2025. gada 19. decembrim.
- **“Jauni risinājumi demogrāfijas un migrācijas procesu izpētē latviskas un eiropiskas zināšanu sabiedrības attīstībai”** (VPP-LETONIKA-2021/4-0002) īstenošanas beigu termiņš pagarināts līdz 2025. gada 31. oktobrim.
- **“Inovatīva un iekļaujoša pārvaldība sabiedrības iesaistes, uzticības, komunikācijas veicināšanai īstenošanas laika pagarināšanu”** (VPP-LETONIKA-2021/3-0004) īstenošanas beigu termiņš pagarināts līdz 2025. gada 19. decembrim.
- **“Identitāšu ainavas: vēsture, kultūra un vide”** (VPP-LETONIKA-2021/1-0008) īstenošanas beigu termiņš pagarināts līdz 2025. gada 19. decembrim.

Projektu īstenošanās noslēgumā tika iesniegti gala zinātniskie pārskati. Eksperti, vērtējot projektu noslēguma pārskatus un sagatavotos nodevumus, konsolidētajā zinātniskajā vērtējumā sniedza novērtējumu **“Mērķis ir sasniegts”**. Ekspertu atziņas un vērtējumi par projekta īstenošanu iekļauti šajā pārskatā.

Katra no īstenojamiem projekta zinātniskā devuma un sociālās ietekmes apraksts ir sagatavots atbilstoši šādai struktūrai:

- Pamatinformācija par projektu (nosaukums angļiski, projektam piešķirtais finansējums, projekta iesniedzējs, projekta sadarbības partneri (ja tādi ir), pamata un papildu zinātnes nozares, prioritārie virzieni zinātnē, Viedās specializācijas (RIS3) jomas, projekta mērķis, projekta tematiskais uzdevums, projekta kopsavilkums, atslēgas vārdi);
- informācija par projekta finansējuma izlietojumu;
- zinātniskie rezultāti;
- zinātniskā izcilība un galvenie zinātniskie sasniegumi;

- zinātniskās kapacitātes pieaugums un studējošo iesaiste zinātniskajā darbībā
- sociāli ekonomiskā ietekme;
- komunikāciju aktivitātes;
- ekspertu vērtējums;
- sasniegto projekta rezultātu saraksts.

Projekts “Mūsdienu latviešu valodas izpēte un valodas tehnoloģiju attīstība”

Projekta pamatinformācija

Projekta numurs: VPP-LETONIKA-2021/1-0006

Project title: *Research on Modern Latvian Language and Development of Language Technology*

Piešķirtais finansējums: 1 068 000 eiro

Projekta iesniedzējs: Latvijas Universitātes Matemātikas un informātikas institūts (LU MII)

Sadarbības partneri:

- Latvijas Universitāte (LU)
- Latvijas Universitātes Literatūras, folkloras un mākslas institūts (LU LFMI)
- Liepājas Universitāte (LiepU, projekta īstenošanas laikā apvienojās ar RTU)

Projekta vadītāja: Dr. Ilze Auziņa

Zinātnes nozares:

- Valodniecība un literatūrzinātne (pamata nozare)
- Datorzinātne un informātika (papildus nozare)

Prioritārie virzieni zinātnē: Demogrāfija, sports, atvērta un iekļaujoša sabiedrība, labklājība un sociālā drošumspēja; Latvijas valstiskums, valoda un vērtības, kultūra un māksla; Zināšanu kultūra un inovācijas ekonomiskajai ilgtspējai.

Viedās specializācijas (RIS3) jomas: Informācijas un Komunikāciju tehnoloģijas; Sociālo un humanitāro zinātņu nozares ar horizontālu ietekmi RIS3.

Projekta mērķis: Projekta mērķis ir, izmantojot datus balstītas metodes, attīstīt mūsdienu latviešu valodas gramatiskās, leksiski semantiskās un fonētiskās sistēmas izpēti, kā arī pilnveidot esošos un radīt jaunus, ilgtspējīgus latviešu valodas resursus un rīkus.

Projekta tematiskais uzdevums: MK 07.07.2021. rīkojuma Nr. 475 6.5.2. apakšpunkta uzdevuma priekšmets ir mūsdienu latviešu valodas sistēmas izpēte valodas statisko un dinamisko norišu kopsakarībā un valodas tehnoloģiju attīstība.

Projekta kopsavilkums: Projekta “Mūsdienu latviešu valodas izpēte un valodas tehnoloģiju attīstība” (LATE) mērķis ir, izmantojot datus balstītas metodes, veikt mūsdienu latviešu valodas gramatiskās, leksiski semantiskās, fonētiski fonoloģiskās sistēmas un latviešu zīmju valodas izpēti, kā arī pilnīgot esošos un radīt jaunus, ilgtspējīgus latviešu valodas resursus un rīkus. Lai sasniegtu izvirzīto mērķi, tiks izveidots “Latviešu valodas runas korpuss”, “Latviešu zīmju valodas paraugkorpuss”, kā arī tiks papildināta vārdnīca Tēzaurs.lv un “Mūsdienu latviešu valodas vārdnīca”. Balstoties uz latviešu valodas gramatikas pētījumiem, tiks pilnveidots “Sintaktiski marķētais latviešu valodas korpuss”. Šie resursi tiks integrēti vienotā latviešu valodas pētniecības infrastruktūrā, kā arī CLARIN-LV repozitorijā. Projekta laikā taps LATE platforma runas transkribēšanai un subtitrēšanai. Projektu īsteno Latvijas Universitātes Matemātikas un informātikas institūta, LU Latviešu valodas institūta, LU Humanitāro zinātņu fakultātes, LU Literatūras, folkloras un mākslas institūta un Liepājas Universitātes zinātnieki, kuru intereses un kompetence saistīta ar latviešu valodniecību, datorlingvistiku un digitālajām humanitārajām zinātnēm.

Atslēgas vārdi: valodas tehnoloģijas, valodas resursi, latviešu valoda, digitālās humanitārās zinātnes, pētniecības infrastruktūra

Informācija par projekta finansējuma izlietojumu

Projekta kopējais finansējums, <i>eiro</i>	Atlīdzība	Preces un pakalpojumi	Pamatlīdzekļi	Netiešās izmaksas (nepārsniedz 25% no izdevumiem)	Kopā
Piešķirtais finansējums, <i>eiro</i>	826 371,00	21 729,00	6300,00	213 600,00	1 068 000,00
Izlietotais finansējums, <i>eiro</i>	788 850,84	18 650,52	2815,67	202 579,25	1 012 896,28
Plānotais pret izlietoto, <i>eiro</i>	37 520,16	3078,48	3484,33	11 020,75	55 103,72
Starpība %	4,54	14,17	0,00	5,16	

Zinātniskā izcilība un galvenie zinātniskie sasniegumi

Projekta ietvaros veicināta latviešu valodas izpēte un tehnoloģiju attīstība, analizējot gramatiku, leksisko semantiku, fonētiku, fonoloģiju un zīmju valodu, pielietojot datus balstītas metodes. Viens no nozīmīgākajiem pētījuma sasniegumiem ir digitālu latviešu valodas resursu izstrāde un papildināšana, tostarp atvērta latviešu runas korpusa un latviešu zīmju valodas paraugkorpusa izveide, kā arī leksisko resursu, piemēram, [Mūsdienu latviešu valodas vārdnīca](#) un [Tezaurs.lv](#), papildināšana. Attīstīti jauni neironu tīklu modeļi, kas uzlabo latviešu valodas runas atpazīšanu, kā arī testētas sintezētās runas tehnoloģijas, padarot dabiskāku mākslīgi ģenerēto latviešu valodu. Paplašināts latviešu valodas sintaktiski marķētais korpus un uzlaboti semantiskās analīzes rīki, kas nodrošinās precīzāku tekstu izpratni. Projekta laikā tapušie resursi un rīki ir izmantoti, izstrādājot tāda paša nosaukuma runas transkribēšanas, pēcdiģēšanas un subtitrēšanas platformu [LATE](#).

Zinātniskās kapacitātes pieaugums un studējošo iesaiste zinātniskajā darbībā

Projekta rezultātā veicināta tā komandas zinātniskā kapacitāte un sadarbība ar vietējām un starptautiskām zinātniskajām institūcijām, tostarp universitātēm un pētniecības centriem Eiropā, veicinot zināšanu apmaiņu par metodoloģijas un tehnoloģiju lietojumu valodu pētniecībā. Notikusi sadarbība ar tādiem partneriem kā Latvijas Universitāte, Rīgas Tehniskā universitāte, Tartu Universitāte, Helsinku Universitāte, Lietuvas Valodas institūts. Dažādu līmeņu studējošajiem bijusi iespēja piedalīties pētījumos, konferencēs, semināros un starptautiskās apmaiņas programmās, to ietvaros izstrādājot un aizstāvot diplomdarbus (aizstāvēti 3 maģistra un 3 promocijas darbi) un veicinot akadēmiskās karjeras attīstību. Tāpat studējošajiem tika nodrošināta praktiska pieredze valodas resursu izstrādē, datu apstrādē un mākslīgā intelekta rīku attīstīšanā.

Sociāli ekonomiskā ietekme

Projekta rezultātiem ir būtiska sociāli ekonomiskā ietekme uz informācijas tehnoloģiju industriju, tehnoloģiju pieejamību, valodas attīstību un Latvijas atpazīstamību starptautiskā arēnā, radot jaunas iespējas dažādām nozarēm un sabiedrībai kopumā. Projekta rezultātā nodrošināta:

- **plašāka ar valodu saistīto tehnoloģiju pieejamība:** projekta laikā izstrādātie digitālie valodas resursi, piemēram, uzlabotā [Tezaurs.lv](#) un [Mūsdienu latviešu valodas vārdnīca](#), tiek aktīvi izmantoti izglītības iestādēs un valsts iestādēs, atvieglojot valodas apguvi un dokumentu

analīzi, savukārt automātiskās runas atpazīšanas un sintēzes tehnoloģijas palīdz uzlabot piekļuvi informācijai cilvēkiem ar dzirdes vai redzes traucējumiem;

- **sadarbība ar industriju un valsts pārvaldi:** projekta rezultāti tiek izmantoti valsts pārvaldes darbā, piemēram, Latvijas Nacionālajā bibliotēkā un citās valsts pārvaldes iestādēs, lai uzlabotu dokumentu digitalizāciju un informācijas meklēšanas iespējas. Notikusi arī sadarbība ar uzņēmumiem, piemēram, *Tilde* un *LMT*, kas nodrošinājusi valodas tehnoloģiju pielietojumu komerciālos produktos, piemēram, automātiskajā tulkošanā un balsis vadības sistēmās;
- **sabiedrības izglītošana un iesaiste:** projekta ietvaros organizēti semināri un publiskās diskusijas, piemēram, “Latvijas valoda digitālajā laikmetā” un “Baltijas humanitāro zinātņu forums”, lai informētu sabiedrību par jaunākajām valodas tehnoloģiju attīstības tendencēm. Tāpat organizētas sabiedrības iesaistīšanas iniciatīvas, piemēram, “Balsu Talka”, kurā cilvēki varēja piedalīties latviešu valodas runas datu vākšanā, nodrošinot kopīgu zināšanu bāzes veidošanu un veicinot digitālo valodas resursu attīstību.

Komunikāciju aktivitātes

Lai informētu sabiedrību un industrijas pārstāvjus par pētījuma gaitu un tā ietvaros sasniegtajiem rezultātiem, tika īstenotas dažādas publicitātes aktivitātes un sabiedrības iesaistes iniciatīvas, piemēram:

- intervijas un raksti par projekta norisi publicēti *Latvijas Avīze*, *Diena* un *LTV*;
- Radio un TV sižeti par projekta nozīmīgumu valodas tehnoloģiju attīstībā;
- regulāras publikācijas un atjauninājumi projekta sociālo tīklu kontos (Facebook, Twitter/X, YouTube);
- pētnieku izveidotie un pilnveidotie resursi ir iekļauti vienotajā Eiropas digitālās pētniecības infrastruktūrā [CLARIN](#) un ir pieejami jebkuram pētniekam gan Latvijā, gan pasaulē;
- [CLARIN.LV](#) infrastruktūras mājaslapa kā centrālais resurss, kurā pieejami projekta rezultāti, valodas rīki un datu kopas;
- publiskie semināri par valodas tehnoloģijām sadarbībā ar Latvijas Universitāti un Rīgas Tehnisko universitāti;
- atklātā lekcija un diskusija par mākslīgā intelekta izmantošanu valodniecībā un izglītībā;
- brīvprātīgo iesaiste digitālo valodas rīku testēšanā un uzlabošanā;
- projekta rezultātu prezentācijas augstskolās un informācijas tehnoloģiju uzņēmumos;
- CLARIN-LV valodas rīku demonstrācijas pasākumi, lai iepazīstinātu ar jaunākajiem valodas apstrādes rīkiem.

Kopumā projekta komunikācijas aktivitātes nodrošinājušas dažādu mērķa grupu informēšanu par latviešu valodas tehnoloģiju attīstību, kā arī praktisku iesaisti projekta rezultātu tapšanā. Tāpat tika piesaistīti jauni sadarbības partneri no industrijas vides (Latvijas Atvērto tehnoloģiju asociācija, Zoldnera izdevniecība), tādējādi stiprinot latviešu valodas un ar to saistīto tehnoloģisko risinājumu pozīciju starptautiskajā valodu tehnoloģiju un mākslīgā intelekta pētījumu vidē.

Ekspertu vērtējums

Ekspertu vērtējumā projekts atzīts par veiksmīgi īstenotu – ir sasniegti izvirzītie mērķi un ievērots sākotnējais pētījuma plānojums. Projekts ir būtiski veicinājis latviešu valodas pētniecību un tehnoloģiju attīstību, attīstot atvērtos valodas resursus, tostarp runātās latviešu valodas un latviešu zīmju valodas pilotkorpusus, kas integrēti CLARIN infrastruktūrā ilgtspējīgai izmantošanai. Projekta zinātniskā izcilība ir atzinīgi novērtēta jo tās rezultātā sekmēta valodas un tehnoloģiju pētniecība gan nacionālā, gan starptautiskā mērogā. Eksperti ir atzīmējuši projekta nozīmīgo ieguldījumu zinātnē,

valodas politikas attīstībā un digitālās valodu līdztiesības veicināšanā. Projektā veiksmīgi tika iesaistīti studējošie, nodrošinot jauno zinātnisku ataudzi. Kopumā eksperti novērtējuši projektu kā veiksmīgu un atzīmē, ka tā ilgtspējas nodrošināšanai būtu svarīgi turpināt finansējuma piesaisti, paplašināt sociāli ekonomisko ietekmi un stiprināt starptautisko sadarbību. Lai pētījuma rezultāti gūtu plašāku ietekmi ilgtermiņā, **eksperti rekomendē:**

- **turpināt latviešu valodas korpusa un valodas resursu attīstību**, īpaši paplašinot runātās un zīmju valodas datu kopas, lai nodrošinātu pilnvērtīgāku valodas analīzi un tehnoloģiju attīstību;
- **veicināt atvērtās latviešu valodas tehnoloģiju integrēšanu izglītības procesā un valsts pārvaldes darbā**, nodrošinot plašāku pieejamību valodas rīkiem, piemēram, automātiskajai runas atpazīšanai un sintēzei, lai atvieglotu dokumentu apstrādi un digitālo pieejamību;
- **stiprināt sadarbību starp valodniekiem, datu zinātniekiem un tehnoloģiju uzņēmumiem**, lai sekmētu inovatīvu pētniecību un jaunu digitālo rīku izstrādi, kas uzlabo latviešu valodas apstrādi un analīzi starptautiskā mērogā.

Projekta zinātniskie rezultāti

Kategorija	Plānots noslēgumā, (skaits)	Publicēts (skaits)
Origināli zinātniskie raksti, kuru citēšanas indekss sasniedz vismaz 50 procentus no nozares vidējā citēšanas indeksa, kas iesniegti vai pieņemti publicēšanai <i>Web of Science Core Collection</i> vai <i>SCOPUS</i> datubāzēs iekļautajos žurnālos vai konferenču rakstu krājumos.	1	1 (progresā)
Origināli zinātniskie raksti, kas iesniegti vai pieņemti publicēšanai <i>Web of Science Core Collection</i> vai <i>SCOPUS</i> datubāzēs iekļautajos žurnālos vai konferenču rakstu krājumos	9	19
Origināli zinātniskie raksti, kas iesniegti vai pieņemti publicēšanai zinātniskajos izdevumos vai konferenču rakstu krājumos, kuri iekļauti datubāzē <i>ERIH PLUS</i>	5	5
Citi anonīmi recenzēti zinātniskie raksti starptautiskos žurnālos un rakstu krājumos, izņemot konferenču materiālus	3	7
Konferenču materiāli - kopsavilkumi	0	14
Datu bāzes, datu kopas	8	13
Jauna produkta vai jaunas tehnoloģijas, tai skaitā metodes, prototips	1	1
Iesniegts projekta pieteikums starptautiskā vai nacionālā pētniecības un attīstības projektu konkursā	1	0
Sekmīgi aizstāvēts maģistra darbs projekta tematikā	3	3
Sekmīgi aizstāvēts promocijas darbs projekta tematikā	3	3

Projektā plānotie zinātniskie rezultāti noslēguma posmā ir sasniegti, turklāt atsevišķās kategorijās projekta īstenotāji būtiski pārsnieguši plānoto. Viena augstākās raudzes publikācija ir joprojām iesniegšanas stadijā, bet tapušas 24 publikācijas *Scopus*, *Web of Science* un *ERIH PLUS* datubāzēs indeksētos izdevumos, plānoto 15 publikāciju vietā, tāpat izstrādāts būtiski lielāks zinātnisko datubāžu un kopu skaits – 13. Nav norādīta informācija par jauna projekta pieteikuma iesniegšanu. Jāatzīmē arī projekta rezultāti jauno zinātnieku ataudzes jomā – aizstāvēti trīs maģistra un trīs promocijas darbi.

Publikācijas

1. Saulīte B.; Auziņa I.; Dargis R. Nacionālā korpusu kolekcija korpus.lv. - *Linguistica Lettica*, 2023, 31, LU Latviešu valodas institūta žurnāls, <https://doi.org/10.22364/lingualet>

2. Mežale E. Somu sarunvalodas gramatiskās pazīmes reālajā lietojumā un mācību materiālos. - Valoda: nozīme un forma / Language: Meaning and Form 13, 2022, Latvijas Universitātes Humanitāro zinātņu fakultātes Latvistikas un baltistikas nodaļas rakstu krājums. Krāj. sast. un red. Andra Kalnača. Rīga: Latvijas Universitātes Akadēmiskais apgāds, <https://doi.org/10.22364/vnf.13.12>
3. Saulīte B.; Dargis R.; Grūzītis N.; Auziņa I. Levāne-Petrova K.; Pretkalniņa L.; Rituma L.; Paikens P.; Znotiņš A.; Strankale L.; Pokratniece K.; Poikāns I.; Bārdziņš G.; Skadiņa I.; Baklāne A. Saulespurēns V.; Ziediņš J. Latvian National Corpora Collection – Korpus.lv.. - Proceedings of the Language Resources and Evaluation Conference, 2022, European Language Resources Association, Marseille, France, 5123–5129.
4. Paikens P.; Grasmanis M.; Klints A.; Lokmane I.; Pretkalniņa L.; Rituma L.; Stāde M.; Sreankale L. Towards Latvian WordNet. - Proceedings of the Language Resources and Evaluation Conference, 2022, European Language Resources Association, Marseille, France, 5123–5129.
5. Dargis R.; Auziņa I. Kaija I. Levāne-Petrova K. Pokratniece K. LaVA – Latvian Language Learner corpus. - Proceedings of the Language Resources and Evaluation Conference, 2022, European Language Resources Association, Marseille, France, 5123–5129.
6. Riktors M.; Reinsone S. How Masterly Are People at Playing with Their Vocabulary? - Baltic J. Modern Computing, 2022, Vol. 10, No. 3, 382–391., <https://doi.org/10.22364/bjmc.2022.10.3.11>
7. Lauze L.; Auziņa I. Korpusu un individuālā vākuma salīdzinājums: ģenitīva un nominatīva konkurence saistījumā ar adverbu. - Valoda: nozīme un forma / Language: Meaning and Form 14, 2023, Latvijas Universitātes Humanitāro zinātņu fakultātes Latvistikas un baltistikas nodaļas rakstu krājums. Krāj. sast. un red. Andra Kalnača. Rīga: Latvijas Universitātes Akadēmiskais apgāds, <https://doi.org/10.22364/vnf.14.08>
8. Lokmane I. Sintaktisko sakaru robežgadījumi: sekundāri predikatīvs sakars un pakārtojums. - Valoda: nozīme un forma / Language: Meaning and Form 14, 2023, Latvijas Universitātes Humanitāro zinātņu fakultātes Latvistikas un baltistikas nodaļas rakstu krājums. Krāj. sast. un red. Andra Kalnača. Rīga: Latvijas Universitātes Akadēmiskais apgāds, <https://doi.org/10.22364/vnf.14.09>
9. Mežale E. Norādāmo vietniekvārdu sarunvalodas varianti latviešu valodas tīmekļa tekstos. - Valoda: nozīme un forma / Language: Meaning and Form 14, 2023, Latvijas Universitātes Humanitāro zinātņu fakultātes Latvistikas un baltistikas nodaļas rakstu krājums. Krāj. sast. un red. Andra Kalnača. Rīga: Latvijas Universitātes Akadēmiskais apgāds, <https://doi.org/10.22364/vnf.14.10>
10. Daina A. Darbības vārda varēt lietojums vēlējuma izteiksmē Saeimas sēžu stenogrammu korpusā. - Valoda: nozīme un forma / Language: Meaning and Form 14, 2023, Latvijas Universitātes Humanitāro zinātņu fakultātes Latvistikas un baltistikas nodaļas rakstu krājums. Krāj. sast. un red. Andra Kalnača. Rīga: Latvijas Universitātes Akadēmiskais apgāds, <https://doi.org/10.22364/vnf.14.02>
11. Rituma L.; Nešpore-Bērzkalne G.; Saulīte B.; Pretkalniņa L. Vārdkopas analogi "Latviešu valodas sintaktiski marķētajā korpusā". - Valoda: nozīme un forma / Language: Meaning and Form 14, 2023, Latvijas Universitātes Humanitāro zinātņu fakultātes Latvistikas un baltistikas nodaļas rakstu krājums. Krāj. sast. un red. Andra Kalnača. Rīga: Latvijas Universitātes Akadēmiskais apgāds, <https://doi.org/10.22364/vnf.14.11>
12. Kalnača A.; Pakalne T. Latviešu valodas lietvārdu darināšanas piedēkļu daudznozīmība teorētiskā skatījumā. - Valoda: nozīme un forma / Language: Meaning and Form 14, 2023, Latvijas Universitātes Humanitāro zinātņu fakultātes Latvistikas un baltistikas nodaļas rakstu krājums. Krāj. sast. un red. Andra Kalnača. Rīga: Latvijas Universitātes Akadēmiskais apgāds, <https://doi.org/10.22364/vnf.14.05>
13. Deksnis D. Neoklasiskās vārddāļas ultra-, mega-, hiper- un super- un adjektīvu darināšanas modeļi latviešu valodā. - Valoda: nozīme un forma / Language: Meaning and Form 14, 2023, Latvijas

- Universitātes Humanitāro zinātņu fakultātes Latvistikas un baltistikas nodaļas rakstu krājums. Krāj. sast. un red. Andra Kalnača. Rīga: Latvijas Universitātes Akadēmiskais apgāds, <https://doi.org/10.22364/vnf.14.03>
14. Dargis R.; Znotiņš A.; Auziņa I.; Saulīte B.; Reinsone S.; Dejus R.; Kļavinska A.; Grūzītis R. BalsuTalka.lv – Boosting the Common Voice Corpus for Low-Resource Languages. - Proceedings of the 2024 Joint International Conference on Computational Linguistics, Language Resources and Evaluation (LREC-COLING 2024), 2024, Calzolari, N., Kan, M., Hoste, V., Lenci, A., Sakti, S., and Xue, N.Torino, Italia. ELRA and ICCL, 2080–2085, BalsuTalka.lv - Boosting the Common Voice Corpus for Low-Resource Languages
 15. Auziņa I.; Grūzītis N.; Dargis R.; Rābante-Buša G.; Goško D.; Suvorovs O.; Znotiņš A. Recent Latvian Speech Corpora for Linguistic Research and Technology Development. - Baltic J. Modern Computing, 2024, Vol. 12
 16. Klints A.; Grasmanis M.; Nešpore-Bērkalne G.; Pretkalniņa L.; Stāde M.; Grūzītis N.; Lokmane I.; Paikens P.; Rituma L.; Spektors A. Tēzauris as a Digital Multifunctional Lexical Resource. - Baltic J. Modern Computing, 2024, Vol. 12
 17. Grasmanis M.; Paikens P.; Pretkalniņa L.; Rituma L.; Strankale L.; Znotiņš A.; Grūzītis N. Tēzauris.lv – the experience of building a multifunctional lexical resource.. - Electronic lexicography in the 21st century (eLex 2023): Invisible Lexicography. Proceedings of the eLex 2023 conference., 2023, Medved', Miloš, Měchura, Michal, Tiberius, Carole, Iztok, Kosem, Kallas, Jelena, Jakubíček, Miloš (eds.) Brno: Lexical Computing CZ s.r.o., <https://elex.link/elex2023/wp-content/uploads/89.pdf>
 18. Rituma L.; Nešpore-Bērkalne G.; Klints A.; Lokmane I.; Stāde M.; Paikens P. Classifying Multi-Word Expressions in the Latvian Monolingual Electronic Dictionary Tēzauris.lv. - 6th International Conference Computational Linguistics in Bulgaria (CLIB). 113–118., 2024, https://dcl.bas.bg/clib/wp-content/uploads/2024/09/CLIB2024_PROCEEDINGS_v1.0.pdf
 19. Kalnača A.; Lokmane I. Evidentiality and the Latvian Oblique forms. - Evidentiality and Epistemic Modality: Conceptual and Descriptive Issues, 2023, Arrese, Juana Marín, Domínguez, Elena, Martín, Victoria & Carretero, Marta (eds.), Berlin: Peter Lang, 279–312., <https://doi.org/10.3726/b20323>
 20. Deksne D. Verba priedēkļi latviešu literārajā un latgaliešu rakstu valodā. - Valoda: nozīme un forma / Language: Meaning and Form 13, 2022, Latvijas Universitātes Humanitāro zinātņu fakultātes Latvistikas un baltistikas nodaļas rakstu krājums. Krāj. sast. un red. Andra Kalnača. Rīga: Latvijas Universitātes Akadēmiskais apgāds, <https://doi.org/10.22364/vnf>
 21. Deksne D. Priedēkļi lietvārdu vārddarināšanas modeļos. - Valoda: nozīme un forma / Language: Meaning and Form 15, 2024, Rīga: LU Akadēmiskais apgāds. <https://journal.lu.lv/vnf/article/view/2448/2372>
 22. Auziņa I.; Rābante-Buša, G. Sarunvalodai tipiskie fonētiskie līdzekļi: runas korpusa datu analīze. - Valoda: nozīme un forma / Language: Meaning and Form 15, 2024, Rīga: LU Akadēmiskais apgāds <https://journal.lu.lv/vnf/article/view/2446/2370>
 23. Daina A. Modālais darbības vārds drīkstēt īstenības izteiksmē un valodas ietekmējošā funkcija Saeimas sēžu stenogrammu korpusā. - Valoda: nozīme un forma / Language: Meaning and Form 15, 2024, Rīga: LU Akadēmiskais apgāds <https://journal.lu.lv/vnf/article/view/2447/2371>
 24. Straupeniece D.; Bether D.; Ozola E. Sign Language of the Deaf People: a Study on Public Understanding. - Education. Innovation. Diversity. 2023, 2(7) <https://doi.org/10.17770/eid2023.2.7356>

Zinātniskās datubāzes un datu kopas

1. Rituma L.; Pretkalniņa L.; Saulīte B.; Nešpore-Bērkalne G.; Grūzītis N.; Znotiņš A. Sintaktiski marķēts latviešu valodas korpus (LVTB v.2.12, UDLV-LVTB, v.2.12). - CLARIN-LV digital library at IMCS, University of Latvia, 2024 <http://hdl.handle.net/20.500.12574/112>

2. Zeman D.; et al. Latviešu valodas universālo atkarību korpusi / Latvian UD Treebank (UDLV-LVTB). - LINDAT/CLARIAH-CZ digital library at the Institute of Formal and Applied Linguistics (ÚFAL), 2024 <http://hdl.handle.net/11234/1-5787>
3. Spektors A.; Pretkalniņa L.; Grūzītis N.; Paikens P.; Rituma L.; Saulīte B.; Nešpore-Bērzkalne G.; Lokmane I.; Klints A.; Stāde M.; Grasmanis M.; Auziņa I.; Znotiņš A.; Dargis R.; Bārzdiņš G. Tēzauris.lv datu kopa (Ziema 2025) / Tēzauris.lv 2025 (Winter Edition). - CLARIN-LV digital library at IMCS, University of Latvia, 2024 <http://hdl.handle.net/20.500.12574/119->
4. Zuicena I.; Auziņa I.; Briede S.; Jansone I. I.; Kuplā I.; Lejniece G.; Migla I.; Oldere L.; Ozola Ā.; Požarnova V.; Rapa S.; Roze A.; Šmidebergs I.; Šnē D.; Šnē M.; Timuška A.; Grasmanis M.; Pretkalniņa L.; Znotiņš A. Mūsdienu latviešu valodas vārdnīca (MLVV) / Dictionary of Contemporary Latvian Language (MLVV) (2024-12-21). - CLARIN-LV digital library at IMCS, University of Latvia, 2024 <http://hdl.handle.net/20.500.12574/120>
5. Dargis R.; Auziņa I. Ilvars – Latvian Male VITS Text-to-Speech Model (vers. 2023). - CLARIN-LV digital library at IMCS, University of Latvia, 2023 <http://hdl.handle.net/20.500.12574/89>
6. Dargis R.; Auziņa I.; Rābante-Buša G. LATE audiogrāmatu korpus runas sintēzei // LATE Corpus of Audiobooks for TTS, 2023
7. Auziņa I.; Dargis R.; Rābante-Buša G.; Timinska-Ļaksa I.; Gailīte E.; Auziņa A. LATE sarunu korpus // LATE Conversational Speech Corpus V1 (LATE-sarunas). - CLARIN-LV digital library at IMCS, University of Latvia, 2024 <http://hdl.handle.net/20.500.12574/113>
8. Auziņa I.; Dargis R.; Levāne-Petrova K.; Auziņa A.; Saulīte B.; Ļaksa-Timinska I.; Gailīte E.; Nešpore-Bērzkalne G.; Rābante-Buša G.; Pokratniece K.; Klints A. LATE plašsaziņas līdzekļu korpus // LATE Media Speech Corpus V1 (LATE-mediji). - CLARIN-LV digital library at IMCS, University of Latvia, 2024 <http://hdl.handle.net/20.500.12574/114>
9. Auziņa I.; Rābante-Buša G.; Dargis R. LATE fonētiski marķēts runas korpus // LATE Phonetically Annotated Speech Corpus V1 (fonLATE). - CLARIN-LV digital library at IMCS, University of Latvia, 2024 <http://hdl.handle.net/20.500.12574/115>
10. Trumpa E.; Ozola A.; Jansone L. P. Datukopa latviešu valodas fonētiskai analīzei / Dataset for Latvian Phonetic Analysis. - CLARIN-LV digital library at IMCS, University of Latvia, 2024 <http://hdl.handle.net/20.500.12574/122>
11. Bethere D.; Barone L.; Immure I.; Intsone A.; Liniņa I.; Ozola E.; Romanovska A.; Straupeniece D.; Dargis R. Latviešu zīmju valodas korpus / Latvian Sign Language Corpus. - CLARIN-LV digital library at IMCS, University of Latvia, 2025 <http://hdl.handle.net/20.500.12574/121>
12. Dargis R.; Znotiņš A.; Auziņa I.; Rābante-Buša G. LATE Dev&Test Set V1 for Latvian ASR. - CLARIN-LV digital library at IMCS, University of Latvia, 2024, <http://hdl.handle.net/20.500.12574/99>
13. Znotiņš A.; Dargis R.; Grūzītis N.; Goško D.; Bārzdiņš G. General-purpose Latvian ASR model. 2024, <https://huggingface.co/AiLab-IMCS-UL/whisper-large-v3-lv-late-cv19>

Jauna produkta vai jaunas tehnoloģijas, tai skaitā metodes, prototips

1. Znotiņš A.; Dargis R.; Grūzītis N.; Goško D.; Bārzdiņš G. LATE Open Source Platform for Speech Transcription, 2024 <https://late.ailab.lv/>

Sekmīgi aizstāvēts promocijas darbs projekta tematikā

1. Santa Briede. Īpašvārdi latviešu un lietuviešu leksikogrāfijā. Latvijas Universitāte, 2023
2. Kristīne Levāne-Petrova. Ciešamās kārtas funkcionālā sistēma latviešu valodā. Latvijas Universitāte, 2023
3. Lauma Pretkalniņa. Formāls latviešu valodas gramatikas modelis un tā realizācija mašīnlasāmā sintakses korpusā. Latvijas Universitāte, 2023

Projekts “Identitāšu ainavas: vēsture, kultūra un vide (IDEUM)”

Projekta pamatinformācija

Projekta numurs: VPP-LETONIKA-2021/1-0008

Project title: *Landscapes of Identities: History, Culture, and Environment*

Piešķirtais finansējums: 1 068 000 eiro

Projekta iesniedzējs: Latvijas Universitātes Literatūras, folkloras un mākslas institūts

Sadarbības partneri:

- Latvijas Kultūras akadēmija (LKA)
- Liepājas Universitāte (LiepU, projekta īstenošanas laikā apvienojās ar RTU)
- Latvijas Mākslas akadēmija (LMA)
- Rēzeknes Tehnoloģiju akadēmija (RTA, projekta īstenošanas laikā apvienojās ar RTU)

Projekta vadītāja: Dr. Ieva Garda-Rozenberga

Zinātnes nozare: Citas humanitārās un mākslas zinātnes, tai skaitā radošās industrijas zinātnes

Prioritārie virzieni zinātnē: Latvijas valstiskums, valoda un vērtības, kultūra un māksla

Viedās specializācijas (RIS3) joma: Sociālo un humanitāro zinātņu nozares ar horizontālu ietekmi RIS3

Projekta mērķis: radīt jaunas zināšanas un inovatīvus risinājumus identitāšu, vēstures, kultūras un vides mijiedarbes izpētē, tā sekmējot ilgtspējīgu Latvijas sabiedrības un valsts attīstību.

Projekta tematiskais uzdevums: MK 07.07.20201. rīkojuma Nr. 475 6.1.1. apakšpunkta uzdevuma priekšmets ir Latvijas vēstures izpēte un zināšanu iegūšana latviešu, tai skaitā diasporas, un mazākumtautību identitātes konceptuālā ietvara aktualizēšanai. Šis uzdevums iekļauj šādus izpētes virzienus: (a) dažādu identitātes un kolektīvās piederības formu (piemēram, latviskā, valstiskā, demokrātiskā, lokālā, eiropiskā, kultūras) vēsturiska izpēte un to savstarpējās mijiedarbības analīze; (b) Latvijas un latviešu vēstures izpēte; ideju, reliģiskās, filozofiskās un tiesiskās domas, kā arī ideoloģiju vēstures izpēte Eiropas vēstures un kultūrtelpas kontekstā; (c) Latvijas vēstures un kultūras mantojuma, tai skaitā nemateriālā kultūras mantojuma, arheoloģijas (senvēstures), tradicionālās kultūras (folkloras) un etnoloģijas izpēte vēsturiskajā un mūsdienu aspektā.

Projekta kopsavilkums: Apvienojot pētniekus no dažādām humanitāro, kultūras, sociālo un vides pētījumu jomām, projekta mērķis ir īstenot daudzdimensionālu un starpnozaru pētījumu par identitātes, vēstures, kultūras un vides sarežģītajām attiecībām vēsturiskos un mūsdienu kontekstos. Saskaņā ar valsts pētījumu programmas virsmērķi – veidot Latvijā iekļaujošu latvisku un eiropisku zināšanu sabiedrību, kuras pamats ir demokrātiskas vērtības, latviešu valoda un kultūra, projekts tiks īstenots trīs jomās: 1) fundamentāli, – īstenojot inovatīvu, starpnozaru pētījumu, attīstot zinātnes komunikāciju un sekmējot pētniecisko sadarbību kā Latvijā, tā ar nozaru starptautiskajām organizācijām; 2) līdzdalīgi, – attīstot un stiprinot pilsoņu zinātņi, kā arī īstenojot sabiedrības iesaistes akcijas, jo īpaši humanitāro zinātņu datu jomā; 3) izglītojoši, – integrējot radītās zināšanas un projekta rezultātus Latvijas augstākās izglītības sistēmā. Projekta zinātniskie rezultāti ietver divu zinātnisko monogrāfiju sagatavošanu, ne mazāk kā 25 starptautiski citējumu rakstu izstrādi un dalību ar 40 referātiem vietējās un starptautiskās konferencēs. Līdztekus plānotas daudzveidīgas sabiedrības informēšanas norises – populārzinātnisku rakstu izstrāde, publisku lekciju, priekšlasījumu un semināru sērijas “Identitāšu ainavas” organizēšana, sabiedrības iesaistes kampaņu īstenošana, starptautiska simpozija un Kultūras kanona konkursa norise, kā arī citi zinātnes komunikācijas notikumi.

Atslēgas vārdi: daudzveidīgās identitātes, vides pagrieziena, vietas rīcībspēja, kultūras mantojums, pilsoņu zinātne

Informācija par projekta finansējuma izlietojumu

Projekta kopējais finansējums, <i>eiro</i>	Atlīdzība	Preces un pakalpojumi	Netiešās izmaksas (nepārsniedz 25% no izdevumiem)	Kopā
Piešķirtais finansējums, <i>eiro</i>	778 815,00	75 585,00	213 600,00	1 068 000,00
Izlietotais finansējums, <i>eiro</i>	768 534,12	74 507,76	210 760,46	1 053 802,34
Plānotais pret izlietoto, <i>eiro</i>	-10 280,88	-1077,24	-2839,54	-14197,66
Starpība %	-1,32	-1,43	-1,33	-1,33

Zinātniskā izcilība un galvenie zinātniskie sasniegumi

Projekta zinātniskā izcilība balstās mērķtiecīgā, starpnozaru pieejā, kas analītiskā ietvarā apvieno humanitārās, sociālās, vides, arhitektūras un mākslas pētniecības metodes. Projekta ietvaros **sistemātiski pētītas cilvēka un vides savstarpējās attiecības, pievēršoties vietas veidošanas (*place-making*) un vietas stāstīšanas (*place-telling*) praksēm** Latvijā un ārpus tās, gan vēsturiskā, gan mūsdienu kontekstā.

Būtisks ieguldījums veikts projekta teorētiskā un metodoloģiskā ietvara izstrādē, veidojot apjomīgus literatūras pārskatus par vietas, tās identitātes un ainavas jēdzieniem humanitārajās un vides zinātnēs, kā arī izstrādājot metodoloģiju, kas ļauj analizēt ne tikai vides ietekmi uz cilvēkiem, bet arī to, kādā veidā cilvēku rīcība, ikdienas prakses un lēmumi pārveido vidi. Šī pieeja ietvēra gan makrolīmeņa pētījumus (teritoriālus, objektos balstītus gadījumus), gan mikrolīmeņa analīzi, izmantojot lauka pētījumus, intervijas, biogrāfiskos materiālus un antropoloģiskos novērojumus, kas ļāva empīriski sasaistīt strukturālas pārmaiņas ar konkrētām dzīves pieredzēm.

Makrolīmeņa analīze atklāja **politiskās varas, ekonomisko pārmaiņu un mobilitātes procesu ilgtermiņa ietekmi uz ainavu** un vides mantojumu, parādot, kādā veidā dažādi lēmumi atstāj paliekošas pēdas fiziskajā vidē un cilvēku dzīvesveidos. Savukārt mikrolīmeņa pētījumi ļāva **detalizēti izprast vietējos kontekstus**: ikdienas stratēģijas, pielāgošanos, piederības sajūtu, atmiņas un attiecības ar mainīgo vidi, kas ļāva "cilvēciskot" vides pārmaiņas, padarot tās saprotamas caur cilvēku pieredzi.

Projekta ietvaros īstenotie tematiskie pētījumu virzieni sniedza būtiskus, empīriski pamatotus rezultātus:

- analizētas latviešu, mazākumtautību un lokālo **kopienu identitātes prakses pilsētu un lauku vidē**, izmantojot mutvārdu vēstures, arhīvu, preses un aptauju datus;
- **inovatīva pieeja** ļāvusi atklāt daudzslāņainas ainavu identitātes, pētīt urbāno vidi, mākslīgās un dabiskās vides mijiedarbību, kā arī jaunās enerģētikas ainavas un pilsētvides transformācijas procesus;
- izpētītas mākslas, arhitektūras un dizaina prakses, kas aktualizē **vietas nozīmi identitātes veidošanā** dažādos vēsturiskos periodos;
- analizēts, kādā veidā tiek veidotas identitātes saistībā ar **ūdens ainavām** un tām piešķirtām nozīmēm un stāstiem, ko veido cilvēki;
- pētīta **arheoloģisko vietu (pilskalnu) nozīme** vietas un kopienas identitātes veidošanā, pielietojot inovatīvas minimāli invazīvas arheoloģiskās izpētes metodes;

- paplašināts **kultūras un literārās ainavas jēdziens**, analizējot telpas, atmiņas, identitātes un vides reprezentācijas literatūrā, performatīvajās mākslās un posthumānisma kontekstā.

Projekta ietvaros veiktais pētījums ir kā piemērs integrētai starpnozaru pētniecībai, kas spēj risināt sarežģītus sabiedrības un vides izaicinājumus, vienlaikus stiprinot demokrātiskas vērtības un starpkultūru dialogu.

Zinātniskās kapacitātes pieaugums un studējošo iesaiste zinātniskajā darbībā

Projekta ietvaros būtiski stiprināta iesaistīto pētnieku un studējošo zinātniskā kapacitāte individuālā, institucionālā un starptautiskā līmenī caur mērķtiecīgu starpdisciplināru sadarbību, regulārām metodoloģiskām diskusijām, lasījumu grupu darbu un atvērtu starptautisko semināru sēriju "Identitāšu ainavas". Tika sekmēta ciešāka sadarbība starp augstskolām un pētniecības institūcijām, vienlaikus stiprinot Latvijas pētnieku starptautisko konkurētspēju un iesaisti globālajos zinātnes procesos.

Starptautiskā sadarbība bija vērsta uz **konkrētiem rezultātiem**: kopīgi organizētas konferences un semināri, īstenoti pētījumi, kas nodrošinājuši zināšanu un pētniecības metožu pārnesi, kā arī sagatavoti un iesniegti starptautiski un nacionāli projektu pieteikumi. Projekta ietvaros tika izveidots Baltijas jūras reģiona Romu pētniecības tīkls, kas pārauga ilgtermiņa sadarbībā un kopīgā starptautiskā zinātniskā izdevumā ([Ne\)redzamās pasaules. Baltijas romi arhīvu fotogrāfijās](#) (2025).

Projekta norise sniedza **tiešu ieguldījumu studējošo iesaistē zinātniskajā darbībā**, tika iesaistīti 17 dažādu līmeņu studējošie, nodrošinot viņiem praktisku līdzdalību pētniecībā, lauka darbos, datu analizē un starptautiskos projektos. Vienlaikus tika būtiski ietekmēta studiju satura attīstība - projekta zinātniskie rezultāti tika integrēti studiju procesā Latvijas Kultūras akadēmijā, Latvijas Mākslas akadēmijā, RTU Liepāja, RTU Rēzekne un Latvijas Universitātē. Kopumā izstrādāti 13 jauni studiju kursi un pilnveidoti 16 esošie, tostarp kopīgi izveidots starpinstitucionāls kurss "Ainava, identitāte un vides humanitārās perspektīvas", kas ir pilnībā gatavs akadēmiskai izmantošanai.

Sociāli ekonomiskā ietekme un ietekme uz rīcībpolitiku

Projektā paveiktais sniedzis nozīmīgu ieguldījumu zināšanu ekonomikā, radot jaunas zināšanas un intelektuālo kapitālu ar tiešu ietekmi uz **reģionālo attīstību, radošajām industrijām, kultūras tūrismu un cilvēka veidoto telpisko vidi**. Projekta rezultāti tika izmantoti gan īstermiņā (publiskās diskusijas, izstādes, kultūras piedāvājuma paplašināšana), gan ilgtermiņā - kultūras mantojuma iekļaušanā tūrisma aktivitātēs, teritoriju attīstības plānošanā un vietas identitātes stiprināšanā.

Īpaši nozīmīga sociāli ekonomiskā ietekme sasniegta **reģionālā līmenī Latgalē**. Baltinavas apkārtnē veikto arheoloģisko pētījumu rezultātā tika atklātas iepriekš nezināmas apmetnes un rets 18.–19. gadsimta dzelzs ieguves objekts, būtiski papildinot zināšanas par reģiona apdzīvotības vēsturi. Pētījuma rezultāti nodoti Baltinavas muzejam, papildinot tā krājumu, veicinot pētniecisko kapacitāti un radot jaunu saturu kultūras tūrismam, tostarp pilskalnu maršrutu attīstībai. Vietējo iedzīvotāju iesaiste aptaujās, diskusijās un lauka darbos veicināja piederības sajūtu un vietas identitātes apzināšanos.

Projekta rezultāti ir nozīmīgi radošajai industrijai un tūrisma sektoriem. Sadarbībā ar projekta *New Energy Landscapes* partneriem Latvijas Mākslas akadēmijas zinātnieki pētīja enerģijas ražošanas teritorijas Latvijā, īpaši Kurzemē, izvērtējot to potenciālu tūrisma attīstībai. Pētījumi ietvēra arī Latvijas pozīciju Baltijas jūras reģionā, pāreju uz atjaunojamo enerģiju un ar to saistītās kultūras un telpiskās pārmaiņas. Papildus analizēta privātā un publiskā sektora cilvēka veidotā telpiskā vide, tostarp aptaujā par "labi organizētas vides" izpratni Latvijā.

Vienlaikus projekta rezultāti nodrošināja datus balstītu atbalstu rīcībpolitikas veidošanai, sniedzot rekomendācijas Izglītības un zinātnes ministrijai par integrētu pieeju identitātes un vides pētījumiem,

starpinstitucionālas sadarbības stiprināšanu augstākajā izglītībā, cilvēkkapitāla attīstību un prakses balstītas arhitektūras un dizaina izglītības attīstību. Izstrādātajās rekomendācijās kultūras mantojuma jomā Kultūras ministrijai un Nacionālajai kultūras mantojuma pārvaldei uzsvērtā nepieciešamība uzlabot pilskalnu pieejamību, sabiedrības informētību un sadarbību starp valsti, pašvaldībām un pieminekļu īpašniekiem. Tāpat ar jauniem empīriskiem datiem papildināti valsts kultūras mantojuma arhīvi.

Papildus tam projekts sniedza ieguldījumu romu integrācijas politikas pilnveidē, sadarbojoties ar Romu kultūras centru un Kultūras ministrijas konsultatīvajām struktūrām.

Kopumā projekta ietekme izpaudās kā zināšanās balstītas, reģionāli un sociāli nozīmīgas attīstības veicināšana, stiprinot saikni starp zinātni, radošajām industrijām, reģionālo attīstību un rīcībpolitikas plānošanu.

Komunikācijas aktivitātes

Lai nodrošinātu zināšanu pārnesi un sasniegtu pēc iespējas plašāku mērķauditoriju, projekta ietvaros tika īstenots daudzveidīgs komunikācijas aktivitāšu kopums.

➤ **Publiskās lekcijas un diskusijas:**

- 29 publiskās lekcijas Latvijā un ārvalstīs par kultūras mantojumu, identitāti, vidi, arheoloģiju un dizainu;
- trīs publiskās diskusijas Rēzeknē, Liepājā un Rīgā par Latgales identitāti, fotogrāfijas vēsturi un pilsētu attīstību.

➤ **Komunikācija medijos:**

- 20 intervijas televīzijā, radio un presē (t. sk. LTV, reģionālās TV, LR1 raidījumi Zināmais Nezināmajā, KŪL, Kultūras Rondo u. c.);
- tēmas: reģionālā identitāte, pilskalni, arheoloģiskie pētījumi, fotogrāfijas vēsture, romu kultūras mantojums, izglītības un klimata pārmaiņu ietekme uz kultūru.

➤ **Populārzinātniskās publikācijas:**

- septiņi populārzinātniski raksti par identitāti, kultūras mantojumu, dizainu, fotogrāfiju, Latgali un romu vēsturi;
- 9 preses relīzes un dalība simpozijos, vasaras skolās, pētījumos un atklātās diskusijās.

➤ **Komunikācija digitālajā vidē:**

- regulāra informācijas ievietošana [projekta mājaslapā](#) (61 aktualitāšu ieraksts par pētījumiem un rezultātiem);
- 157 ieraksti sociālās tīklošanās vietnē Facebook;
- 10 [projekta bloga](#) ieraksti, ko galvenokārt veidojuši studējošie;
- [Youtube ieraksts](#) par pētnieku iecerēm Baltinavas arheoloģiskās ainavas izpētē.

➤ **Sabiedrības iesaiste un zinātnes popularizēšana:**

- dalība pasākumos Zinātnieku nakts, sarunu festivālā Lampa un Arhitektūras nedēļā 2023;
- zinātnes popularizēšanas pasākumi vietējām kopienām;
- pilsoniskās zinātnes aktivitātes (arheoloģija Baltinavā, romu kopienu izpēte, studentu iesaiste Rēzeknē).

➤ **Citas izglītojošas un kultūras aktivitātes:**

- kultūras kanona konkurss vidusskolēniem (2022, 2024);
- izstādes publiskajā telpā;
- ceļojošā izstāde par pilskalniem "Jaunie pilskalni punktu mākoņos un refleksijās";

- [tekstilmākslas izstāde "Kur, māmiņ, tu sēdēji?"](#);
- [divdalīga izstāde par fotogrāfijas vēsturi](#);
- [starptautiskā izstāde Lietuvā](#).

Ekspertu vērtējums

Eksperti novērtējuši projektu kā zinātniski kvalitatīvu, mērķtiecīgi īstenotu un sabiedriski nozīmīgu. Tā ietvaros sekmīgi attīstīta starpdisciplināra pieeja identitātes, vēstures, kultūras un vides mijiedarbības izpētē, radīts apjomīgs empīriskais materiāls un stiprināta pētniecības kapacitāte, vienlaikus nodrošinot plašu akadēmisko un sociālo ietekmi. Projekts ir devis redzamu ieguldījumu starptautiskajā zinātniskajā aprītē un izglītībā, kā arī veicinājis sadarbību ar valsts pārvaldi un sabiedrību. Turpmāk attīstāms skaidrāks teorētiskais pienesums starptautiskā līmenī un sistemātiskāka empīrisko rezultātu sintēze. **Eksperti rekomendē:**

- konsekvēnti **pozicionēt projekta teorētisko ieguldījumu** starptautiskajā akadēmiskajā diskursā;
- attīstīt salīdzinošus un **starptautiskus sadarbības projektus**, īpaši Eiropas mērogā, mērķtiecīgi piesaistot ārējo finansējumu un paplašinot pētniecības tīklus;
- nodrošināt izveidoto **datu, resursu un sadarbības mehānismu ilgtspēju**, izstrādājot ilgtermiņa pieejamības un izmantošanas plānu, kā arī turpinot strukturētu dialogu ar politikas veidotājiem un sabiedrības mērķa grupām.

Projekta zinātniskie rezultāti

Kategorija	Plānots noslēgumā, (skaits)	Publicēts (skaits)
Origināli zinātniskie raksti, kuru citēšanas indekss sasniedz vismaz 50 procentus no nozares vidējā citēšanas indeksa, kas iesniegti vai pieņemti publicēšanai <i>Web of Science Core Collection</i> vai <i>SCOPUS</i> datubāzēs iekļautajos žurnālos vai konferenču rakstu krājumos.	0	14 (plus 1 iesniegts)
Origināli zinātniskie raksti, kas iesniegti vai pieņemti publicēšanai <i>Web of Science Core Collection</i> vai <i>SCOPUS</i> datubāzēs iekļautajos žurnālos vai konferenču rakstu krājumos	12	4 (plus 2 iesniegti)
Origināli zinātniskie raksti, kas iesniegti vai pieņemti publicēšanai zinātniskajos izdevumos vai konferenču rakstu krājumos, kuri iekļauti datubāzē ERIH PLUS	7	0
Citi anonīmi recenzēti zinātniskie raksti starptautiskos žurnālos un rakstu krājumos, izņemot konferenču materiālus	6	5 (plus 1 iesniegts)
Citi anonīmi recenzēti zinātniskie raksti latviešu žurnālos un rakstu krājumos, izņemot konferenču materiālus	0	7
Konferenču materiāli – pilna teksta	0	5
Konferenču materiāli - kopsavilkumi	4	52
Nerecenzētas publikācijas, preprinti	0	4
Datu bāzes, datu kopas	1	2
Recenzētas zinātniskās monogrāfijas	2	2
Ziņojumi par rīcībpolitiku	0	2
Iesniegts projekta pieteikums starptautiskā vai nacionālā pētniecības un attīstības projektu konkursā	3	5

Sekmīgi aizstāvēts maģistra darbs projekta tematikā	4	4
Sekmīgi aizstāvēts promocijas darbs projekta tematikā	3	5

Projekta zinātnisko rezultātu rādītāji uzskatāmi par sasniegtiem - plānoto 19 augstākās raudzes rakstu vietā ir publicēti 14 visaugstākās kategorijas (plus viens iesniegts) un četri otrās kategorijas (plus divi iesniegti) raksti, norādot, ka projekta komanda spējusi publicēties augstākas kategorijas izdevumos, ka bija plānots projektu uzsākot, nodrošinot augstu zinātnisko kvalitāti un starptautisku atpazīstamību.

Izdotas **divas recenzētas zinātniskās monogrāfijas**, izveidotas **divas atvērtas zinātniskās datu kopas** un sasniegts ievērojams rezultātu apjoms konferenču kopsavilkumu kategorijā. Projekts devis **būtisku ieguldījumu cilvēkkapitāla attīstībā** - sekmīgi aizstāvēti **pieci promocijas un četri maģistra darbi**, pārsniedzot sākotnēji plānoto.

Publikācijas

- Gūtmane, Z. Antana Šķēmas stāsts "Īzāks" un Ēvalda Vilka stāsts "Pusnakts stundā": holokausta traumas naratīvs 20. gadsimta 60. gados. - Letonica, 2022, Nr. 45, 52–78. lpp.; ISSN 1407-3110, <https://lulfmi.lv/storage/files/letonica45-03-gutmance.pdf>
- Garda-Rozenberga, I.; Neiburgs, U. "Katiņ, šodien šaus čigānus, mūc!" Nevardarbīgā pretošanās, rīcībspēja un vieta romu genocīda laikā Latvijā. - Letonica, 2023, <https://lulfmi.lv/storage/files/letonica50-09-garda-neiburgs.pdf>
- Gūtmane, Z.; Ignatjeva, S. Reception and translations of Western modernist literature in Latvia in the Brezhnev era. - Letonica, 2023, <https://lulfmi.lv/storage/files/letonica51-08-gutmance-ignatjeva.pdf>
- Ignatjeva, S.; Kuduma, A. Vietas identitāte: Liepājas pieredze divu Gūtmaņu radošajā dzīvē. - Letonica, 2024, <https://lulfmi.lv/storage/files/letonica54-09-ignatjeva-kuduma.pdf>
- Kalnačs, B. Walking through the text: The representation of mobility in late 19th-century Latvian fiction. - World Literature Studies, 2023, <https://doi.org/10.31577/WLS.2023.15.3.8>
- Ostups, A. Forms of Presence: Experience of Time in Inara Verzemnieks' Memoir Among the Living and the Dead: A Tale of Exile and Homecoming. - Prose Studies, 2023, <https://doi.org/10.1080/01440357.2023.2206344>
- Senkāne, O. Kapsēta pilsētā: kultūrsemiotisks ieskats Rēzeknes ebreju kapu dekoratīvajā grafikā. - Letonica, 2023, <https://lulfmi.lv/storage/files/letonica54-12-senkane.pdf>
- Ļaksa-Timinska, I. Mēģinot izprast 20. gadsimta 20. gadu padomju latviešu identitāti. Roberta Eidemaņa garā stāsta "Ielenktie" imagoloģisks lasījums. - Letonica, 2024, <https://lulfmi.lv/storage/files/letonica56-02-laksa-timinska.pdf>
- Suhanova, D. Conflicting Perceptions of the Well-Organised Environment. - Landscape Architecture and Art, 2023, <https://doi.org/10.22616/j.landarchart.2023.23.03>
- Bula, D. Sola(no)stalgic Suburbs: Transcorporeality of Narrated Dwelling. - Environmental Communication, 2025, <https://doi.org/10.1080/17524032.2025.2506998>
- Kalnačs, B. Local Identity and Comparative Aspects in Nineteenth-Century Latvian Literature. - Letonica, 2024, <https://lulfmi.lv/storage/files/letonica55-02-kalnacs.pdf>
- Senkāne, O. Identitāšu semiotiskās reprezentācijas Gunara Janovska un Viestura Kairiša atveidotajā Latgales mazpilsētā. - Letonica, 2024, <https://lulfmi.lv/storage/files/letonica56-01-senkane.pdf>
- Urtāns, J. Suņi Latgales pilskalnu folklorā. - Letonica, 2024, <https://lulfmi.lv/storage/files/letonica56-03-urtans-1.pdf>
- Ūdre, D. The Nexus of Folk Ornament and Mythology in Latvia: Traditionalization, Commodification, and Spirituality. - Journal of American Folklore, 2025

15. Balcare, K. Human and More-than-human in the Performing Arts Landscape in Latvia. - Culture Crossroads, 2023, Nr. 23, <https://doi.org/10.55877/cc.vol23.388>
16. Suhanova, D. Imaginary and Unbuilt. Architectural Drawings in the Archival Collection of the Latvian Museum of Architecture. - Kunstiteaduslikke Uurimusi / Studies on Art and Architecture journal, 2023, <https://doi.org/10.22616/j.landarchart.2023.23.03>
17. Traumane, M. Spaces of Criticism and Imagination: Exhibitions, Publications and Exchanges of Latvian and Estonian Architects and Artists in 1978–1979. - Kunstiteaduslikke Uurimusi / Studies on Art and Architecture journal, 2023
18. Ostups, A. The Screaming Thing: A Material Ecocritical Exploration of Trauma in Aleksandrs Pelēcis's Poems. - Respectus Philologicus, 2024, <http://dx.doi.org/10.15388/RESPECTUS.2024.45%2850%29.6>

Zinātniskās datubāzes un datu kopas

1. Garda-Rozenberga, I.; Vītola, I.; Ozoliņa, L.; Senkāne, O.; Žvarte, E. Kvalitatīvo interviju datu kopa par identitāti, piederību, ainavas nozīmi un kultūras praksēm Latvijas reģionos un diasporā (2021–2025). - Zenodo, <https://doi.org/10.5281/zenodo.17701142>
2. Garda-Rozenberga, I.; Ozoliņa, L.; Suhanova, D.; Traumane, M.; Žilde, L.; Auriņa, B. Kvalitatīvo interviju datu kopa par vizuālo kultūru, arhitektūru, kultūras mantojumu un vides praksēm Latvijā (2021–2025). - Zenodo, <https://doi.org/10.5281/zenodo.17701694>

Recenzētas zinātniskās monogrāfijas

1. Malahovskis, V. Mēs un viņi: latgalieši, baltieši un cittautieši starpkaru Latvijā. - Rēzekne: Rēzeknes Tehnoloģiju akadēmija, 2024, 158 lpp., <https://www.rta.lv/notikumi/gramatas-mes-un-vini-latgaliesi-baltiesi-un-cittautiesi-starpkaru-latvija-latgaliesu-lietas-atversana-05032025>
2. Urtāns, J. Latgales pilskalni un to folklorā. - Rīga: NT Klasika, 2024, 386 lpp., <https://www.km.gov.lv/lv/jaunums/iznakusi-jauna-gramata-par-latgales-pilskalniem-un-folkloru>

Ziņojumi par rīcībpolitiku

1. Projekta komanda. Rekomendācijas par starpiestāžu sadarbību, cilvēkkapitāla attīstību un vides humanitāro zinātņu stiprināšanu, 2025
2. Projekta komanda. Rekomendācijas par izglītību, sadarbību un arheoloģiskā mantojuma saglabāšanu ainavā, 2025

Promocijas darbi

1. Rita Broka (zin. vad. Dr. Laine Kristenberga) Ainava gobelēnā. Rūdolfa Heimrāta skolas piemēripēte (20. gs. otrā puse - 21. gs. sākums). - Latvijas Mākslas akadēmijas promocijas padome, 2024
2. Ilze Ļaksa-Timinska (zin. vad. Dr. Ieva Kalniņa) Naratīvi latviešu prozā PSRS 20. gadsimta 20.–30. gados. - Latvijas Universitāte, Valodniecības un literatūrzinātnes un mūzikas, vizuālo mākslu un arhitektūras nozaru promocijas padome, 2025
3. Lolita Ozoliņa (zin. vad. Dr. Anda Laķe) Nemateriālā kultūras mantojuma kopienu loma vietas identitātes konstruēšanā un reprezentācijā. Sēlijas vēsturiskās zemes piemērs. - Latvijas Kultūras akadēmija, Promocijas padome, 2024
4. Elīna Veira (zin. vad. Dr. Ilve Skulte) The expansion of print-based poetry within the trans-medial space. - RTU Liepājas akadēmijas un RISEBA doktora studiju programma "Mediju māksla un radošās tehnoloģijas", 2025
5. Digne Ūdre (zin. vad. Dr. Elo-Hanna Seljamaa) The Latvian Folk Ornament and Mythology Nexus as Revival: Contested Historical Layers, Visualized Ideologies, and Commodified Creativity. - Tartu Universitāte, 2024

Projekts “Inovatīvi risinājumi kombinētās mācīšanās ieviešanai mācību procesa digitālās transformācijas kontekstā”

Projekta pamatinformācija

Projekta numurs: VPP-LETONIKA-2021/1-0010

Project title: *Innovative solutions for blended learning implementation: teaching and learning process in the digital transformation context*

Piešķirtais finansējums: 652 975 eiro

Projekta iesniedzējs: Latvijas Universitāte (LU)

Projekta vadītājs: Dr. Dace Namsone

Zinātnes nozare: Izglītības zinātnes

Prioritārais virziens zinātnē: Zināšanu kultūra un inovācijas ekonomiskajai ilgtspējai

Viedās specializācijas (RIS3) joma: Sociālo un humanitāro zinātņu nozares ar horizontālu ietekmi RIS3

Projekta mērķis: Virsmērķis - izstrādāt evidencēs balstītus inovatīvus risinājumus mācīšanās digitālajai transformācijai, lai sekmētu cilvēkkapitāla attīstīšanu izglītībā. Tiešais mērķis - radīt kombinētās mācīšanās modeļus, tiem atbilstošas metodikas u.c. risinājumus, izmēģināt tos skolu praksē.

Projekta tematiskais uzdevums: MK 07.07.2021. rīkojuma Nr. 475 6.2.apakšpunkta izglītības transformācija. Šī uzdevuma priekšmets ir kombinētās mācīšanās modeļu izpēte un inovatīvu risinājumu izstrāde mācīšanās procesa digitālajai transformācijai, balstoties pašreizējā labajā praksē. Šis uzdevums iekļauj šādus izpētes virzienus: (a) inovatīvi pētniecībā balstītas un iekļaujošas izglītības risinājumi, tai skaitā tiem atbilstošas didaktikas un metodikas izstrāde visās izglītības pakāpēs (prioritāri zinātnes, tehnoloģiju, inženierzinātnes un matemātikas (STEM) jomā 1.-6. klasē, vēsturē 10.-12. klasē) un to izmēģināšana skolu praksē; (b) mūsdienās un nākotnē nepieciešamās kompetences un to attīstībai atbilstošie izglītības modeļi, mācību programmas un mācību līdzekļi; (c) cilvēkorientēta mācīšanās un zināšanu sabiedrība; (d) izglītības digitālās pārveides iespējas un riski; (e) izglītības cilvēkresursi un prasības profesionālajai pilnveidei, tostarp personalizēti profesionālās pilnveides risinājumi, kā arī ieteikumi izglītības rīcībpolitikas veidotājiem;

Projekta kopsavilkums: Zinātnisko grupu veido izglītības zinātņu, psiholoģijas, matemātikas, sociālās un pilsoniskās mācību jomas un dabas zinātņu pārstāvji Uzdevumi 1. Izveidot teorētisku ietvaru inovatīvu risinājumu izstrādei mācību procesa digitālajai transformācijai Latvijas kontekstā, izvērtējot izglītības digitālās transformācijas iespējas un riskus; 2. Izveidot konceptuālus digitālās transformācijas modeļus izglītībā jauktās mācīšanās vajadzībām didaktikas izstrādei un mācību priekšmetu metodikas jauktās mācīšanās vajadzībām digitālās transformācijas kontekstā, ieskaitot iekļaujošas izglītības risinājumus; Izstrādāt modelim atbilstošas mācību un mācīšanās metodikas (prioritāte dabaszinātnēs, tehnoloģijās, inženierzinātnēs un matemātikā (STEM) 1.-6. klasē, vēsture un sociālās zinātnes 10.-12. Klasē, pamatojoties uz pētījumiem un labo praksi; 3. Veikt pilotpētījumu par skolas praksē izveidoto metodiku praktiskai pārbaudei un pilnveidošanai 4. Izstrādāt profesionālās pilnveides risinājumu, t.sk. personalizētas profesionālās pilnveides programmas (skolotājiem, ekspertiem un profesionālās pilnveides īstenotājiem) izstrādāto modeļu ieviešanai un to pārbaudei skolas praksē; 5. Izstrādāt ieteikumus izglītības politikas un politikas veidotājiem radītu inovatīvu risinājumu t.sk. jauktu mācību modeļu pārnesi uz Latvijas skolu praksi.

Atslēgas vārdi: izglītības transformācija, iekļaujoša izglītība, kombinētā mācīšanās, mācību procesa digitālā transformācija, personalizēta profesionālā pilnveide izglītībā

Informācija par projekta finansējuma izlietojumu

Projekta kopējais finansējums, eiro	Atlīdzība	Preces un pakalpojumi	Netiešās izmaksas (nepārsniedz 25% no izdevumiem)	Kopā
Piešķirtais finansējums, eiro	463 307,00	59 073,00	130 595,00	652 975,00
Izlietotais finansējums, eiro	455 579,23	68 896,63	128 499,14	652 975,00
Plānotais pret izlietoto, eiro	-7727,77	9823,63	-2095,86	0,00
Starpība %	-1,67	16,63	-1,60	0,00

Zinātniskā izcilība un galvenie zinātniskie sasniegumi

Projektā izstrādāti un empīriski pārbaudīti inovatīvi, uz pierādījumiem balstīti **risinājumi izglītības digitālajai transformācijai, lai stiprinātu cilvēkkapitālu izglītībā**. Projekta gaitā tika radīti jauni mācību materiāli un metodes, kas balstītas teorētiskā ietvarā, kurā integrēti priekšmetizglītības pētījumi, vispārīgās izglītības zinātnes, kognitīvā un neurozinātne, izglītības psiholoģija, psihometrija un jaunās tehnoloģijas.

Galvenais projekta rezultāts ir teorētiskais ietvars digitālajai transformācijai, kas integrē saturu, pedagoģiju un tehnoloģijas trīs līmeņos - klases, skolas un sistēmas, un kalpo par pamatu turpmākajām inovācijām. Šajā ietvarā attīstītas vairākas būtiskas zinātniskās inovācijas:

- jauna **kombinētās (blended) mācīšanās modeļu tipoloģija**, kas balstīta uz atjaunoto “mācīšanās trijstūra” koncepciju, papildinot klasisko trijstūri (pedagogs-skolēns-saturs) iekļaujot tehnoloģijas kā ceturto, līdzvērtīgu elementu (**pedagogs-skolēns-saturs-IKT**). Šī tipoloģija iezīmē dažādas mācīšanās formas atkarībā no digitālo rīku pieejamības un to lomas mācību procesā, sākot no klātienē mācīšanās ar minimālu tehnoloģiju atbalstu līdz pilnībā digitāli organizētām mācību vidēm, kur klātienē un tiešsaistes mācīšanās ir cieši integrētas;
- **pedagoģiskā profesionālās pilnveides modeļa (BLTPD) izstrāde**, kas nodrošina teorētisku ideju pārbaudi praksē un sasaista tiešsaistes un klātienē mācīšanos ar strukturētu skolotāju refleksiju un inovāciju atbalstu. Modelis tika pilotēts ar 478 skolotājiem un 12 skolotāju izglītotājiem, veidojot ilgtspējīgu profesionālās izaugsmes sistēmu digitālajā laikmetā;
- **pierādījumos balstītas rekomendācijas** izglītības politikas veidotājiem trīs jomās - digitālajā transformācijā, iekļaujošā izglītībā un skolotāju profesionālajā pilnveidē, lai saistītu pētniecības rezultātus ar sistēmiskām izmaiņām.

Projektā tika ieviestas inovatīvas pētniecības pieejas - dizainā balstīta pētniecība, “*conjecture mapping*” (metode, lai precīzi sasaistītu teorētiskās idejas ar konkrētām pedagoģijas darbībām) un strukturētās fokusa grupas, paplašinot projektā iesaistīto pētnieku metodoloģisko kompetenci un piedāvājot pārnesamus modeļus nākotnes projektiem. **Dizainā balstīta pētniecība** ļāva pētniekiem un pedagogiem kopīgi radīt un pārbaudīt risinājumus reālās mācību situācijās, pārveidojot teorētiskas idejas par praktiski izmantojamiem risinājumiem. “*Conjecture mapping*” pieeja nodrošināja skaidru sasaisti starp teoriju un praksi, palīdzot izsekot, kā konkrēti pedagoģiski risinājumi ietekmē mācīšanās procesus un rezultātus. Savukārt **strukturētās fokusa grupas** veicināja dialogu starp pētniekiem, skolotājiem un ekspertiem, ļaujot salīdzināt pieredzi un analizēt iegūtos rezultātus no dažādām

perspektīvām. Šo pieeju apvienojums būtiski paaugstināja pētniecības kvalitāti un radīja metodoloģisku pamatu turpmāku inovāciju attīstībai izglītības zinātnē.

Svarīgs ieguldījums ir arī starptautiski atzītu labās prakses piemēru pielāgošana Latvijas kontekstam, tostarp mācību ietvaru saskaņošana ar [PISA](#) priekšlikumiem. Tika ieviests sistēmisks skatījums uz izglītības ieviešanas pētniecību, kas ir līdz šim maz pētīts virziens Latvijā, kā arī noticis darbs pie teorijas ar prakses apvienošanas, radot kopīgu sadarbības un komunikācijas veidu pedagogiem un pētniekiem.

Projekta rezultāti tiek tālāk pielietoti citos LU īstenotos projektos un sadarbībās, piemēram, daudzpakāpju skolēnu atbalsta sistēmas un skolotāju profesionālās pilnveides ceļu izpētē, kā arī automatizētu atbalsta risinājumu izstrādē. Tas parāda, ka projekta rezultāti nav palikuši tikai teorētiskā līmenī, bet ir kļuvuši par praktisku pamatu citu izglītības inovāciju attīstībai Latvijā.

Zinātniskās kapacitātes pieaugums un studējošo iesaiste zinātniskajā darbībā

Projekts būtiski veicināja pētnieku un doktorantu profesionālo izaugsmi, īpaši agrīnās karjeras posmā. Pētnieku dalība starptautiskos pētījumos un konferencēs sniedza praktisku pieredzi un stiprināja pētnieciskās prasmes, savukārt projektā iesaistītie doktoranti attīstīja kompetences pārejai no asistenta uz patstāvīga pētnieka lomu. Lai sekotu jaunākajām tendencēm, pētnieki piedalījās pasaules lielākajā izglītības tehnoloģiju izstādē BETT. Projekta rezultātā uzkrātā starptautiskā pieredze tiek izmantota Latvijas Universitātes izglītības inovāciju centros un integrēta vairākos Eiropas sadarbības projektos. Šīs partnerības stiprina Latvijas pētnieku klātbūtni Eiropas izglītības pētniecības telpā un nodrošina ilgtspējīgu sadarbību nākotnes iniciatīvās.

Sociāli ekonomiskā ietekme

Projekta rezultāti radījuši nozīmīgu praktisku un ekonomisku ietekmi, veidojot sadarbības tiltu starp izglītības pētniecību un dažādiem tautsaimniecības sektoriem. Projekta rezultāti kalpo par pamatu jauniem sadarbības virzieniem starp izglītības un industrijas pārstāvjiem:

- dabaszinātņu jomā sāka sadarbība ar Latvijas valsts mežiem, Riga Wood un Latvijas koks nozari, lai izstrādātu starpdisciplinārus projektu plānus sākumskolas mācībām dabaszinībās;
- matemātikas jomā kopā ar SIA "Latvijas Mobilais Telefons" izveidota metodoloģiskā atbalsta sistēma matemātikas mācīšanai 4.–6. klasē, kas ietver skolotāju profesionālo pilnveidi un skolēnu diagnostikas rīkus;
- dabaszinātņu jomā tika organizēts [Skolotāju forums 2025 "Dabā"](#), lai veicinātu veselīgu mācīšanos dabā un skolēnu piederības sajūtu savai videi.

Tāpat projekta laikā rīkoti semināri ar IKT un izglītības tehnoloģiju nozares pārstāvjiem, kas palīdzēja saskaņot skatījumu uz tehnoloģiju izmantošanu izglītībā un stiprināja sadarbību starp pētniecību un uzņēmējdarbību.

Projekts būtiski ietekmējis izglītības kvalitāti un pedagogu profesionālo izaugsmi visos līmeņos. Izstrādātās metodoloģijas un profesionālās pilnveides programmas integrētas Latvijas Universitātes studijuursos un skolotāju tālākizglītībā; tās apguvuši 478 skolotāji. Vispārējā izglītībā projekta rezultāti veicinājuši Skola2030 reformas īstenošanu, ieviešot uz skolēnu centrētu un digitāli atbalstītu mācīšanos. Izveidotais inovatīvo skolu tīkls (31 skola) palīdzēja pārbaudīt un pilnveidot jaunus risinājumus praksē. Projekta ietekmē tiek izstrādāti jauni mācību resursi un plāni dabaszinībās (1.–6. klase), un turpinās skolotāju atbalsts caur LU [Metodisko ideju laboratoriju](#).

Projekta rezultāti nodrošina zinātniski pamatotu pamatu lēmumu pieņemšanai un reformu īstenošanai. Tika izstrādāti un publicēti trīs rekomendāciju kopumi izglītības politikas uzlabošanai: **digitālās transformācijas, iekļaujošās izglītības un skolotāju profesionālās pilnveides jomās**. Tie sniedz pārskatu par aktuālo situāciju Latvijas izglītības sistēmā un piedāvā pierādījumus balstītus

risinājumus turpmākām pārmaiņām, tostarp kombinētās mācīšanās modeļu izmantošanu kā efektīvu pieeju digitālajā laikmetā. Projekta laikā tika īstenota cieša sadarbība ar Izglītības un zinātnes ministriju, Saeimas Izglītības, kultūras un zinātnes komisiju, Valsts izglītības attīstības aģentūru, pašvaldībām un skolotāju profesionālajām apvienībām. Organizētas vairākas diskusijas, fokusgrupas un semināri, kas veicināja zināšanu pārnesi no pētniecības uz politikas un prakses līmeni. Svarīgākie notikumi ietvēra paneldiskusiju par STEM izglītības attīstību (2023), fokusgrupu par izcilības veicināšanu matemātikas mācīšanās (2024) un konferenci *“Challenges in Education”* (2025), kurā prezentētas projekta rekomendācijas un labās prakses piemēri. Papildu tam zināšanu pārnese nodrošināta arī caur digitālajiem resursiem – semināriem attālinātā formātā, e-piemēriem un video materiāliem skolotājiem. Kopumā projekts stiprināja sadarbību starp pētniekiem un politikas veidotājiem, palīdzot ieviest mūsdienīgu, uz skolēnu vajadzībām un digitālajām kompetencēm balstītu izglītības politiku Latvijā.

Komunikāciju aktivitātes

Projekta īstenošanas laikā tika veikts plašs komunikācijas un sabiedrības iesaistes darbs, lai nodrošinātu pētījuma rezultātu pieejamību un veicinātu izpratni par zinātnes nozīmi izglītības attīstībā.

➤ Jauna komunikācijas pieeja:

tika izstrādāta [video sērija](#) vecākiem un skolotājiem (9 īsfilmas, 3–5 minūtes), kas rāda, kā ikdienas situācijas izmantot skolēnu motivācijas, intereses un domāšanas attīstīšanai matemātikā un dabaszinībās.

➤ Sabiedrības informēšana un mediju klātbūtne:

- intervijas Latvijas Radio un Latvijas Televīzijā;
- informācija [Latvijas Universitātes](#) un [LU Starpnozaru izglītības inovāciju centra](#) tīmekļvietnēs;
- populārzinātniski raksti un intervijas interneta medijos;
- dalība kampaņā [Viegli par zinātņi](#) sadarbībā ar Latvijas Zinātnes padomi, lai iepazīstinātu sabiedrību ar izglītības pētniecības rezultātiem.

➤ Tiešs atbalsts pedagogiem:

rīkoti vebināri (piemēram, [Metodisko ideju laboratorija](#), forumi un konferences (2023–2025), tostarp [Konference "Izaicinājumi izglītībā - kur esam un uz kuriem ejam?"](#) un tematiskie forumi (piemēram, [Matemātikas forums](#)), kuros prezentēti praktiski piemēri un metodiskie risinājumi.

Ekspertu vērtējums

Ekspertu vērtējumā projekts atzīts par zinātniski spēcīgu, konceptuāli vienotu un pilnībā īstenotu atbilstoši sākotnēji izvirzītajiem mērķiem, ar skaidru un pamatotu ieguldījumu digitālās transformācijas izpētē izglītībā. Eksperti īpaši uzsver projekta pievienoto vērtību, veidojot konsekventu pētniecības un prakses sasaisti: empīriski validētus mācību stundu kvalitātes profilus, operacionālu jauktās mācīšanās tipoloģiju un dizaina pieeju balstītu skolotāju profesionālās pilnveides arhitektūru, kas pielāgota gan STEM mācību priekšmetiem, gan sociālajām zinātnēm un vēsturei. Pētījuma metodoloģija vērtēta kā atbilstoša, starpdisciplināra un iekšēji saskaņota, ar labu datu triangulāciju un skaidru teorētisko ietvaru, kas balstās skolēnu domāšanas un argumentācijas prasmju attīstībā un sasauca ar nacionālajiem un starptautiskajiem izglītības politikas mērķiem. Projekta rezultāti demonstrē būtisku ietekmi uz skolotāju profesionālo pilnveidi, pētnieku un doktorantu kapacitātes stiprināšanu, kā arī uz politikas veidošanu, izstrādājot rīcībpolitikas rekomendācijas un nodrošinot plašu rezultātu izplatīšanu akadēmiskajā un profesionālajā vidē. Vienlaikus eksperti norāda uz vairākiem vājākiem projekta īstenošanas aspektiem: daļa publikāciju publicēta zema ietekmes

līmeņa žurnālos, analizē dominē salīdzinoši vienkārši statistiskie modeļi, un vēl nav pietiekami sistemātisku pierādījumu par ilgtermiņa ietekmi uz skolēnu mācību sasniegumiem, kā arī par pilnvērtīgu risinājumu ieviešanu makropolitikas līmenī. Neraugoties uz šiem ierobežojumiem, kopējais projekta vērtējums ir pozitīvs, jo projekts ir devis **nozīmīgu ieguldījumu izglītības pētniecībā Latvijā**, pārsniedzot vairākus sākotnēji plānotos rādītājus un nodrošinot stabilu pamatu turpmākai pētniecībai, starptautiskai sadarbībai un ilgtspējīgai rezultātu izmantošanai praksē. Lai pētījuma rezultāti gūtu plašāku ietekmi ilgtermiņā, **eksperti rekomendē**:

- **stiprināt empīrisko pierādījumu bāzi** par ietekmi uz skolēnu mācību sasniegumiem, paplašinot kvantitatīvo analīzi, iekļaujot efektu lielumu aprēķinus un longitudīnus mērījumus;
- **mērķtiecīgāk iesaistīt augsta līmeņa izglītības politikas veidotājus**, īpaši Izglītības un zinātnes ministrijas līmenī, lai nodrošinātu piedāvāto risinājumu īstenojamību makro–mezo–mikro līmeņos;
- attīstīt ilgtspējīgu zināšanu pārneses un komunikācijas sistēmu, **nodrošinot atvērtus mācību resursus skolotājiem un vecākiem**, kā arī skaidrāk dokumentētu profesionālās pilnveides kvalitātes un riska vadību.

Projekta zinātniskie rezultāti

Kategorija	Plānots noslēgumā, (skaits)	Publicēts (skaits)
Origināli zinātniskie raksti, kas iesniegti vai pieņemti publicēšanai Web of Science Core Collection vai SCOPUS datubāzēs iekļautajos žurnālos vai konferenču rakstu krājumos	6	6 (no tiem 2 Q1 raksti)
Origināli zinātniskie raksti, kas iesniegti vai pieņemti publicēšanai zinātniskajos izdevumos vai konferenču rakstu krājumos, kuri iekļauti datubāzē ERIH PLUS	2	0 (2 iesniegti)
Citi anonīmi recenzēti zinātniskie raksti Latvijas žurnālos un rakstu krājumos, izņemot konferenču materiālus	2	3
Konferenču materiāli – pilna teksta	2	2
Ziņojumi par rīcībpolitiku	3	3
Citi pētniecības specifikai atbilstoši projekta rezultāti (tai skaitā dati), kas papildina iepriekš minētos rezultātus	6	4 (plus 2 iesniegti)

Projekta īstenošana noslēgusies sekmīgi, pilnībā sasniedzot plānotos rezultātus un nodrošinot augstvērtīgu zinātnisko un praktisko pienesumu. Publicēti seši oriģināli raksti *Scopus* un *Web of Science* datubāzēs indeksētos izdevumos, no tiem divi – visaugstākās kategorijas (Q1) žurnālos. Divi raksti norādīti kā iesniegti *ERIH PLUS* datubāzē indeksētos žurnālos. Trīs recenzēti raksti publicēti Latvijas zinātniskajos izdevumos, un sagatavoti divi pilna teksta konferenču materiāli, izstrādāti un iesniegti trīs rīcībpolitikas ieteikumu ziņojumi, kas sniedz konkrētus risinājumus izglītības procesa pilnveidei digitālās transformācijas, personalizētās skolotāju pilnveides un iekļaujošās izglītības kontekstos.

Sasniegti arī četri citi projekta rezultāti: mācību satura un metodikas moduļi dabaszinībās, matemātikā un vēsturē, kā arī teorētiskais ietvars izglītības digitālajai transformācijai, savukārt vēl divi šīs kategorijas rezultāti ir izstrādes procesā.

Kopumā projekts apliecina mērķtiecīgu zinātniskā un praktiskā darba integrāciju, sekmējot digitālās transformācijas ieviešanu izglītībā un jaunu kombinētās mācīšanās risinājumu attīstību.

Publikācijas

1. Burgmanis G.; Namsone D.; Dudareva I.; Greitāns K.; Olina Z. A Conceptual Model of Blended Learning in the Context of Digital Teaching and Learning Transformation. - International Conference on Computer Supported Education, CSEDU - Proceedings, 2024, <https://doi.org/10.5220/0012738200003693>
2. Hačatrjana L.; Namsone D. Breaking Down the Concept of Students' Thinking and Reasoning Skills for Implementation in the Classroom. - Journal of Intelligence, 2024, <https://doi.org/10.3390/jintelligence12110109>
3. Greitāns K.; Namsone D.; Čakāne I. Towards blended learning in primary STEM: 4 teaching profiles. - Education Sciences, 2025, <https://doi.org/10.3390/educsci15030295>
4. Greitāns K.; Namsone D.; Burgmanis Ģ. Towards Digital Transformation in Primary Science: Typology of Blended Learning Models. - International Conference on Computer Supported Education, CSEDU - Proceedings, 2025, <https://doi.org/10.5220/0013477200003932>
5. Greitāns K.; Namsone D. The Design of an Effective Flipped-Learning Professional Development Model. - Technology and Innovation in Learning, Teaching and Education. TECH-EDU 2024. Communications in Computer and Information Science, vol 2481, 2025, <https://doi.org/10.17770/etr2025vol3.8554>
6. Čakāne I.; France I. READJUSTING FOR DIGITAL TRANSFORMATION: A PRIMARY MATHEMATICS FRAMEWORK. - Environment. Technology. Resources. Proceedings of the 16th International Scientific and Practical Conference. Volume 3, 2025, <https://doi.org/10.17770/etr2025vol3.8554>

Ziņojumi par rīcībpolitiku

1. LU EZTF SIIC. Izglītības procesa attīstība digitālās transformācijas kontekstā, 2025 <https://www.siic.lu.lv/resursi/ka-izglitibas-sistema-var-atbalstit-skolotaju-lai-skoleni-varetu-apgut-21-gadsimta-prasibam-atbilstosu-izglitibu/izglitibas-procesa-attistiba-digitalas-transformacijas-konteksta/>
2. LU EZTF SIIC. Kā virzīties uz personalizētu skolotāju profesionālo pilnveidi: ieteikumi rīcībpolitikas veidotājiem, 2025, <https://www.siic.lu.lv/resursi/ka-izglitibas-sistema-var-atbalstit-skolotaju-lai-skoleni-varetu-apgut-21-gadsimta-prasibam-atbilstosu-izglitibu/ka-virzities-uz-personalizetu-skolotaju-profesionalo-pilnveidi/>
3. LU EZTF SIIC. Izglītības procesa attīstība iekļaujošās izglītības kontekstā: ieteikumi izglītības politikas veidotājiem, 2025, https://www.siic.lu.lv/fileadmin/user_upload/lu_portal/projekti/siic/PETNIECIBA/Izglitibas_procesa_attistiba_ieklausos_izglitibas_konteksta_sakotnejie_ieteikumi_izglitibas_politikas_veidotajiem.pdf

Projekts “Daudzfunkcionāla lībiešu valodas vārdnīca”

Projekta pamatinformācija

Projekta numurs: VPP-LETONIKA-2021/2-0002

Project title: *Multifunctional dictionary of Livonian*

Piešķirtais finansējums: 213 000 eiro

Projekta iesniedzējs: Latvijas Universitāte (LU)

Projekta vadītājs: Dr. Valts Ernštreits

Zinātnes nozare: Valodniecība un literatūrzinātne

Prioritārais virziens zinātnē: Latvijas valstiskums, valoda un vērtības, kultūra un māksla; Zināšanu kultūra un inovācijas ekonomiskajai ilgtspējai

Viedās specializācijas (RIS3) joma: Informācijas un Komunikāciju tehnoloģijas; Sociālo un humanitāro zinātņu nozares ar horizontālu ietekmi RIS3

Projekta mērķis: Projekta mērķis ir izveidot daudzfunkcionālu lībiešu valodas vārdnīcu lībiešu valodas attīstības, lietojuma, apguves un pētniecības iespēju paplašināšanai, iesaistot šajā darbā dažādu valstu pētniekus un lībiešu valodas pratējus.

Projekta tematiskais uzdevums: MK 07.07.2021. rīkojuma Nr. 475 6.6.2. apakšpunkta uzdevuma priekšmets ir lībiešu valodas attīstība, valodas apguve, pētnieku sadarbība un ataudze. Šis uzdevums iekļauj šādus izpētes virzienus: (a) lībiešu valodas pētnieciskā bāze un digitalizācija - izveidot plaša lietojuma mūsdienīgu lībiešu leksikogrāfijas avotu, kā arī nodrošināt lībiešu valodas korpusa un citu datubāzu papildināšanu valodas lietojuma un apguves iespēju nodrošināšanas nolūkā; (b) lībiešu valodas pratēju (valodas ekspertu) iesaistes programma, kuras ietvaros lībiešu valodas pratēji nodrošina pētniecisko un konsultatīvo atbalstu, valodas vides uzturēšanu, lībiešu valodas pieejamību un valodas prasmes saglabāšanos un pilnveidi.

Projekta kopsavilkums: Projekta mērķis ir uz esošo lībiešu valodas digitālo kolekciju bāzes izveidot brīvpieejas daudzfunkcionālu lībiešu valodas vārdnīcu, lai sekmētu lībiešu valodas attīstību, ievērojami paplašinātu lībiešu valodas lietojuma un apguves, kā arī pētniecības iespējas. Vārdnīcu iecerēts veidot, papildinot esošās digitālās kolekcijas – leksikogrāfijas datubāzi, morfoloģijas datubāzi un lībiešu valodas korpusu, lai ievērojami paplašinātu un standartizētu lībiešu valodas vārdu krājumu un gramatisko informāciju. Vienlaikus projekta ietvaros paredzēts pievienot funkcionāli jauna veida informāciju – izrunas paraugus audio formātā un tulkojumus angļu valodā, paverot jaunas iespējas kolekciju izmantošanai. Projekts tiek īstenots, iesaistot tajā dažādu valstu pētniekus un studējošos, kas ļaus nodrošināt ciešāku jomas pētnieku sadarbību un jaunu pētnieku rašanos. Tāpat īstenošanā tiks iesaistīti lībiešu valodas runātāji, kuriem darbs projektā nodrošinās saskari ar lībiešu valodu ikdienā un palīdzēs saglabāt un uzlabot viņu valodas prasmi. Izmantojot projekta gaitā sagatavotos datus, sadarbībā ar ārvalstu partneriem iecerēts attīstīt un integrēt resursos to attīstībai vitāli svarīgus jaunus digitālus instrumentus – morfoloģisko analizatoru, runas sintezatoru un automātiskās tulkošanas rīku, turklāt projekta datus paredzēts padarīt brīvi pieejamus gan datu repozitorijos tālāku pētījumu un jaunu produktu izstrādei, gan visai sabiedrībai brīvpieejas tīmekļa vārdnīcas un citu produktu veidolā.

Atslēgas vārdi: Lībiešu valoda, Leksikogrāfija, Valodas apguve, Digitālie resursi, Digitālās humanitārās zinātnes

Informācija par projekta finansējuma izlietojumu

Projekta kopējais finansējums, <i>eiro</i>	Atlīdzība	Preces un pakalpojumi	Netiešās izmaksas (nepārsniedz 25% no izdevumiem)	Kopā
Piešķirtais finansējums, <i>eiro</i>	135 255,00	35 145,00	42 600,00	213 000,00
Izlietotais finansējums, <i>eiro</i>	135 255,23	35 135,33	42 590,14	212 950,70
Plānotais pret izlietoto, <i>eiro</i>	29,77	9,67	9,86	49,30
Starpība %	0,02	0,03	0,02	

Zinātniskā izcilība un galvenie zinātniskie sasniegumi

Projekta īstenošanas rezultātā būtiski sekmēta lībiešu valodas izpēte, pieejamība un ilgtspēja. Projekta laikā radīti jauni valodas rīki un datu kopas, ko varēs izmantot gan zinātniskā kopiena valodu pētniecībā, gan lībiešu kopiena, apgūstot valodu. Viens no galvenajiem zinātniskajiem sasniegumiem ir digitālo resursu pieejamības paplašināšana, izveidojot un papildinot platformu [Livonian-tech](#), kurā apkopoti lībiešu valodas dati, nodrošinot nepieciešamos resursus valodas pētījumiem un apguvei. Tāpat ir panākts nozīmīgs progress lībiešu leksikogrāfijas attīstībā, paplašināta lībiešu valodas leksikogrāfiskā datubāze, to papildinot ar angļu valodas tulkojumu un semantisko analīzi. Veikta arī skaņas datu integrācija, izveidojot skaņu datu bāzi ar izrunas paraugiem. Projekta gaitā tika veikti morfoloģijas pētījumi, kuru ietvaros identificētas un standartizētas lībiešu valodas darbības vārdu un substantīvu locījumu formas.

Zinātniskās kapacitātes pieaugums un studējošo iesaiste zinātniskajā darbībā

Projekta īstenošanas laikā būtiski paaugstināta iesaistīto pētnieku zinātniskā kapacitāte, veicinot jauno pētnieku iesaisti un starptautisko sadarbību: nodibināta partnerība ar Helsinku Universitāti un Tromsø Arktisko Universitāti, Tartu Universitātes NLP grupu, Igaunijas Valodas institūtu un citām institūcijām, veicinot tehnoloģiju attīstību, tostarp automātisko tulkošanu un mākslīgā intelekta pielietojumu lībiešu valodai. Sadarbībā ar Helsinku un Tartu universitātēm organizēti kopīgi semināri, piedāvājot mobilitātes iespējas studentiem un jaunajiem pētniekiem. Projekta rezultāti izmantoti pēcdoktorantu pētījumos un izmantoti starptautiskajās zinātniskajās publikācijās.

Projekta īstenošanā aktīvi iesaistījās studējošie. Divi doktoranti un četri maģistranti piedalījās valodas resursu izstrādē un morfoloģijas pētījumos Latvijas Universitātes Lībiešu institūtā, savukārt bakalaura un maģistra darbi tika izstrādāti, balstoties uz projektā iegūtajiem datiem.

2024. gadā tika organizēta Lībiešu vasaras universitāte - desmit dienu starptautisks kurss ar 5 ECTS apjomu, kurā piedalījās studējošie no Helsinku, Tartu, Budapeštas, Parīzes un citām universitātēm.

Sociāli ekonomiskā ietekme

Projekta ietvaros notikusi sociāli ekonomiskā ietekme uz tautsaimniecību: notikusi sadarbība ar valodu tehnoloģisko rīku industrijas pārstāvjiem, attīstīti digitālie rīki ar mākslīgā intelekta risinājumiem lībiešu valodas apguvei un pielietojumam. Sadarbībā ar Izglītības un zinātnes ministriju, ieviests regulārs lībiešu valodas mācību kurss skolēniem. Lībiešu valodas popularizēšanai tika organizēts "Lībiešu mantojuma gads 2023" sadarbībā ar UNESCO un Latvijas Nacionālo kultūras

centru. Sadarbībā ar pašvaldībām un uzņēmumiem notikušas konsultācijas par lībiešu valodas izmantošanu tūrisma un kultūras nozarēs. Projekta īstenotāji piedalījušies ANO darba grupās par pamatiedzīvotāju valodu un digitālās stratēģijas politikas izstrādi.

Komunikāciju aktivitātes

Projekta laikā tika īstenota plaša komunikācijas stratēģija, lai nodrošinātu sabiedrības informētību par projekta gaitā sasniegtajiem rezultātiem. Tā ietvēra publikācijas medijos, sociālo saziņas tīklu aktivitātes, sabiedriskos pasākumus un diskusijas, kā arī aktīvu sadarbību ar izglītības un zinātniskajām institūcijām, piemēram:

- raksti Latvijas Avīzē, Dienā, LTV sižeti un radio intervijas;
- bloga ieraksti un populārzinātniski raksti livonian.lv;
- **Lībiešu dienas** Latvijas Nacionālajā bibliotēkā piesaistot vairāk nekā 1200 apmeklētājus;
- **Lībiešu mantojuma diena 2024** – notikuši vairāk nekā 48 pasākumi;
- dalība Diskusiju festivālā Lampa – organizētas diskusijas par digitālajiem valodas rīkiem;
- izveidota **#līvōkielkōks** platforma sociālajos saziņas tīklos (piemēram, [Facebook platformā](#)). Tā ir pirmā platforma, kas saziņai izmanto tikai lībiešu valodu;
- organizēta ikgadējā lībiešu bērnu un jauniešu vasaras nometne **Mierlinkitz**, to apmeklēja ap 45 bērni, apgūstot lībiešu valodu un iepazīstoties ar lībiešu kultūras mantojumu.

Ekspertu vērtējums

Eksperti atzinuši projektu par ļoti veiksmīgu, jo ir sasniegti gan zinātniskie, gan sabiedrības iesaistes mērķi. Īpaši svarīga ir livonian.tech platformas izveide, skaņas integrāciju vārdnīca un jaunu valodas resursu attīstība, kas nodrošinās projekta rezultātu ilgtspēju. Projekta ietvaros notikusī starptautiskā sadarbība pārsniegusi sākotnēji plānoto, kas rezultējies ar Eiropas finansējuma piesaisti pētījuma turpināšanai plašākā mērogā. Eksperti secinājuši, ka projekts būtiski veicinājis lībiešu valodas dokumentēšanu, attīstību un digitalizāciju, radot ilgtermiņa ietekmi gan pētniecībā, gan šīs valodas apguvēju un lietotāju kopienā. Lai turpinātu pētījumā iesākto, **eksperti rekomendē:**

- **turpināt digitālo resursu attīstību un paplašināšanu**, īpaši pievēršoties jaunu valodas tehnoloģiju izstrādei, piemēram, runas sintēzei un automātiskai tulkošanai, lai nodrošinātu lībiešu valodas ilgtspēju un pieejamību plašākai sabiedrībai;
- **stiprināt sadarbību ar starptautiskajiem partneriem un konsorciem**, lai veicinātu lībiešu valodas pētniecību starptautiskā mērogā, nodrošinot turpmāku finansējuma piesaisti;
- **veicināt izglītības un sabiedrības iesaisti**, attīstot mācību materiālus un organizējot apmācības lībiešu valodas apguvei, lai piesaistītu jaunus valodas lietotājus un stiprinātu lībiešu valodas kopienas ilgtermiņā.

Projekta zinātniskie rezultāti

Kategorija	Plānots noslēgumā, (skaits)	Publicēts (skaits)
Origināli zinātniskie raksti, kuru citēšanas indekss sasniedz vismaz 50 procentus no nozares vidējā citēšanas indeksa, kas iesniegti vai pieņemti publicēšanai <i>Web of Science Core Collection</i> vai <i>SCOPUS</i> datubāzēs iekļautajos žurnālos vai konferenču rakstu krājumos.	0	3
Origināli zinātniskie raksti, kas iesniegti vai pieņemti publicēšanai <i>Web of Science Core Collection</i> vai <i>SCOPUS</i> datubāzēs iekļautajos žurnālos vai	4	1

konferenču rakstu krājumos		
Citi anonīmi recenzēti zinātniskie raksti starptautiskos žurnālos un rakstu krājumos, izņemot konferenču materiālus	0	1
Konferenču materiāli - kopsavilkumi	6	20
Datu bāzes, datu kopas	1	8
Jauna produkta vai jaunas tehnoloģijas, tai skaitā metodes, prototips	0	3
Ziņojumi par rīcībpolitiku	2	6
Iesniegts projekta pieteikums starptautiskā vai nacionālā pētniecības un attīstības projektu konkursā	0	2
Sekmīgi aizstāvēts promocijas darbs projekta tematikā	1	1
Citi pētniecības specifikai atbilstoši projekta rezultāti (tai skaitā dati), kas papildina iepriekš minētos rezultātus	0	7

Projekta ietvaros radīti dažādu kategoriju zinātniskie rezultāti, kas kvantitatīvi pamato projekta zinātnisko izcilību un pētījuma nozīmi. Publicēti trīs augstākās raudzes raksti, notikusi aktīva dalība starptautiskās konferencēs, būtiski pārsniedzot sākotnēji plānoto. Tāpat tapuši seši rīcībpolitikas ziņojumi gan nacionālā, gan starptautiskā līmenī, iesniegti divi jauni projektu pieteikumi, no kuriem viens ieguvis finansiālu atbalstu un tiek īstenots sadarbībā ar Tartu universitāti. Būtiski pārsniegts zinātnisko datubāzu un datu kopu skaits, kas parāda projekta būtisko nozīmi lībiešu valodas tehnoloģisko risinājumu attīstībā, aizstāvēts viens promocijas darbs, kā arī sasniegti septiņi citi projekta tematikai atbilstoši projekta rezultāti, piemēram, pie Valsts valodas centra izveidota Lībiešu valodas ekspertu komisija, izstrādāts un īstenots lībiešu valodas apguves kurss studējošajiem no dažādām Eiropas valstīm, ietverot darbu ar projekta rezultātā veidotajām datu kopām.

Publikācijas

1. Ernštreits V.; Fišel M.; Riktors M.; Tomingas M.; Tuisk T. Language resources and tools for Livonian. - Eesti Ja Soome-Ugri Keeleteaduse Ajakiri. Journal of Estonian and Finno-Ugric Linguistics, 2022, 13(1), 13–36, <https://doi.org/10.12697/jeful.2022.13.1.01>
2. Dailidēnaitē M. The Livonian jussive: person and function. - Eesti Ja Soome-Ugri Keeleteaduse Ajakiri. Journal of Estonian and Finno-Ugric Linguistics, 2022, 13(1), 13–36, <https://doi.org/10.12697/jeful.2022.13.1.03>
3. Ernštreits V. Liivi pārāndi āratāmine Lātis. - Keel ja kirjāndus, 2023
4. Ernštreits V.; Riktors M.; Tomingas M.; Tuisk T.; Mark F. Machine Translation for Livonian: Catering to 20 Speakers.. - Proceedings of the 60th Annual Meeting of the Association for Computational Linguistics (Volume 2: Short Papers) Association for Computational Linguistics, 2022, <https://doi.org/10.18653/v1/2022.acl-short.55>

Ziņojumi par rīcībpolitiku

1. LU Lībiešu institūts. Collection, research and use of indigenous Livonian place names in Latvia. 2022 https://tapportals.mk.gov.lv/public_participation/148819ca-f9f6-434e-afde-e1c559edbf9a
2. LU Lībiešu institūts. Priekšlikumi precizējumiem Valsts valodas politikas pamatnostādņu 2021.-2027. gadam īstenošanas plānam. 2023 https://tapportals.mk.gov.lv/legal_acts/89b5324e-cbe1-4e46-bfbd-365c38a4319b
3. LU Lībiešu institūts (caur biedrību Līvōd īlma). Priekšlikumi mediju politikas pamatnostādņēm. 2024 <https://tapportals.mk.gov.lv/reviews/resolutions/1cf4e878-3033-4f12-9d24-02f1fa38e1bf>
4. LU Lībiešu institūts. Priekšlikumi ANO Starptautiskās pirmiedzīvotāju valodu desmitgades globālās koordinācijas grupas Ad-Hoc grupu izveides priekšlikums un tematiskais plāns. 2024 <https://www.unesco.org/en/decades/indigenous-languages/community/adhocgroups>

5. LU Lībiešu institūts. Priekšlikumi par likumdošanas un tehnisko šķēršļu novēršanu lībiešu valodas lietojumam. 2024
6. LU Lībiešu institūts. ANO Starptautiskās pirmiedzīvotāju valodu desmitgades globālās koordinācijas grupas Ad-Hoc grupas Digitālās vienlīdzības un valodu jomu jautājumos globālā aptauja par pirmiedzīvotāju valodu situāciju digirālajās jomās. 2024
<https://www.unesco.org/en/decades/indigenous-languages/community/adhocgroups>

Zinātniskās datubāzes un datu kopas

1. Riktors M.; Tomingas M.; Tuisk T.; Ernštreits V.; Fishel M. liv4ever v1. 2024
<https://opus.nlpl.eu/liv4ever/liv&en/v1/liv4ever>
2. Ernštreits V.; Balodis U. Livonian.tech – angļu atbilstes. 2024 www.livonian.tech
3. Ernštreits V.; Tuisk T.; Kūla G. Livonian.tech – audio dati. 2024 www.livonian.tech
4. Ernštreits V.; Kurpniece M. Livonian.tech – morfoloģijas dati. 2024 www.livonian.tech
5. Bouton J.; Ernštreits V.; Tuisk T. ParaLiv: Livonian Paradigms in Phonemic Notation. 2024
<https://zenodo.org/records/11391421>
6. Ernštreits V. Latviešu-lībiešu vārdnīca. 2024 <https://livonian.tech/datubazes/lv/vardiplus/lv>
7. Ernštreits V. Angļu-lībiešu vārdnīca. 2024 <https://livonian.tech/datubazes/lv/vardiplus/en>
8. Ernštreits V. Igaunu-lībiešu vārdnīca. 2024 <https://livonian.tech/datubazes/lv/vardiplus/ee>

Jauna produkta vai jaunas tehnoloģijas, tai skaitā metodes, prototipi

1. LU Lībiešu institūts. Lībiešu valodas pareizrakstības pārbaudes rīks. 2024 <https://livonian.tech/ka-lietot-libiesu-valodu-sava-viedierice/>
2. LU Lībiešu institūts. Lībiešu valodas tastatūra viedierīcēm. 2024 <https://livonian.tech/ka-lietot-libiesu-valodu-sava-viedierice/>
3. LU Lībiešu institūts. Lībiešu valodas morfoloģiskais analizators. 2024

Promocijas darbs projekta tematikā

1. Milda Kurpniece. Collection, research and use of indigenous Livonian place names in Latvia. Tartu Universitāte. 2023

Projekts “Neatkarības arheoloģija: jaunas pieejas Nacionālajai pretestības vēsturei Latvijā”

Projekta pamatinformācija

Projekta numurs: VPP-LETONIKA-2021/2-0003

Project title: *The archaeology of independence: Towards a new conceptual perspective on national resistance in Latvia*

Piešķirtais finansējums: 213 000 eiro

Projekta iesniedzējs: Latvijas Universitāte (LU)

Projekta vadītājs: Dr. Mārtiņš Kaprāns

Zinātnes nozare: Vēsture un arheoloģija

Prioritārais virziens zinātnē: Latvijas valstiskums, valoda un vērtības, kultūra un māksla

Viedās specializācijas (RIS3) joma: Sociālo un humanitāro zinātņu nozares ar horizontālu ietekmi RIS3

Projekta mērķis: Projekta mērķis ir analizēt Nacionālās pretestības vēsturi Latvijā un attīstīt konceptuāli jaunu skatījumu uz pretošanos padomju režīmam.

Projekta tematiskais uzdevums: MK 07.07.2021. rīkojuma Nr. 475 6.1.2. apakšpunkta uzdevuma priekšmets ir Nacionālās pretestības vēstures (1940.-1991.), tai skaitā bruņotās un nevardarbīgās pretošanās, Padomju Sociālistisko Republiku Savienības (PSRS) nodarīto zaudējumu, Trešās Atmodas tautas kustības un Latvijas neatkarības, demokrātiskās valsts iekārtas un Latvijas Republikas Satversmes atjaunošanas izpēte valstiskās nepārtrauktības kontekstā, nostiprinot to kolektīvajā atmiņā un valsts stratēģiskajā komunikācijā;

Projekta kopsavilkums: Projekta mērķis ir attīstīt lokāli iesakņotu konceptuālo ietvaru, kas ļautu pārinterpretēt daudzveidīgo pretestību padomju režīmam pēckara Latvijā un kas paplašinātu izpratni par to, kā politiski un sociāli motivētās nepakļaušanās prakses ir saistāmas ar padomju sistēmas sabrukšanu un ar padomju laika aktoriem, kas vēlāk noteica Atmodas procesu attīstību. Šis projekts balstās Pjēra Burdjē lauka teorijā, kas lauku definē kā jēgpilnu sociālo vienību, kura veidojas ap noteiktu aktoru tīklojumu un savstarpējām varas attiecībām. Projekta pētnieciskā stratēģija pievēršas tādu sociālo lauku analīzei, kas sasaista varu un kultūru – divas sfēras, kuras būtiski ietekmēja opozīciju padomju režīmam. Pētījuma dizains paredz arī analizēt jaunatnes socializāciju kā strukturālu procesu, kurš pārveidoja nacionālo pretošanos un opozicionāro kultūru Padomju Latvijā. Līdzās pētnieciskajām aktivitātēm projekta ietvaros ir arī paredzēts iesaistīt plašāku sabiedrību. Īpašu uzmanību plānots pievērst vēstures un sociālo zinību skolotājiem un vidējās izglītības iestāžu skolēniem, kuri tiks iesaistīti diskusijās par pēckara pretošanos Latvijā, dažādiem vietējiem vēsturiskiem notikumiem un aktoriem, kas veicināja vai apgrūtināja iespējas pretoties padomju režīmam un sociālajai kārtībai. Projekta rezultātus plānots arī izmantot jauna bakalaura līmeņa studiju kursa un nacionālās pretošanās maršrutu izveidē.

Atslēgas vārdi: nacionālā pretošanās, opozicionālā kultūra, vēlinā padomju laika sabiedrība, varas lauks, kultūras lauks

Informācija par projekta finansējuma izlietojumu

Projekta kopējais finansējums, <i>eiro</i>	Atlīdzība	Preces un pakalpojumi	Netiešās izmaksas (nepārsniedz 25% no izdevumiem)	Kopā
Piešķirtais finansējums, <i>eiro</i>	162 131,00	8269,00	42 600,00	213 000,00
Izlietotais finansējums, <i>eiro</i>	161 820,82	8498,00	42 578,70	212 897,52
Plānotais pret izlietoto, <i>eiro</i>	-310,18	229,00	-21,30	-102,48
Starpība %	-0,19	2,77	-0,05	-0,05

Zinātniskā izcilība un galvenie zinātniskie sasniegumi

Projekta pētījums tika īstenots, lai padziļinātu un konceptuāli paplašinātu **izpratni par Latvijas pēckara pretošanās daudzveidīgajām praksēm**, īpašu uzmanību pievēršot līdz šim nepietiekami dokumentētiem un teorētiski maz analizētiem procesiem. Pētījuma mērķis bija ne tikai papildināt zināšanas par nacionālās pretošanās vēsturi, bet arī skaidrot, **kā un kāpēc Latvijas sabiedrībā veidojās ilgstoša apņemšanās cīnīties par valstiskās neatkarības atjaunošanu**. Pētījums tika veikts trīs savstarpēji saistītos darba virzienos: pēckara varas lauka analizē, kultūras lauka izpētē un jaunatnes socializācijas procesu Padomju Latvijā izpētē.

Projekta rezultātā ir sasniegta augsta zinātniskā izcilība, piedāvājot alternatīvu, niansētāku skatījumu uz **pēckara pretošanos kā izkliedētu opozicionāru prakšu kopumu**, kas veidojās dažādos varas attiecību laukos. Pjēra Burdjē teorētiskās pieejas izmantošana ļāva kritiski pārskatīt līdzšinējo, salīdzinoši šauru un vienkāršoto nacionālās pretošanās interpretāciju Latvijas historiogrāfijā, veicinot konceptuāli pamatotu un starpdisciplināru diskusiju par politisko rīcībaspēju, nacionālajiem diskursiem un pretošanās formām vēlinā padomju okupācijas periodā.

Kopumā projekta rezultāti sniedz būtisku ieguldījumu Latvijas pretošanās vēstures konceptuālā izpratnē, starpdisciplināras sadarbības stiprināšanā un sabiedrības izpratnē par nepaļaušanās sociāli politisko nozīmi padomju okupācijas apstākļos.

Zinātniskās kapacitātes pieaugums un studējošo iesaiste zinātniskajā darbībā

Projekta īstenošana būtiski stiprināja Latvijas nacionālās pretošanās vēstures pētniecību, paplašinot gan pētījumu tematiku, gan izmantotās pieejas. Kopīgs konceptuālais ietvars **palīdzēja dažādu nozaru pētniekiem strādāt vienotā analītiskā ietvarā** un no jauna izvērtēt līdzšinējos priekšstatus par pēckara pretošanos, pievēršot uzmanību atšķirīgu personu iesaistei, sociālajiem apstākļiem un dažādām opozicionārām praksēm. Regulāri rīkoti starpdisciplinārie pētnieku kolokviji veicināja ideju apmaiņu un diskusijas, kā arī sekmēja sadarbību starp pieredzējušiem pētniekiem un jaunajiem zinātniekiem.

Projekta ietvaros stiprināta starptautiskā sadarbība - rezultāti tika prezentēti starptautiskās un nacionālās konferencēs, veidojot sadarbību ar pētniekiem, kuri specializējas pēckara un padomju perioda pretošanās vēstures izpētē. Projekta ietvaros attīstīta sadarbība ar Upsalas Universitāti (Zviedrija), Daugavpils Universitāti (Latvija), Austrumu valodu un civilizāciju nacionālo institūtu (Francija), Rīgas Stradiņa universitāti (Latvija), kā arī ar Hārvarda Universitātes Deivisa centru (ASV) un Stenforda Universitāti (ASV).

Vienlaikus tika stiprināta cilvēkkapitāla un institucionālās kapacitātes attīstība, iesaistot jaunus pētniekus un diasporas zinātniekus, kā arī veicinot viņu iesaisti starptautiskajā akadēmiskajā aprītē. Projekta ietvaros studējošie tika aktīvi iesaistīti gan pētniecībā, gan studiju procesā augstākās izglītības

līmenī. Latvijas Universitātē projekta pētnieki izstrādāja jaunu bakalaura studiju kursu **“Nacionālās pretošanās vēsture Latvijā”**, nodrošinot projekta zinātnisko rezultātu tiešu integrāciju studiju saturā. Studējošie ieguva profesionālu pieredzi, piedaloties lekcijās, konferencēs un sabiedriskās vēstures pētniecības aktivitātēs.

Sociāli ekonomiskā ietekme un ietekme uz rīcībpolitiku

Projekta norise radīja tiešu un ilgtspējīgu ietekmi uz kultūras un radošo ekonomiku, īpaši kultūras tūrisma un izglītības pakalpojumu jomā, **integrējot nacionālās pretošanās vēsturi Latvijas kultūras mantojuma infrastruktūrā**. Sadarbībā ar [Militārā mantojuma tūrisma platformu](#) tika izstrādāti pieci jauni vēsturiskā tūrisma maršruti, kas aptver nozīmīgas 20. gadsimta Latvijas brīvības cīņu vietas, tostarp kureliešu pretošanās kustības lokācijas, bēgļu ceļus no Kurzemes uz Zviedriju Otrā pasaules kara laikā, bruņotās pretošanās vietas Sēlijā un Zemgalē, kā arī Atmodas perioda norises.

Izstrādātie maršruti veicināja reģionālā tūrisma attīstību, paplašinot un atjaunojot nacionālās pretošanās mantojuma piedāvājumu un stiprinot sadarbību ar vietējiem muzejiem, pašvaldībām un kultūras mantojuma uzņēmējiem. Projekta rezultātā nacionālā vēsture tika padarīta pieejamāka un personiskāka apmeklētājiem, vienlaikus palielinot reģionu pievilcību kultūras tūrisma kontekstā. Projekta ekonomiskā ietekme vērtējama kā ilgtermiņa, ir noslēgts sadarbības memorands starp Latvijas Universitāti un Latvijas lauku tūrisma asociāciju, lai nodrošinātu izveidoto maršrutu turpmāku izmantošanu un pretošanās mantojuma sistemātisku iekļaušanu Latvijas kultūras un ekonomiskās attīstības procesos.

Projekta īstenošanas laikā tika nodrošināta **cieša un regulāra sadarbība ar valsts un pašvaldību līmeņa rīcībpolitikas veidotājiem**, veicinot zinātnisko rezultātu izmantošanu vēstures, atmiņas un kultūrpolitikas jomā. Sadarbībā ar **Ārlietu ministriju un Latvijas vēstniecību Beļģijā** projekta komanda piedalījās starptautiskas diskusijas rīkošanā Briselē, aktualizējot Latvijas vēstures jautājumus plašākā Eiropas un ģeopolitiskā kontekstā.

Vienlaikus tika sniegts **konsultatīvs atbalsts un zināšanu pārnese** sadarbībā ar Valsts prezidenta kanceleju, Kultūras ministriju un Latvijas Okupācijas muzeju, regulāri iesaistoties Latvijas pretošanās vēstures skaidrošanā un publiskajā komunikācijā. Tika organizētas apaļā galda diskusijas un publiski pasākumi Daugavpilī, Rendā, Liepājā, Cēsīs un Balvos, kuros tika diskutēts par vietējās pretošanās vēsturi, atmiņas konfliktiem un kultūrvēsturisko vietu attīstības jautājumiem.

Projekta rezultāti tika izmantoti arī konkrētos **rīcībpolitikas komunikācijas un sabiedriskās līdzdalības formātos**, tostarp publiskās diskusijās, izstādēs un filmu seansos sadarbībā ar Rīgas domi, Polijas Republikas vēstniecību Latvijā un citām institūcijām. Šīs aktivitātes veicināja rīcībpolitikas veidotāju izpratni par pretošanās vēstures nozīmi mūsdienu sabiedrībā un apliecināja projekta ieguldījumu **vēstures politikas, atmiņas politikas un sabiedriskās noturības stiprināšanā** Latvijā.

Komunikāciju aktivitātes

Projekta īstenošanas laikā tika nodrošināta plaša, daudzveidīga un mērķtiecīga komunikācija ar sabiedrību, skaidrojot pēckara pretošanās vēsturi un opozicionāro prakšu nozīmi Latvijā. Zinātniskie rezultāti tika sistemātiski nodoti dažādām auditorijām, izmantojot gan klātienes pasākumus, gan medijus, populārzinātniskas publikācijas un digitālos formātus, tādējādi veicinot izpratni, diskusiju un sabiedrības līdzdalību.

➤ Sabiedrības informēšana:

- 11 publiskas lekcijas Latvijas reģionos (piemēra, [skolotāju profesionālās pilnveides kursi Jelgavā](#));
- četras publiskas apaļā galda diskusijas Latvijā un ārvalstīs (piemēram, [Diskusija "Atceres telpa Latgalē: konflikti un risinājumi" Daugavpilī](#));

- seši starpdisciplināri kolokviji sadarbībā ar Latvijas Okupācijas muzeju un Upsalas Universitāti (piemēram, [Latvijas pēckara pretošanās vēsture: meklējot alternatīvu konceptuālo skatījumu](#)).
- **Mediji un digitālā komunikācija:**
 - podkāstu sērija “Kas notika toreiz?” (2023–2025) par pretošanos, vērtībām un neatkarības idejas saglabāšanu (piemēram, [Kas tad bija? Kā 1944. gadā mēģināja atjaunot Latvijas neatkarību?](#))
 - septiņas intervijas Latvijas radio, televīzijā un medijos;
 - informācija par projekta norisi Latvijas Universitātes tīmekļvietnē.
- **Populārzinātniskās publikācijas:**
 - populārzinātniski raksti un apskati;
 - šķirklis Latvijas Nacionālajā enciklopēdijā par nacionālās pretošanās kustības līderi [Pēteri Supi](#).
- **Sabiedrības iesaiste un līdzdalība:**
 - Izglītojošais pasākums [Pretošanās parlaments](#) skolēniem;
 - Pieredzes stāstu konkurss [Mani pirmie Atmosas soli](#), tā rezultātā papildinot Nacionālo mutvārdu vēstures krājumu.
- **Komunikācija publiskajā telpā:**
 - brīvdabas izstāde [Pretošanās. Nesamierināšanās. Atmosda. Nacionālā pretošanās kustība Latvijā 1940 - 1990](#) Rīgā (2023)
 - pieci vēsturiskā tūrisma maršruti sadarbībā ar Militārā mantojuma tūrisma platformu (2023–2025)

Ekspertu vērtējums

Eksperti atzīmējuši, ka projekts demonstrē augstu aktivitāti, plašu starptautisku iesaisti un sasniegti nozīmīgi zinātniskie rezultāti. Ietekmes dimensijā projekts vērtējams kā izcils, jo tika īstenotas daudzveidīgas zināšanu pārneses aktivitātes, izveidota plaša sadarbība ar dažāda līmeņa institūcijām un sabiedrības grupām, sasniegti un pārsniegti pieteikumā plānotie rādītāji. Tomēr gala pārskatā trūkst sistemātiska un analītiska kopsavilkuma par zinātniskajiem sasniegumiem - nav pietiekami skaidri izklāstīts, kā pētījumā atbildēts uz izvirzītajiem jautājumiem, kā tika pārskatītas hipotēzes un kāds ir projekta teorētiskais piensums, kā arī nav sniegta pilnvērtīga informācija par politikas rekomendāciju sagatavošanu, riska vadību un projekta vadības mehānismiem. Kopumā rezultāti ir spēcīgi, taču to strukturēta un stratēģiska prezentācija varētu būt kvalitatīvāka. **Eksperti rekomendē:**

- sagatavot visaptverošu pārskata rakstu par galvenajiem zinātniskajiem rezultātiem un teorētisko piensumu;
- publicēt politikas rekomendācijas un nodrošināt to sistemātisku komunikāciju, īpaši sadarbībā ar valsts pārvaldes institūcijām, lai nostiprinātu projekta ietekmi ārpus akadēmiskās vides;
- izstrādāt un iesniegt plaša mēroga starptautisku sadarbības projekta pieteikumu, balstoties uz izveidoto empīrisku bāzi un starptautiskajiem kontaktiem, tādējādi nodrošinot pētniecības nepārtrauktību.

Projekta zinātniskie rezultāti

Kategorija	Plānots noslēgumu mā, (skaits)	Publicēts (skaits)
Origināli zinātniskie raksti, kuru citēšanas indekss sasniedz vismaz 50 procentus no nozares vidējā citēšanas indeksa, kas iesniegti vai pieņemti publicēšanai <i>Web of Science Core Collection</i> vai <i>SCOPUS</i> datubāzēs iekļautajos žurnālos vai konferenču rakstu krājumos.	0	1
Origināli zinātniskie raksti, kas iesniegti vai pieņemti publicēšanai <i>Web of Science Core Collection</i> vai <i>SCOPUS</i> datubāzēs iekļautajos žurnālos vai konferenču rakstu krājumos	7	4 (plus 2 iesniegti)
Citi anonīmi recenzēti zinātniskie raksti starptautiskos žurnālos un rakstu krājumos, izņemot konferenču materiālus	0	2
Konferenču materiāli - kopsavilkumi	6	6
Recenzētas zinātniskās monogrāfijas	1	0 (plus 1 iesniegta)
Ziņojumi par rīcībpolitiku	3	3
Nerecenzētas publikācijas, preprinti	7	7
Iesniegts projekta pieteikums starptautiskā vai nacionālā pētniecības un attīstības projektu konkursā	1	1
Citi pētniecības specifikai atbilstoši projekta rezultāti (tai skaitā dati), kas papildina augstāk minētos rezultātus	49	91

Projekta rezultāti kopumā ir sasniegti un vairākos aspektos pārsniedz sākotnēji plānoto. Projekta ietvaros publicēts viens augstākās kategorijas zinātniskais raksts, kā arī četri 2. kategorijas anonīmi recenzēti zinātniskie raksti (vēl divi iesniegti publicēšanai). Sagatavoti un atbilstošām institūcijām iesniegti visi trīs plānotie rīcībpolitikas ziņojumi: par saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstības politikas ietekmes izvērtējumu, vēstures komunikācijas rekomendācijām Latvijas ārpolitikas veidotājiem, kā arī digitālo resursu izmantošanu Latvijas pēckara pretošanās vēstures Viena recenzēta zinātniskā monogrāfija šobrīd ir tapšanas stadijā.

Būtiski pārsniegts plānotais apjoms kategorijā "Citi pētniecības specifikai atbilstoši projekta rezultāti (tai skaitā dati), kas papildina augstāk minētos rezultātus" - plānoto 49 rezultātu vietā sasniegti 91 rezultāts, To skaitā ir daļa zinātniskajās konferencēs ar 17 referātiem, kā arī sniegts nozīmīgs ieguldījums izglītībā un zināšanu pārnesē, veidojot testus, studiju kursa aprakstu, piecus tematiskos tūrisma maršrutus un interaktīvu karti. Papildus tam projekta ietvaros iesniegts jauns pētniecības projekta pieteikums, apliecinot pētnieciskās kapacitātes ilgtspēju.

Ņemot vērā, ka divas 2. kategorijas zinātniskās publikācijas un viena recenzēta zinātniskā monogrāfija uz pārskata iesniegšanas brīdi ir norādītas kā iesniegtas, Latvijas Zinātnes padome turpinās uzraudzīt minēto rezultātu publicēšanu atbilstoši projekta nosacījumiem.

Publikācijas

1. Bleiere, D. The first decade of discotheques in Latvia (1973–1983). - Journal of Baltic Studies, 2025, <https://doi.org/10.1080/01629778.2025.2582654>
2. Bleiere, D. Defeat of the National Communists in Latvia in 1959 and the Komsomol. - Latvijas vēstures institūta žurnāls, 2024, , <https://doi.org/10.22364/lviz.122.04>

3. Hiršs, A. Latvian Philosophers' Conversions and Epistemic Strategies During the Soviet Period. - Journal of Baltic Studies
4. Krūmiņa-Koņkova, S. Garīgā pretošanās un tās piemēri Latvijas Romas katoļu baznīcā padomju laikā. - Reliģiski-Filozofiski raksti, 2024, <https://doi.org/10.5281/zenodo.14499160>
5. Ratnieks, R. Latvijas nacionālo partizānu darbība 1944. gadā – 50. gados: atspoguļojums Latvijas historiogrāfijā. - Latvijas vēstures institūta žurnāls, 2023, <https://doi.org/10.22364/lviz.119.05>

Rīcībpolitikas ziņojumi

1. Kaprāns, M.; Mieriņa, I. Ietekmes izvērtējums par Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstības plānu 2022.-2023.gadam, 2023
2. Projekta komanda Vēstures komunikācijas rekomendācijas Latvijas ārpolitikas veidotājiem. - Rīga, Latvijas Universitāte, Rekomendācijas iesniegtas LR Ārlietu ministrijai, 2025
3. Projekta komanda Digitālo resursu izmantošana Latvijas pēckara pretošanās vēstures mācīšanā. - Rīga, Latvijas Universitāte, Rekomendācijas iesniegtas LR Izglītības un zinātnes ministrijai, 2025

Projekts “Inovātīva un iekļaujoša pārvaldība sabiedrības iesaistes, uzticības, komunikācijas veicināšanai”

Projekta pamatinformācija

Projekta numurs: VPP-LETONIKA-2021/3-0004

Project title: *Innovative and inclusive governance for the promotion of social involvement, trust, and communication*

Piešķirtais finansējums: 427 000 eiro

Projekta iesniedzējs: Latvijas Universitāte (LU)

Projekta vadītājs: Dr. Visvaldis Valtenbergs

Zinātnes nozares:

- Politikas zinātne (Pamata nozare);
- Socioloģija un sociālais darbs;
- Plašsaziņas līdzekļi un komunikācija

Prioritārie virzieni zinātnē: Demogrāfija, sports, atvērta un iekļaujoša sabiedrība, labklājība un sociālā drošumspēja; Latvijas valstiskums, valoda un vērtības, kultūra un māksla; Valsts un sabiedrības drošība un aizsardzība; Zināšanu kultūra un inovācijas ekonomiskajai ilgtspējai

Viedās specializācijas (RIS3) jomas: Informācijas un Komunikāciju tehnoloģijas; Sociālo un humanitāro zinātņu nozares ar horizontālu ietekmi RIS3

Projekta mērķis: Radīt jaunas zināšanas un risinājumus ilgtspējīgai sabiedrības un valsts attīstībai, lai veicinātu sabiedrības iesaisti, uzticēšanos un komunikāciju demokrātijas mazināšanās un valsts noturības vājināšanās kontekstā.

Projekta tematiskais uzdevums: MK 07.07.2021. rīkojuma Nr. 475 6.4. apakšpunkta uzdevuma priekšmeti ir demokrātijas apdraudējumi un valsts noturība. Šis uzdevums iekļauj šādus izpētes virzienus: (a) risinājumi sabiedrības līdzdalības veicināšanai demokrātijas procesos, tai skaitā vēlēšanās un inovatīvās līdzdalības formās nacionālā un vietējā līmenī (piemēram, līdzdalības budžetēšana, elektroniskās petīcijas, pašvaldību referendumi); (b) sabiedrības iesaiste politikas veidošanā un īstenošanā, noturība pret dažādu veidu apdraudējumiem; (c) uzticēšanās institūcijām; (d) stratēģiskās komunikācijas loma pārvaldībā;

Projekta kopsavilkums: Pētījuma projekta “Inovātīva un iekļaujoša pārvaldība sabiedrības iesaistes, uzticības, komunikācijas veicināšanai” mērķis ir radīt jaunas zināšanas un risinājumus par sabiedrības un valsts ilgtspējīgu attīstību demokrātijas un valsts noturības vājināšanās kontekstā. Izmantojot starpdisciplināru un iekļaujošu pieeju, projektā tiks pētītas četras savstarpēji saistītas dimensijas: (1) jauni līdzdalības risinājumi demokrātiskos procesos, (2) sabiedrības iesaiste politikas veidošanā, (3) institucionāla uzticēšanās un izturība pret dažādiem draudiem, (4) stratēģiska komunikācija pārvaldībā. Pētījuma transversālā tēma ir situācijas izpēte pirms un Covid-19 pandēmijas laikā, kas ļaus sniegt atbildi uz jautājumu par to, kā Covid-19 pandēmija ir ietekmējusi sabiedrības līdzdalības un komunikācijas procesus un kā tā ir mainījusi uzticēšanos institūcijām un demokrātijas noturību.

Atslēgas vārdi: Līdzdalība, demokrātija, uzticēšanās, noturīgums, komunikācija

Informācija par projekta finansējuma izlietojumu

Projekta kopējais finansējums, <i>eiro</i>	Atlīdzība	Preces un pakalpojumi	Netiešās izmaksas (nepārsniedz 25% no izdevumiem)	Kopā
Piešķirtais finansējums, <i>eiro</i>	242 293,00	99 306,00	85 401,00	427 000,00
Izlietotais finansējums, <i>eiro</i>	263 911,83	47 826,34	77 934,54	389 672,71
Plānotais pret izlietoto, <i>eiro</i>	21 618,83	-51 479,66	-7466,46	37 327,29
Starpība %	8,92	-51,84	-8,74	-8,74

Zinātniskā izcilība un galvenie zinātniskie sasniegumi

Projekta ietvaros tika īstenota metodoloģiski un analītiski integrēta pieeja, pētot četras savstarpēji saistītas demokrātiskās pārvaldības dimensijas: **jaunas līdzdalības formas demokrātiskajos procesos, sabiedrības iesaisti politikas veidošanā, institucionālo uzticēšanos un noturību pret dažādiem apdraudējumiem, kā arī stratēģisko komunikāciju pārvaldībā.** Šīs dimensijas tika analizētas kā savstarpēji pastiprinoši elementi, tādējādi pārvarot iepriekšējo pētījumu ierobežojumus, kuros demokrātiskie procesi bieži tika aplūkoti fragmentēti. Pētījumā tika izmantota daudzdimensionāla metodoloģiska pieeja, apvienojot kvantitatīvās un kvalitatīvās metodes, liela apjoma sekundāros datus (*European Social Survey*), oriģinālus reprezentatīvus aptauju datus un unikālus digitālās uzvedības datus no digitālajām līdzdalības platformām. Šāda datu un metožu kombinācija nodrošināja analītisku noturību un augstu rezultātu validitāti.

Zinātniskās kapacitātes pieaugums un studējošo iesaiste zinātniskajā darbībā

Projekta norise būtiski stiprināja zinātnisko kapacitāti Latvijā trīs savstarpēji papildinošos virzienos. Pirmkārt, tas veicināja pētniecības kvalitāti un ilgtspēju, sistemātiski izmantojot augstas kvalitātes starptautiskus datus un tos papildinot ar oriģināliem aptauju un uzvedības datiem. Projekta ietvaros tika izveidotas un atvērtā pieejā publicētas divas jaunas datu kopas: reprezentatīvas sabiedriskās domas aptaujas dati par inovatīvu un iekļaujošu pārvaldību un pilsoņu iniciatīvu dati no līdzdalības platformas Manabals.lv. Šīs datu kopas ir dokumentētas ar metadatiem un atkārtoti izmantojamas, veidojot noturīgu pētniecības infrastruktūru arī pēc projekta noslēguma.

Otrkārt, projekta norise veicinājusi institucionālo kapacitāti starptautiskā finansējuma piesaistei. Projekta rezultāti kalpoja kā pamats dalībai vairākos starptautiskos konsorcijs un jaunu projektu pieteikumu sagatavošanai starptautiskās programmās, kā arī viena sekmīgi finansēta projekta uzsākšanai 2025. gadā. Tas apliecina projekta sviras efektu turpmākās pētniecības attīstībā un starptautiskajā konkurētspējā.

Treškārt, projekta ietvaros būtiski tika paplašināta starptautiskā akadēmiskā sadarbība, iesaistot diasporas zinātniekus un ārvalstu pētniekus. Šī sadarbība veicināja augstākas raudzes publikāciju rašanos, metodoloģisko precizitāti un projekta starptautisko redzamību. Mērķtiecīgi semināri un mentoringa aktivitātes veicināja jauno pētnieku un doktorantu profesionālo izaugsmi. Starptautiskā pieredze tika integrēta arī studiju procesā un akadēmiskajā komunikācijā, tostarp sniedzot ieguldījumu mācību programmās un atbalstot Ukrainas studentu iesaisti Latvijas Universitātē.

Projekts nodrošināja tiešu un ilgtspējīgu studējošo iesaisti zinātniskajā darbībā, integrējot pētniecību augstākās izglītības procesā. Projektā aktīvi piedalījās visu līmeņu studējošie, kuri tika iesaistīti datu analizē, zinātnisko publikāciju un politikas dokumentu sagatavošanā, kā arī akadēmiskās diskusijās. Projekta ietvaros tika izstrādāts un studijuursos integrēts digitāls mācību saturs un empīriski gadījumu pētījumi par līdzdalību, uzticēšanos, dezinformāciju un stratēģisko komunikāciju. Tika nodrošināts strukturēts mentoringa atbalsts doktorantiem, virzot divus promocijas darbus noslēguma posmam, kā arī projekta pētnieki vadīja 15 ar projekta tematiku saistītu bakalaura darbu izstrādi, tādējādi stiprinot akadēmisko pēctecību un pētniecībā balstītu izglītību.

Sociāli ekonomiskā ietekme un ietekme uz rīcībpolitiku

Projekta ietvaros tika izveidota pētniecībā balstīta sadarbība starp Latvijas Universitāti un e-līdzdalības platformu Manabalss.lv, radot **tiešu ietekmi uz IKT un digitālās līdzdalības un sabiedrības iesaistes tehnoloģiju attīstību**. Šīs sadarbības ietvaros tika izmantoti unikāli liela apjoma digitālās līdzdalības uzvedības dati, kas parasti akadēmiskajiem pētījumiem nav pieejami, tādējādi būtiski stiprinot abu pušu analītisko kapacitāti. Projekta rezultāti radīja priekšnoteikumus empīriski pamatotu e-līdzdalības rīku pilnveidei un jaunām lietīšķās pētniecības aktivitātēm, kas ir nozīmīgas publiskās pārvaldes digitalizācijas un pilsoniskās līdzdalības attīstības kontekstā. Iegūtās zināšanas demonstrē vidēja termiņa pielietojuma potenciālu, tostarp turpmākai produktu attīstībai un iespējamām komercializācijas risinājumiem, kā arī kalpo par pamatu rīcībpolitikas veidotājiem datos balstītu digitālās līdzdalības risinājumu izvērtēšanai.

Projekta rezultāti nodrošinājuši tiešu un sistemātisku ietekmi uz rīcībpolitiku, uzturot regulāru, strukturētu dialogu ar galvenajām politikas veidošanas institūcijām, tostarp, Valsts kanceleju un Kultūras ministriju. Šī sadarbība bija nozīmīga, lai saskaņotu pētījuma jautājumus, datu interpretāciju un rīcībpolitikas ieteikumus ar aktuālajām rīcībpolitikas vajadzībām un stratēģisko dokumentu izstrādi.

Projekta ietvaros tika izstrādāti empīriski rādītāji un rīcībpolitikas rekomendācijas piecās savstarpēji saistītās jomās: **demokrātijas kvalitāte un institucionālā uzticēšanās, pilsoniskā izglītība un sociālā kohēzija, stratēģiskā komunikācija un dezinformācija, drošība un sabiedrības noturība**, kā arī **pārvaldības kapacitāte un ilgtspējīga politikas plānošana**. Ieteikumi tika veidoti tā, lai tie būtu praktiski īstenojami un sasaistīti ar esošo politikas ietvaru un administratīvajām kompetencēm.

Īpaši nozīmīgs sasniegums ir tas, ka vairāki pētījuma secinājumi un rekomendācijas, cita starpā par pilsonisko izglītību, uzticēšanos institūcijām un līdzdalības kvalitātes rādītājiem, tika integrēti [Sestā nacionālā atvērtas pārvaldības plāna](#) (2026–2027) projekta radīšanā, kas apliecina tiešu projekta rezultātu izmantošanu valsts politikas veidošanā.

Komunikāciju aktivitātes

Projektā laikā tika nodrošināta mērķtiecīga zināšanu pārnese sabiedrībai, veicinot izpratni par demokrātisko līdzdalību, institucionālo uzticēšanos, dezinformāciju un stratēģisko komunikāciju. Komunikācija tika īstenota, balstoties atvērtās zinātnes un pilsoniskās līdzdalības principos, nodrošinot pētījumu rezultātu sasniedzamību ārpus akadēmiskās vides.

Pētnieki regulāri piedalījās publiskajās diskusijās un mediju formātos, sniedzot ekspertu komentārus aktuālos sabiedriskos un politikas jautājumos. Kopumā īstenotas 19 komunikācijas aktivitātes nacionālajos, reģionālajos un starptautiskajos medijos.

Galvenās komunikāciju aktivitātes:

- intervijas sabiedriskajos medijos (Latvijas Radio, Radio NABA, LTV);
- publikācijas tiešsaistes un drukātajos medijos: intervijas, analītiski raksti un viedokļi portālos LSM.lv, Diena.lv, Lasi.lv, Jauns.lv, Mājas Viesis un reģionālajos medijos;

- starptautiskā publicitāte (līdzautoru raksts par vēlēšanām Baltijas valstīs starptautiskajā platformā [Groupe d'Études Géopolitiques](#));
- ekspertu komentāri vēlēšanu kontekstā: pētījumos balstīti skaidrojumi par politisko līdzdalību un vēlēšanu rezultātiem televīzijā un radio;
- atvērtās un pilsoniskās zinātnes elementi: pētījumu rezultātu popularizēšana, izmantojot digitālās līdzdalības platformas un publiskos komunikācijas kanālus.

Ekspertu vērtējums

Eksperti atzīmē, ka projekta zinātniskā kvalitāte kopumā vērtējama kā laba un atbilstoša izvirzītajiem mērķiem. Lai gan pārskata zinātniskā sadaļa ir pārāk īsa un vairāk uzsver sasniegto rezultātu skaitu, nevis to saturisko pienesumu, ņemot vērā intensīvo konkurenci starptautiskajā akadēmiskajā vidē un to, ka pētījums lielā mērā balstīts vienas valsts datos, publikāciju apjoms un kvalitāte vērtējami kā respektabli. Tāpat īpaši izceļams salīdzinošais pētījums par Baltijas valstīm, kas paplašina analīzes tvērumu un stiprina starptautisko redzamību, kā arī brīvpieejas aptauju un pilsonisko iniciatīvu dati ir nozīmīgs ieguldījums pētniecībā. Pozitīvi vērtējama arī sadarbība ar diasporas zinātniekiem, kas veicinājusi profesionālo izaugsmi un projekta zinātnisko kvalitāti. Ietekmes ziņā projekts ir īstenojis plašu aktivitāšu kopumu, īpaši ciešā sadarbībā ar valsts pārvaldes iestādēm un akadēmisko vidi, kā arī nodrošinājis pēctecību, piesaistot jaunu finansējumu tālākai pētniecībai. Projekta īstenošana kopumā bijusi sekmīga, iesaistot dažādu karjeras līmeņu pētniekus, lai gan pārskatā trūkst detalizētākas informācijas par vadības procesiem un iespējamajiem izaicinājumiem. **Eksperti rekomendē:**

- **paplašināt salīdzinošos pētījumus** un starptautisko sadarbību, īpaši izmantojot jau izveidotos kontaktus un iesaistot diasporas pētniekus, tādējādi mazinot datu ierobežojumus un palielinot publikāciju ietekmi;
- nodrošināt **skaidrāku projekta īstenošanas un pārvaldības dokumentēšanu** turpmākajos projektos, tostarp atspoguļojot riskus, izaicinājumus un to risinājumus, kā arī sistemātiski attīstot pēctecīgus finansējuma pieteikumus.

Projekta zinātniskie rezultāti

Kategorija	Plānots noslēgumā, (skaits)	Publicēts (skaits)
Orīģināli zinātniskie raksti, kuru citēšanas indekss sasniedz vismaz 50 procentus no nozares vidējā citēšanas indeksa, kas iesniegti vai pieņemti publicēšanai <i>Web of Science Core Collection</i> vai <i>SCOPUS</i> datubāzēs iekļautajos žurnālos vai konferenču rakstu krājumos.	1	5
Orīģināli zinātniskie raksti, kas iesniegti vai pieņemti publicēšanai <i>Web of Science Core Collection</i> vai <i>SCOPUS</i> datubāzēs iekļautajos žurnālos vai konferenču rakstu krājumos	3	3 (plus 2 iesniegti)
Orīģināli zinātniskie raksti, kas iesniegti vai pieņemti publicēšanai zinātniskajos izdevumos vai konferenču rakstu krājumos, kuri iekļauti datubāzē <i>ERIH PLUS</i>	1	0
Citi anonīmi recenzēti zinātniskie raksti starptautiskos žurnālos un rakstu krājumos, izņemot konferenču materiālus	1	1
Citi anonīmi recenzēti zinātniskie raksti Latvijas žurnālos un rakstu krājumos, izņemot konferenču materiālus	0	1
Konferenču materiāli - kopsavilkumi	1	2
Datu bāzes, datu kopas	2	2

Ziņojumi par rīcībpolitiku	1	1
Nerecenzētas publikācijas, preprinti	0	3
Iesniegts projekta pieteikums starptautiskā vai nacionālā pētniecības un attīstības projektu konkursā	1	6
Sekmīgi aizstāvēts promocijas darbs projekta tematikā	1	0 (plus 1 iesniegts, 1 procesā)

Projekta rezultāti pārsniedz plānoto. Plānotās vienas augstākās kategorijas publikācijas vietā publicēti **pieci augstākās kvalitātes raksti**, kā arī sasniegts plānotais apjoms 2. kategorijas publikācijās (trīs publicētas un vēl divas iesniegtas), papildus publicējot divus citus anonīmi recenzētus rakstus. Projekta ietvaros sagatavots rīcībpolitikas ziņojums, izveidotas divas atvērtas zinātniskās datu kopas, kā arī iesniegti vairāki jauni pētniecības projektu pieteikumi, apliecinot augstu pētniecisko kapacitāti un ilgtspēju. Projekts devis ieguldījumu arī **cilvēkkapitāla attīstībā** - viens promocijas darbs ir iesniegts un vēl viens atrodas izstrādes procesā. Promocijas darba aizstāvēšanai LZP sekos līdzī pēcuzaudzības periodā. Kopumā rezultāti apliecina, ka projekta mērķi ir sasniegti pilnā apmērā, nodrošinot starptautiski konkurētspējīgu zinātnisko izcilību un praktisku ietekmi uz sabiedrības pārvaldības, līdzdalības un uzticēšanās stiprināšanu Latvijā

Publikācijas

1. Pupcenoks J.; Rostoks T.; Mierina I. Microfoundations of Threat and Security Perceptions in Ethnically Diverse States: Lessons from Russia's "Near Abroad". - Nationalities Papers, 2022, 52(1), Cambridge University Press, <https://doi.org/10.1017/nps.2022.109>
2. Schulze J.; Pupcenoks J. Securitized Russian-speakers in Estonia and Latvia: The Frame-Policy Nexus before and after Russia's Invasion of Ukraine. - Nationalities Papers, 2025, 53(5), Cambridge University Press, <https://doi.org/10.1017/nps.2024.97>
3. Ukpabi D.; Karjalainen H.; Bötticher A.; Nikiforova A.; Petrescu D.; Schindler P.; Valtenbergs V.; Lehmann L. Framework for understanding quantum computing use cases from a multidisciplinary perspective and future research directions. - Futures, 2023, <https://doi.org/10.1016/j.futures.2023.103277>
4. Valtenbergs V.; Mieriņa I.; Nikišins J.; Ostling A. Is participation on the move a utopia? The study of EU mobile citizens in Latvia. - Identities, 2025, <https://doi.org/10.1080/1070289X.2025.2451524>
5. Randmaa T.; Lember V.; Bortkevičiūte R.; Valtenbergs V.; Nakrošis V. Advancing Citizen Engagement through Digital Tools: A Comparative Study of the Baltic States. - International Journal of Public Administration, 2025, <https://doi.org/10.1080/01900692.2025.2517124>
6. Reinholde I.; Stučka M.; Āboliņa I. Wicked Nature of Sustainability Problems in Latvia. - Policy Capacity, Design and the Sustainable Development Goals, 2024, Lippi, A. and Tsekos, T.N. (Eds.), Emerald Publishing Limited, Leeds, pp. 143-160, <https://doi.org/10.1108/978-1-80455-686-320241010>
7. Nikišins J. Contours of Compliance: Unravelling Factors Shaping Public Health Policy Preferences in the COVID-19 Era. - Filosofija. Sociologija, 2025, 36(2), Lithuanian Academy of Sciences, <https://doi.org/10.6001/fil-soc.2025.36.2.4>
8. Nikišins J. The Quest for Democratic Bliss: Which Dimensions Hold the Key? - Philosophy and Society, special Issue - EDC 2024 ELECTIONS – DEMOCRACY – CRISIS, 2024, <https://doi.org/10.2298/FID2502337N>

Rīcībpolitikas ziņojumi

1. Projekta komanda. Ieteikumi sabiedrības noturības un uzticēšanās stiprināšanai, 2025 <https://zenodo.org/records/17897646>

Zinātniskās datubāzes un datu kopas

1. Projekta komanda. Public survey data of the study "Innovative and inclusive governance", 2023, <https://dspace.lu.lv/dspace/handle/7/64924>
2. Projekta komanda. Dati par Manabalss.lv iniciatīvām, 2024, <https://zenodo.org/records/14615056>

Projekts “Jauni risinājumi demogrāfijas un migrācijas procesu izpētē latviskas un eiropeiskas zināšanu sabiedrības attīstībai (DemoMigPro)”

Projekta pamatinformācija

Projekta numurs: VPP-LETONIKA-2021/4-0002

Project title: *Cutting-edge knowledge and solutions to study demographic and migration processes for the development of Latvian and European society*

Piešķirtais finansējums: 641 000 eiro

Projekta iesniedzējs: Latvijas Universitāte

Sadarbības partneri:

- Rēzeknes Tehnoloģiju akadēmija (RTA, projekta laikā apvienojās ar RTU)
- Latvijas Biozinātņu un tehnoloģiju universitāte (LBTU)

Projekta vadītāja: Dr. Zaiga Krišjāne

Zinātnes nozare: Sociālā un ekonomiskā ģeogrāfija

Prioritārais virziens zinātnē: Demogrāfija, sports, atvērta un iekļaujoša sabiedrība, labklājība un sociālā drošumspēja

Viedās specializācijas (RIS3) joma: Sociālo un humanitāro zinātņu nozares ar horizontālu ietekmi RIS3

Projekta mērķis: Projekta mērķis ir sniegt jaunas zināšanas un risinājumus demogrāfijas un migrācijas procesu izpētē, lai sekmētu ilgtspējīgu Latvijas sabiedrības un valsts attīstību.

Projekta tematiskais uzdevums: MK 07.07.2021. rīkojuma Nr. 475 6.3. apakšpunkta uzdevuma priekšmets ir mūsdienu demogrāfijas un migrācijas procesu izpēte. Šis uzdevums iekļauj šādus izpētes virzienus: (a) mūsdienu demogrāfijas un migrācijas procesu analīze un to lokālie un starptautiskie tiesiskie aspekti, efektīva vadība; (b) reemigrācijas stimulēšana, talantīgu speciālistu migrācijas jautājumi, tostarp intelektuālā darbaspēka aizplūšana, ieplūšana, noturēšana, kā arī diasporas sadarbības tīklu stiprināšana, tai skaitā kultūras, zinātnes, augsto tehnoloģiju un radošo industriju sfērā; (c) jaunatbraucēju integrācija un iekļaujoša sabiedrība;

Projekta kopsavilkums: Projekta mērķis ir sniegt jaunas zināšanas un risinājumus demogrāfijas un migrācijas procesu izpētē, lai sekmētu ilgtspējīgu Latvijas sabiedrības un valsts attīstību. Projektā tiks izmantota inovatīva starpdisciplinārā un koprades pieeja, lietojot kvantitatīvo un kvalitatīvo metožu triangulāciju jaunu zināšanu radīšanā. Pētījums sniegs datus balstītu analīzi, aplūkojot demogrāfijas un migrācijas procesus, to tiesiskos un efektīvas vadības aspektus. Tāpat tiks akcentēta remigrācija un diasporas sadarbības tīkli, kā arī talantīgu speciālistu migrācija un to ietekme uz cilvēkkapitālu. Tiks analizēti iekļaujošas sabiedrības jautājumi dažāda līmeņa teritorijās, jauniebraucēju integrācija izglītībā un integrācija sabiedrībā caur reliģiskām kopienām. Projekta rezultāti sniegs izvērstu analīzi par demogrāfijas un migrācijas procesiem, akcentējot sabiedrības ilgtspēju un iekļaujošu attīstību. Izvērtējot mūsdienu demogrāfisko un migrācijas procesu daudzveidību, tiks piedāvāti pētniecībā balstīti ilgtspējīgas rīcībpolitikas risinājumi demogrāfijas un migrācijas jautājumos. Iegūtie rezultāti sekmēs iekļaujošas zināšanu sabiedrības attīstību Latvijā.

Atslēgas vārdi: iedzīvotāju ģeogrāfija, demogrāfiskie procesi, migrācija, diaspora, iekļaujoša sabiedrība

Informācija par projekta finansējuma izlietojumu

Projekta kopējais finansējums, <i>eiro</i>	Atlīdzība	Preces un pakalpojumi	Netiešās izmaksas (nepārsniedz 25% no izdevumiem)	Kopā
Piešķirtais finansējums, <i>eiro</i>	420 000,00	92 800,00	128 200,00	641 000,00
Izlietotais finansējums, <i>eiro</i>	428 762,77	76 574,56	126 334,33	631671,66
Plānotais pret izlietoto, <i>eiro</i>	8762,77	-39 625,44	-1865,67	9328,34
Starpība %	2,09	-34,10	-1,46	-4,93

Zinātniskā izcilība un galvenie zinātniskie sasniegumi

Projekta ietvaros sasniegts augsts zinātniskās izcilības līmenis, **būtiski paplašinot zināšanas par demogrāfijas un migrācijas procesiem Latvijā un Eiropas kontekstā**. Projektā konsekventi īstenoti sākotnējie pētniecības mērķi, vienlaikus elastīgi pielāgojot metodoloģiju aktuāliem izaicinājumiem, tostarp COVID-19 pandēmijas sekām un Krievijas pilna mēroga iebrukuma Ukrainā radītajām migrācijas pārmaiņām.

Projekta ietvaros attīstīta demogrāfijas un migrācijas pētniecības pieeja, apvienojot iedzīvotāju pārvietošanās statistikas un datu zinātnes metodes, kā arī administratīvo datu analīzi. Tā ļāva izveidot detalizētu un regulāri atjaunojamu **iedzīvotāju kustības un demogrāfisko pārmaiņu analīzes ietvaru**, pārejot no periodiskiem, retrospektīviem "momentuzņēmumiem" uz dinamisku, uz pierādījumiem balstītu izsekojamību, kā rezultātā tika radīti analītiski instrumenti, kas ļauj savlaicīgi identificēt demogrāfiskos riskus un atbalstīt proaktīvu, nevis reaktīvu politikas plānošanu.

Projekta metodoloģiskā inovācija ir četru klasteru nehierarhiskais reģionālās demogrāfijas modelis, kas Latvijā ieviests pirmo reizi. Tas balstīts uz 12 demogrāfiskajiem rādītājiem un ļauj klasificēt teritorijas pēc demogrāfisko risku profiliem: izaugsmes, stagnācijas riska, emigrācijas riska un depopulācijas krīzes teritorijas. Modelis nodrošina agrīnas brīdināšanas instrumentu politikas veidotājiem un ir pārnesams uz citām postsociālisma valstīm, un par tā izmantošanu interesi izrādījuši pētnieki Igaunijā, Lietuvā un Bulgārijā.

Projekts sniedza nozīmīgus empīriskus secinājumus par "ātro demogrāfiju", uzsverot migrācijas lomu straujās demogrāfiskajās pārmaiņās. Analīze parādīja **ciešo savstarpējo saikni starp migrāciju, sabiedrības novecošanos un reģionālo nevienlīdzību**, īpaši Rīgas metropoles reģiona un pārējo Latvijas teritoriju attīstības atšķirībās. Iekšējās migrācijas pētījumi atklāja cilvēkkapitāla koncentrēšanos Rīgas reģionā un nepieciešamību ciešāk sasaistīt migrācijas pārvaldību ar reģionālās attīstības politiku.

Būtiska projekta daļa bija arī diasporas un reemigrācijas izpēte. Tika analizētas diasporas tīklu funkcijas, attālinātā darba ietekme (īpaši IT sektorā) un reemigrantu integrācijas izaicinājumi, uzsverot šo procesu sociālo un institucionālo sarežģītību. Vienlaikus projektā attīstīta līdzdalībā balstīta pētniecības pieeja, īstenojot strukturētas meistarklases ar pašvaldībām, jaunpienācējiem, diasporas pārstāvjiem un NVO, tādējādi savienojot akadēmisko analīzi ar praktiski izmantojamām politikas atziņām.

Kopumā projekta pētījums būtiski papildināja demogrāfijas un migrācijas pētniecības lauku Latvijā, ieviešot inovatīvas datu analīzes metodes, starpdisciplināru skatījumu un politikas vajadzībām pielāgotus analītiskos instrumentus, vienlaikus stiprinot Latvijas starptautisko konkurētspēju demogrāfisko pētījumu jomā.

Zinātniskās kapacitātes pieaugums un studējošo iesaiste zinātniskajā darbībā

Projekta norise būtiski stiprināja Latvijas demogrāfijas un migrācijas pētniecības kapacitāti un starptautisko konkurētspēju, nodrošinot aktīvu iesaisti vadošajos Eiropas un globālajos pētniecības tīklos (*Population Europe, IMISCOE, IGU, Association of Geographical Societies in Europe, Regional Studies Association*), kā arī ciešu sadarbību ar Maksa Planka Demogrāfisko pētījumu institūtu (Vācija) un citām Baltijas un Ziemeļeiropas universitātēm. Šīs sadarbības rezultātā tika sagatavotas kopīgas publikācijas starptautiski atzītos zinātniskos žurnālos, organizētas tematiskās sesijas un nodrošināta regulāra metodoloģisko zināšanu pārnese.

Starptautiskā sadarbība tika paplašināta, piedaloties divās COST (*European Cooperation in Science and Technology*) programmās – *Women on the Move* un *European Network on International Student Mobility*, kas nodrošināja ilgtermiņa Eiropas pētnieku tīklu veidošanu, kopīgu pētījumu attīstību un zināšanu apmaiņu migrācijas un mobilitātes jomā. Tāpat tika organizēta 10. starptautisko konference “*Cities After Transition*” Rīgā (2023), kurā piedalījās vairāk nekā 100 dalībnieku. Projekta pētnieki regulāri piedalījās starptautiskās konferencēs un semināros, nodrošinot Latvijas redzamību demogrāfijas un migrācijas pētniecībā.

Projekts nodrošināja tiešu studējošo iesaisti pētniecībā. Bakalaura, maģistra un doktorantūras studenti piedalījās lauka pētījumos, datu apstrādē, telpiskajā analizē (GIS), kvalitatīvo interviju veikšanā un publikāciju sagatavošanā.

Projekta zinātniskie rezultāti integrēti studiju procesā, izstrādājot digitālus mācību materiālus un izmantojot tos maģistra un bakalaura studijuursos demogrāfijā, migrācijā, socioloģijā, ģeogrāfijā un sociālajā darbā.

Sociāli ekonomiskā ietekme un ietekme uz rīcībpolitiku

Projekta rezultāti sniedza būtisku ieguldījumu zināšanās balstītā sociāli ekonomiskajā attīstībā, nodrošinot pētniecībā balstītu atbalstu demogrāfijas, migrācijas, darba tirgus, reģionālās attīstības un integrācijas politikas veidošanai.

Nozīmīga ietekme panākta, sadarbojoties ar politikas veidotājiem un datu turētājiem, tostarp Centrālo statistikas pārvaldi, Ekonomikas ministriju un Latvijas Darba devēju konfederāciju. Projekta rezultāti tika prezentēti preses konferencēs, domnīcu pasākumos un ekspertu diskusijās, veicinot administratīvo datu izmantošanu lēmumu pieņemšanā un politikas plānošanā.

Projekts nodrošināja tiešu ietekmi uz nacionālo rīcībpolitiku - tika sagatavoti analītiski ziņojumi un politikas rekomendācijas par demogrāfiju, migrāciju, diasporas iesaisti un trešo valstu pilsoņu imigrācijas regulējumu. Projekta pētnieki 2025. gadā Demogrāfisko lietu padomē prezentēja ziņojumu par demogrāfisko situāciju Latvijā un globālajām tendencēm, projekta secinājumi un ieteikumi tika iekļauti oficiālajā Informatīvajā ziņojumā par demogrāfijas politikas attīstību, apliecinot pētījuma rezultātu institucionālu izmantošanu.

Būtiska ietekme sasniegta arī diasporas politikas jomā. Sadarbībā ar Ārlietu ministriju tika veikts pētījums par diasporas profesionāļu iesaisti valsts attīstībā un diplomātijā, kura rezultātā 2023. gadā Valsts kancelejai tika iesniegtas rīcībpolitikas rekomendācijas.

Reģionālā līmenī ir sniegts praktisks ieguldījums jaunpienācēju integrācijā, sadarbojoties ar Rēzeknes pašvaldību un izglītības iestādēm, izstrādājot datus balstītu modeli jaunpienācēju iekļaušanai izglītības

sistēmā, kā arī sagatavoti ieteikumi migrantu integrācijai lauku teritorijās sadarbībā ar Latvijas Lauku forumu un Latvijas Lauku kopienu parlamentu.

Komunikāciju aktivitātes

Lai nodrošinātu zināšanu pārnesi un veicinātu sabiedrības izpratni par demogrāfijas un migrācijas pētījumu nozīmi, projekta ietvaros īstenotas mērķtiecīgas komunikāciju aktivitātes:

➤ Zināšanu līdzradīšanas darbnīcas

- Organizēti 6 līdzradīšanas pasākumi (2022–2023) par jaunpienācēju integrāciju vietējās kopienās un izglītības sistēmā, starptautisko studentu piesaisti un augsti kvalificētu ārvalstu speciālistu iesaisti darba tirgū.
- Notika radošās darbnīcas “*New Ukraine*” Jūrmalas muzejā, atbalstot Ukrainas bēgļu integrāciju.
- Darbnīcu rezultāti tika izmantoti rīcībpolitikas rekomendāciju sagatavošanā.

➤ Digitālā un publiskā komunikācija

- Regulāri atjaunināta projekta [tīmekļa vietne](#) un Facebook lapa, nodrošinot informāciju par pētījumu gaitu un rezultātiem plašākam interesentu lokam.
- Projekta pētnieki prezentēja rezultātus nacionālajos un starptautiskajos medijos (LTV1, Latvijas Radio, *The Guardian*, interneta portāli), skaidrojot demogrāfijas un migrācijas procesus plašai sabiedrībai.

➤ Publiskie pasākumi un sabiedriskās diskusijas

- Dalība sarunu festivālā “Lampa”, reģionālajos forumos, NVO rīkotās diskusijās un kultūras pasākumos.
- Uzsvars uz migrācijas, reģionālās attīstības un cilvēkkapitāla jautājumu pētniecību un skaidrošanu Vidzemē, Latgalē un citās lauku teritorijās.

➤ Zinātniskā komunikācija plašākai auditorijai

- Organizētas un moderētas tematiskās sesijas Latvijas Universitātes starptautiskajās zinātniskajās konferencēs (2022–2025).
- Projekta rezultāti prezentēti Latvijas Ģeogrāfijas biedrības reģionālajās konferencēs un kongresos.
- Organizēta projekta [noslēguma konference](#), nodrošinot pētījumu rezultātu apkopošanu un nodošanu rīcībpolitikas veidotājiem, ekspertiem un sabiedrībai.

Ekspertu vērtējums

Eksperti atzīst, ka projekts kopumā ir strukturēts un saturiski pietiekami izvērsts, apliecinot nozīmīgu ieguldījumu demogrāfijas un migrācijas pētniecībā, īpaši apvienojot tradicionālās statistikas metodes ar mūsdienu datu analīzes metodēm. Iegūti jauni dati par novecošanu, migrāciju, diasporu un reemigrāciju, un rezultāti publicēti zinātniskos izdevumos. Publicēto rakstu skaits ir atbilstošs projekta apjomam, īpaši ņemot vērā laika un resursu ierobežojumus, un nacionālajā līmenī sniegums vērtējams kā izcils. Vienlaikus zinātnisko sasniegumu izklāsts pārskatā ir salīdzinoši virspusējs: trūkst skaidra un koncentrēta teorētiskā pienesuma formulējuma un galveno konceptuālo atziņu izcelšanas. Ietekmes jomā projekts ir bijis īpaši aktīvs, veidojot plašu sadarbību ar ieinteresētajām pusēm, iesaistot sabiedrību līdzdalības aktivitātēs un nodrošinot redzamību konferencēs, medijos un politikas diskusijās. Projekta īstenošana kopumā vērtējama kā sekmīga un ambicioza, lai gan pārskatā trūkst konkrētāka apraksta par vadības pieeju, riskiem un nepieciešamajām korekcijām projekta gaitā.

Eksperti rekomendē:

- skaidri formulēt projekta galveno teorētisko un metodoloģisko pienesumu, īpaši starptautiskajā kontekstā, izceļot, kā pētījums ir papildinājis esošās teorijas vai piedāvājis jaunus skaidrojumus demogrāfijas un migrācijas jautājumos.
- strukturētāk atspoguļot ietekmes stratēģiju un rezultātu atbilstību sākotnēji plānotajam, turpmākajos projektos sistemātiski salīdzinot solīto un sasniegto, kā arī skaidrojot iespējamās novirzes.

Projekta zinātniskie rezultāti

Kategorija	Plānots noslēgumā, (skaits)	Publicēts (skaits)
Origināli zinātniskie raksti, kuru citēšanas indekss sasniedz vismaz 50 procentus no nozares vidējā citēšanas indeksa, kas iesniegti vai pieņemti publicēšanai <i>Web of Science Core Collection</i> vai <i>SCOPUS</i> datubāzēs iekļautajos žurnālos vai konferenču rakstu krājumos.	2	11
Origināli zinātniskie raksti, kas iesniegti vai pieņemti publicēšanai <i>Web of Science Core Collection</i> vai <i>SCOPUS</i> datubāzēs iekļautajos žurnālos vai konferenču rakstu krājumos	6	1
Origināli zinātniskie raksti, kas iesniegti vai pieņemti publicēšanai zinātniskajos izdevumos vai konferenču rakstu krājumos, kuri iekļauti datubāzē <i>ERIH PLUS</i>	3	8
Citi anonīmi recenzēti zinātniskie raksti starptautiskos žurnālos un rakstu krājumos, izņemot konferenču materiālus	3	5
Citi anonīmi recenzēti zinātniskie raksti Latvijā žurnālos un rakstu krājumos, izņemot konferenču materiālus	5	6
Konferenču materiāli – pilna teksta	0	6
Konferenču materiāli - kopsavilkumi	5	39
Nerecenzētas publikācijas, preprinti	2	4
Datu bāzes, datu kopas	2	1
Jauna produkta vai jaunas tehnoloģijas, tai skaitā metodes, prototips	1	1
Ziņojumi par rīcībpolitiku	4	6
Recenzētas zinātniskās monogrāfijas	1	0 (plus 1 iesniegta)
Iesniegts projekta pieteikums starptautiskā vai nacionālā pētniecības un attīstības projektu konkursā	4	5
Sekmīgi aizstāvēts maģistra darbs projekta tematikā	6	6
Sekmīgi aizstāvēts promocijas darbs projekta tematikā	1	0 (plus 1 iesniegts)
Citi pētniecības specifikai atbilstoši projekta rezultāti (tai skaitā dati), kas papildina augstāk minētos rezultātus	7	13

Projekts ir sekmīgi īstenots, būtiski pārsniedzot plānotos zinātnisko rezultātu rādītājus. Plānoto 11 *Web of Science/Scopus/ ERIH plus* datubāzēs indeksēto publikāciju vietā publicētas 20 publikācijas, no tām 11 ir augstākās kategorijas publikācijas. Tāpat tapuši vairāki citi starptautiski un nacionāli anonīmi recenzēti raksti, nodrošinot plašu redzamību sociālās un ekonomiskās ģeogrāfijas, demogrāfijas un

migrācijas pētījumos. Projekta ietvaros izstrādāts jauns metodoloģisks modelis jaunpniecēju iekļaušanai izglītības sistēmā, sagatavoti seši rīcīpolitikas ziņojumi, kā arī nodrošināts nozīmīgs ieguldījums cilvēkkapitāla attīstībā: sekmīgi aizstāvēti seši maģistra darbi, iesniegts viens promocijas darbs un īstenots plašs konferenču, semināru un rezultātu izplatīšanas pasākumu kopums. Pēcuzraudzības laikā tiks izdota viena recenzēta zinātniska monogrāfija. Kopumā projekta rezultāti apliecina, ka izvirzītie mērķi ir sasniegti pilnā apjomā, nodrošinot gan zinātnisko izcilību, gan praktisku ietekmi uz demogrāfijas un migrācijas politikas veidošanu Latvijā.

Publikācijas

1. Krišjāne Z. Bērziņš, M., Krūmiņš, Jā., Apsīte-Beriņa, E., Balode, S. Uneven geographies: ageing and population dynamics in Latvia. - *Regional Science Policy & Practice*, 2023, <https://doi.org/10.1111/rsp3.12648>
2. Lulle A. The affective fields of working class among 'Eastern European' migrants in the UK. - *The Sociological Review*, 2023, <https://doi.org/10.1177/00380261221150083>
3. Stickley A., Baburin A., Jasilionis D., Krumins J., Martikainen P., Kondo N., Shin J.I., Oh H., Waldman K., Leinsalu M. Educational inequalities in hypothermia mortality in the Baltic countries and Finland in 2000-15. - *European Journal of Public Health*, 2023, <https://doi.org/10.1093/eurpub/ckad062>
4. Sechi G., Zhitin D., Krisjane Z., Berzins M. Post-soviet suburbanization as part of Broader Metropolitan Change: A comparative analysis of Saint Petersburg and Riga. - *Sustainability*, 2022, <https://doi.org/10.3390/su14138201>
5. Stickley A., Baburin A., Jasilionis D., Krumins J., Martikainen P., Kondo N., Shin J.I., Oh H., Waldman K., Leinsalu M. Sociodemographic inequalities in mortality from drowning in the Baltic countries and Finland in 2000–2015: a register-based study. - *BMC Public Health*, 2023, <https://doi.org/10.1186/s12889-023-15999-9>
6. Bela B., Mieriņa I. Diaspora as a Community of Practice: Civil Society Engagement in Latvian Diaspora Organisations. - *Diaspora Studies*, 2025, <https://doi.org/10.1163/09763457-bja10166>
7. Apsite-Berina E., Robate L.D., Berzins M., Burgmanis G., Krisjane Z. International student mobility to non-traditional destination countries: evidence from a host country. - *Hungarian Geographical Bulletin*
8. Meļķe Z. Why It did not work: Structural problems in unsuccessful return migration cases in Latvia.. - *Central and Eastern European Migration Review* <https://doi.org/10.54667/ceemr.2024.17>
9. Šūpule I., Mieriņa I. Rise of remote work across borders: opportunities and implications for migrant-sending countries. - *Frontiers in Sociology*, 2024, <https://www.frontiersin.org/journals/sociology/articles/10.3389/fsoc.2024.1290629/full>
10. Göler D., Krišjāne Z. Migration as a tool for social resilience: Lessons from two case studies. - *Comparative Population Studies*, 2024, <https://doi.org/10.12765/CPoS-2024-01>
11. Burneika D., Bērziņš M., Krišjāne Z., Ščerbinskaitė S. Riga and Vilnius: the socio-spatial dimensions of rivalry between the largest Baltic cities. - *Journal of Baltic Studies*, 2025, <https://doi.org/10.1080/01629778.2025.2518998>
12. Buka A., Dupate K., Kiršteina B., & Mantro V. Latvia's response to the migration crisis on the Belarusian border: A legal perspective.. - *Geopolitical and Humanitarian Aspects of the Belarus–EU Border Conflict* Routledge.(pp. 167-180)., 2024
13. Kiope M. Existential migration during the pandemic in Latvia: Insight into solutions at the intersection of religious science and human geography. - *Folia Geographica*, 2022, <https://doi.org/10.22364/fg.19>

14. Apsite-Berina E., Skadins T., Burgmanis G., Krisjane Z., Berzins M. Geography of two COVID-19 waves in Latvia. - Folia Geographica, 2022, <https://doi.org/10.22364/fg.19>
15. Krumins Ja., Berzins M., Krisjane Z. Patterns of internal migration during the first year of the COVID-19 outbreak in Latvia. - Folia Geographica, 2022, <https://doi.org/10.22364/fg.19>
16. Feizaka M. The impact of the COVID-19 pandemic on the cultural and leisure industries: evidence from Riga, Latvia. - Folia Geographica, 2021, <https://doi.org/10.22364/fg.19>
17. Apsite-Berina E., Klepers A., Jegermane I., Lapa L. Is travelling currently a risk? The impact of COVID-19 and war in Ukraine. - Folia Geographica, 2022, <https://doi.org/10.22364/fg.19>
18. Feldmane L. Residential satisfaction and the factors affecting it in a second-tier city. - Folia Geographica, 2021, <https://doi.org/10.22364/fg.19>
19. Apsite-Berina E., Robate L. D., Berzins M., & Krisjane Z. Experiences of International Students in Latvia: The Case of India and Germany. - Discourse and Communication for Sustainable Education, 2023, <https://doi.org/10.2478/dcse-2023-0009>
20. Bela B., Mieriņa I. Diaspora engagement for development: multinational networking by diaspora professionals. - Folia Geographica, 2023, <https://doi.org/10.22364/fg.20.2>

Jauna produkta vai jaunas tehnoloģijas, tai skaitā metodes, prototips

1. Lubkina V, I. Prudnikova, J. Dzerviniks, S.Usca, L Danilane L., Tarune I. Model for the successful inclusion of newcomers in the education system

Ziņojumi par rīcībpolitiku

1. Dupate K., Mantrovs V., Auliciema I., Kiršteina B. Tiesībpolitiskas rekomendācijas saistībā ar nacionālo politiku trešo valstu pilsoņu imigrācijā. - Latvijas intereses Eiropas Savienībā, 2022
2. Bela B., Mieriņa I., Pinto E. Diasporas profesionāļu iesaiste diasporas diplomātijā un tīklojuma diplomātijas potenciāls. - Valsts Kanceleja, 2023
3. Apsīte-Beriņa E. Ārvalstu studenti Latvijā. - Valsts Izglītības Attīstības aģentūras (VIAA) organizētā Latvijas valsts stipendiju ārvalstniekiem darba grupas seminārā prezentācija, 2023
4. Krūmiņš J. "Latvijas demogrāfiskā attīstība – vērtējumi, izaicinājumi, prognozes". - Augsta līmeņa ekspertu konferencē "Latvijas ilgtspēja: vide, cilvēks, ekonomika. Kurp ejam?", 2023
5. Reinholde I., Dupate K., Mantrovs V., Auliciema, I., Kiršteina B. Stenda referāts "Ieceļošanas režīma atvieglojumu nepieciešamība darbaspēkam no trešajām valstīm Latvijas situācija.". - Brīvības robežu pārskatīšana, dzīvojot apdraudējumu apstākļos, 2023
6. Bela B., Mieriņa I. Rīcībpolitikas rekomendācijas Diasporas likuma īstenošanas uzlabošanai Saeimas Diasporas atbalsta grupai, 2023

Zinātniskās datubāzes un datu kopas

1. Skadiņš T. Example of demographic dataset for the Valmiera Functional Urban Area. - 2025, <https://www.demomigpro.lu.lv/projekta-rezultati/dati/#c177829>

Projekts “Latviešu valodas daudzveidība laikā un telpā”

Projekta pamatinformācija

Projekta numurs: VPP-LETONIKA-2021/4-0003

Project title: *Diversity of Latvian in Time and Space*

Piešķirtais finansējums: 641 000 eiro

Projekta iesniedzējs: Latvijas Universitāte (LU)

Sadarbības partneri:

- Rēzeknes Tehnoloģiju akadēmija (RTA, projekta laikā apvienojās ar RTU)
- Latvijas Universitātes Matemātikas un informātikas institūts (LU MII)
- Liepājas Universitāte (LiepU, projekta laikā apvienojās ar RTU)
- Ventspils Augstskola (VeA)

Projekta vadītāja: Dr. Sanda Rapa

Zinātņu nozare:

- Valodniecība un literatūrzinātne (pamata nozare)
- Citas humanitārās un mākslas zinātnes, tai skaitā radošās industrijas zinātnes

Prioritārais virziens zinātnē: Latvijas valstiskums, valoda un vērtības, kultūra un māksla

Viedās specializācijas (RIS3) joma: Sociālo un humanitāro zinātņu nozares ar horizontālu ietekmi RIS3

Projekta mērķis: Projekta mērķis ir pētīt Latvijas lingvistiskās vides reģionālo un vēsturisko savpatību, to attīstot par drošu un spēcīgu nacionālās identitātes pamatu.

Projekta tematiskais uzdevums: MK 07.07.2021. rīkojuma Nr. 475 6.6.1. apakšpunkta uzdevuma priekšmets ir Latvijas lingvistiskās vides reģionālās un vēsturiskās savpatības attīstība.

Projekta kopsavilkums: Projekta mērķis ir pētīt Latvijas lingvistiskās vides reģionālo un vēsturisko savpatību, to attīstot par drošu un spēcīgu nacionālās identitātes pamatu. Lai to sasniegtu, tiks studētas piecas latviešu valodas dimensijas: dialekti, valodas paveidi, īpašvārdi (vietvārdi), vēsture un valodu kontakti. Tas sasaucas ar programmas virsmērķi: veidot iekļaujošu latvisku un eiropiešu zināšanu sabiedrību, kuras pamats ir demokrātiskās vērtības, latviešu valoda un kultūra. Valsts pētījumu programmas projekts tiks īstenots piecos virzienos, kuru uzdevumi noteikti Ministru kabineta 7.07.2021. rīkojumā Nr. 475. Projektu veidos pieci apakšprojekti, kuros pētīs (a) valodas kontaktus un tulkojumus, (b) dialektu leksiku un gramatiku, (c) toponīmiju, (d) valodas vēsturi un (e) reģionālistiku. Projekts vienlaikus īstenos programmas horizontālos uzdevumus: attīstīs zinātnisko cilvēkkapitālu un pilnveidos izglītības jomu, iesaistot studentus; palielinās valodniecības un tās saskarjumu zināšanu bāzi, sagatavojot četras zinātniskas monogrāfijas onomastikā, tulkojumzinātnē un dialektoloģijā un iesniedzot rakstus starptautiski indeksētās datubāzēs; attīstīs latviešu valodas digitālos rīkus, izstrādājot vietvārdu datubāzes prototipu, pilnveidojot elektronisko „Latviešu valodas vēsturisko vārdnīcu” un attīstot mūsdienu latgaliešu rakstu valodas korpusu un pareizrakstības rīku, piedāvās rekomendācijas valsts rīcībpolitikas veidotājiem un informēs sabiedrību par sasniegtajiem rezultātiem.

Atslēgas vārdi: dialektoloģija, toponīmika, vēsturiskā valodniecība, tulkojumzinātne, reģionālistika

Informācija par projekta finansējuma izlietojumu

Projekta kopējais finansējums, <i>eiro</i>	Atlīdzība	Preces un pakalpojumi	Pamatlīdzekļi	Netiešās izmaksas	Kopā
Piešķirtais finansējums, <i>eiro</i>	511 320,00	880,00	600,00	128 200,00	641 000,00
Izlietotais finansējums, <i>eiro</i>	510 200,00	235,20	0,00	127 592,53	638 027,73
Plānotais pret izlietoto, <i>eiro</i>	1120,00	644,80	600,00	607,47	2972,27
Starpība %	0,22	73,27	0,00	0,47	

Zinātniskā izcilība un galvenie zinātniskie sasniegumi

Projekta norise būtiski veicinājusi latviešu valodas reģionālo un vēsturisko aspektu izpēti. Projekta galvenie zinātniskie sasniegumi iekļauj digitālo valodas resursu attīstību - izveidoti un papildināti elektroniskie valodas rīki, tostarp vietvārdu (<https://vietvardi.lu.lv>), apvidvārdu (<https://apvidvardi.lu.lv>) un dialektu (<https://dialekti.lu.lv>) datubāzes.

Notikusi arī leksikogrāfijas izstrāde: sagatavoti un publicēti jauni daudzskējumu vārdnīcu sējumi, piemēram, [Nīcas izloksnes vārdnīca](#) un [Latvijas vietvārdu vārdnīca](#).

Projekta ietvaros pētīti vēsturiskie teksti – [Latviešu valodas vēsturiskā vārdnīca \(16. –17. gs\)](#) (interaktīva digitāla vārdnīca, kas sasaistīta ar diviem seno tekstu korpusiem: [Senie. Latviešu valodas seno tekstu korpus](#) un [Nacionālās korpusu kolekcijas latviešu seno tekstu korpus](#)) papildināta ar 564 jauniem ierakstiem, rediģēti visi iepriekšējie ieraksti, kas tagad ietver gramatisko aprakstu, nozīmju un frazeoloģisko skaidrojumu, kā arī etimoloģiju. Uzlabota arī vietnes funkcionalitāte.

Projekta ietvaros notikuši arī dialektoloģiskie pētījumi: izveidotas reģionālo dialektu un subdialektu kartes, kā arī turpināta valodas izmaiņu ilgtermiņa analīze, sniedzot nozīmīgu ieguldījumu latviešu valodas pētniecībā.

Zinātniskās kapacitātes pieaugums un studējošo iesaiste zinātniskajā darbībā

Projekta ietvaros tika veicināta jauno pētnieku izaugsme un akadēmiskās karjeras attīstība, studējošiem sniegta iespēja iesaistīties gan pētījuma teorētisko, gan praktisko posmu norisē. Studējošie piedalījušies arhīvu materiālu apstrādē, vēsturisko valodas tekstu digitalizācijā un valodas korpusu izveidē, valodas datu strukturēšanā un analīzē, pielietojot mūsdienu lingvistikas un digitālo humanitāro zinātņu metodes, prezentējuši savus pētījumus un guvuši pieredzi valodas tehnoloģiju pielietošanā starptautiskās konferencēs un semināros. Projekta ietvaros aizstāvēts viens maģistra darbs un viens promocijas darbs dialektoloģijas jomā. Tāpat organizēti praktiskie semināri un lauka ekspedīcijas dialektu un vietvārdu izpētei, kuros piedalījās vairāk nekā 15 studējošie no Latvijas un ārvalstīm.

Projekta komandas zinātniskā kapacitāte veicināta, nodrošinot jaunas sadarbības iespējas ar starptautiskām institūcijām (organizētas vieslekcijas sadarbībā ar starptautiskiem ekspertiem no Helsinku Universitātes, Lietuvas Valodas institūta un Apvienoto Nāciju Organizācijas Ģeogrāfisko nosaukumu ekspertu grupu (UNGENG). un sekmējot jauno pētnieku profesionālo izaugsmi. Projekta dalībnieki arī aktīvi piedalījušies nacionāla un starptautiska mēroga organizāciju un tīklu darbībā,

piemēram, Starptautiskajā dialektologu un ģeolingvistu biedrībā, Starptautiskajā Onomastikas padomē, Valsts valodas centra Latgaliešu rakstu valodas apakškomisijā un Vietvārdu apakškomisijā.

Sociāli ekonomiskā ietekme

Projekta rezultātiem ir būtiska sociāli ekonomiskā ietekme uz rīcībpolitikas, sabiedrības (īpaši izglītības un valodas lietojuma aspektos), kultūras (īpaši kultūras mantojuma), kā arī tautsaimniecības jomām.

Projekta ietvaros veicināta valsts valodas politikas attīstība:

- sagatavoti un iesniegti 12 valsts valodas politikas dokumenti, ar rekomendācijām Izglītības un zinātnes ministrijai, Aizsardzības ministrijai un citām valsts pārvaldes iestādēm par latviešu valodas lietojumu digitālajā vidē, oficiālajos dokumentos un izglītības procesā;
- projekta dati un pētījumu rezultāti izmantoti valsts valodas politikas stratēģijas izstrādē, lai uzlabotu latviešu valodas lietojumu zinātnē, izglītībā un administratīvajā pārvaldē;
- Latvijas Nacionālā bibliotēka, Latviešu valodas aģentūra, Valsts valodas centrs un citas iestādes integrējušas projektā izstrādātos resursus savā darbībā;
- projekta gaitā izstrādātie elektroniskie valodas rīki (vietvārdu, apvidvārdu un dialektu datubāzes) tiek aktīvi izmantoti izglītības iestādēs, valsts institūcijās un pētniecības projektos.

Veicināta **sabiedrības iesaiste un kultūras mantojuma saglabāšana**:

- organizēti Vietvārdu dienas un Apvidvārdu talkas pasākumi, kuros piedalījās vairāk nekā 10 000 dalībnieku no dažādiem Latvijas reģioniem, iesniedzot jaunus datus vietvārdu un apvidvārdu apkopojumam šī valodas mantojuma saglabāšanai;
- projekts sniedzis būtisku ieguldījumu digitālā kultūras mantojuma saglabāšanā, nodrošinot valodas resursu pieejamību nākamajām paaudzēm;
- projekta laikā organizētās sabiedrības izglītošanas kampaņas, semināri un mediju publikācijas, kas veicinājušas izpratni par valodas daudzveidību un tās nozīmi nacionālās identitātes veidošanā.

Notikusi **sadarbība ar industriju**:

- projekta ietvaros radītie dati un valodas tehnoloģijas nodrošinājušas sadarbību ar informācijas, īpaši valodu tehnoloģiju uzņēmumiem, kas integrējuši latviešu valodas digitālos resursus savos produktos;
- izveidotie valodas resursi ir pielietojami automatiskajā tulkošanā, runas atpazīšanas sistēmās, mākslīgā intelekta valodas modeļos, kas palielina Latvijas konkurētspēju valodas tehnoloģiju jomā;
- projekta rezultāti radījuši jaunas pētniecības un komerciālās sadarbības iespējas, piesaistot investīcijas valodas tehnoloģiju attīstībai un pielietošanai dažādās nozarēs.

Projekta rezultāti ne tikai bagātinājuši akadēmisko un zinātnisko vidi, bet arī snieguši praktisku un ilgtermiņa ieguldījumu latviešu valodas saglabāšanā, attīstībā un tehnoloģiskajā pielietojumā.

Komunikāciju aktivitātes

Projekta laikā īstenoti dažādi informācijas izplatīšanas un zināšanu pārneses pasākumi, lai nodrošinātu sabiedrības, akadēmiskās vides un plašsaziņas līdzekļu informētību par projekta aktivitātēm un sasniegumiem. Galvenās komunikācijas un projekta publicitātes aktivitātes ietver:

- izveidoti un brīvi pieejami tiešsaistē vārdnīcu izdevumi, tostarp un konferenču referātu kopsavilkumi Latvijas Universitātes Latviešu valodas institūta mājaslapā;
- projekta gaitā izstrādātie digitālie rīki (vietvardi.lu.lv, apvidvardi.lu.lv, dialekti.lu.lv) ir pieejami ikvienam lietotājam;

- [LU Latviešu valodas institūta tīmekļa vietnē](#) pieejama aktuālā informācija par projekta aktivitātēm;
- organizētas publiskās lekcijas, semināri un prezentācijas interesentiem;
- Latviešu valodas institūts sadarbībā ar UNESCO Latvijas Nacionālo komisiju organizēja koprodes kampaņas, aicinot Latvijas lauku reģionu iedzīvotājus iesaistīties dialektu vārdu datubāzes papildināšanā;
- projekta aktivitātes un rezultāti izplatīti partneru sociālās tīklošanās vietņu Facebook un Instagram kontos, sasniedzot plašu auditoriju. Piemēram, Latviešu valodas institūta Facebook lapas ieraksti sasniedza vidēji ap 50 000 lietotāju;
- projekta gaitā sagatavotas un izplatītas preses relīzes lielākajiem interneta medijiem, [Latvijas sabiedriskajam medijam](#) un zinātnes popularizēšanas portāliem;
- projekta dalībnieki piedalījās [Vietvārdu dienās](#), kas norisinājās 2022. gadā Galēnu pagastā un 2023. gadā Kauguru pagastā;
- publicēti raksti dažādos emuāros un tīmekļa vietnēs (piemēram, [LaKuGa](#)), kā arī drukātajos periodiskajos izdevumos, tostarp žurnālā "Valodas prakse: vērojumi un ieteikumi";
- regulāri notikusi dalība radio un televīzijas pārraidēs, lai informētu plašāku sabiedrību par pētījuma rezultātiem.

Ekspertu vērtējums

Ekspertu vērtējumā projekta ietvaros īstenota nozīmīga starpdisciplināra iniciatīva, kas būtiski veicinājusi latviešu valodniecības, digitālo humanitāro zinātņu un izglītības nozaru attīstību. Īpaši nozīmīgi ir projekta ietvaros izstrādātie augstas kvalitātes digitālie rīki, kas bagātinājuši valodniecības pētniecību. Svarīga loma bija arī sabiedrības iesaistei pētījuma datu veidošanā, jo šī iniciatīva veicinājusi latviešu valodas apzināšanos un kultūras mantojuma saglabāšanu. Projektam bijusi būtiska ietekme uz valodas politikas izstrādi, sadarbojoties ar UNESCO un Latvijas Ģeotelpiskās informācijas aģentūru, veicinot vietvārdu standartizāciju. Projekts ir atstājis nozīmīgu mantojumu latviešu valodniecībā, izglītībā, kultūras mantojuma saglabāšanā un starptautiskajā zinātniskajā diskursā. Lai nodrošinātu projekta rezultātu ilgtspēju un pētījuma nepārtrauktību, eksperti rekomendē:

- **veikt salīdzinošus dialektu pētījumus**, lai padziļināti izprastu Latvijas valodas daudzveidību un veicinātu dialektu saglabāšanu un attīstību;
- **attīstīt kopienās balstītu lingvistisko izpēti**, iesaistot vietējās sabiedrības un izglītības iestādes, lai veicinātu valodas lietojuma dokumentēšanu un popularizēšanu;
- **izvērtēt valodas politikas ietekmi**, analizējot esošo regulējumu efektivitāti un piedāvājot uz pierādījumiem balstītus priekšlikumus valodas plānošanai un attīstībai.

Projekta zinātniskie rezultāti

Kategorija	Plānots noslēgumā, (skaits)	Publicēts (skaits)
Origināli zinātniskie raksti, kas iesniegti vai pieņemti publicēšanai <i>Web of Science Core Collection</i> vai <i>SCOPUS</i> datubāzēs iekļautajos žurnālos vai konferenču rakstu krājumos	11	15
Origināli zinātniskie raksti, kas iesniegti vai pieņemti publicēšanai zinātniskajos izdevumos vai konferenču rakstu krājumos, kuri iekļauti datubāzē <i>ERIH PLUS</i>	4	7
Citi anonīmi recenzēti zinātniskie raksti starptautiskos žurnālos un rakstu	18	21

krājumos, izņemot konferenču materiālus		
Konferenču materiāli - kopsavilkumi	20	36
Recenzētas zinātniskās monogrāfijas	3	4
Zinātnisko rakstu manuskripti (preprints)	0	22
Datu bāzes, datu kopas	3	3
Jauna produkta vai jaunas tehnoloģijas, tai skaitā metodes, prototips	1	1
Ziņojumi par rīcībpolitiku	1	1
Iesniegts projekta pieteikums starptautiskā vai nacionālā pētniecības un attīstības projektu konkursā	1	0
Sekmīgi aizstāvēts maģistra darbs projekta tematikā	1	1
Sekmīgi aizstāvēts promocijas darbs projekta tematikā	1	1
Citi pētniecības specifikai atbilstoši projekta rezultāti (tai skaitā dati), kas papildina iepriekš minētos rezultātus	2	127

Projekta laikā sasniegtie zinātniskie rezultāti vērtējami kā nozīmīgi. Ne vien sasniegts tas, kas tika plānots projekta sākotnējā pieteikumā, bet tas pārsniegts, radītas 22 publikācijas *Web of Science*, *Scopus* un *ERIH PLUS* datubāzēs iekļautajos žurnālos, notikusi aktīva dalība konferencēs, tāpat tapuši 22 zinātnisko rakstu manuskripti, kas var ilgtermiņā vēl vairot projekta pētījuma rezultātus. Tapušas četras zinātniskās monogrāfijas – par vienu vairāk sākotnēji plānots, tāpat projekta īstenotāji arī aktīvi radījuši citus projekta tematikai atbilstošus rezultātus, piemēram, vizuālas datu shēmas, grafu datubāžu rīkus sarežģītu datu kopu analīzei un citus.

Publikācijas

1. Griķe A. E. Ecclesionyms Both as Anthroponyms and Toponyms: the Roman Catholic Parish and Church Names in Latvia / Eklezionīmi kā antroponīmi un toponīmi: Romas Katoļu draudžu un dievnamu nosaukumi Latvijā. - *Linguistica Lettica*, 2022, Nr.30, <https://doi.org/10.22364/lingualet.30>
2. Jansone I. Priekšvārdi Kalnamuižā (Kalnemoise) Vidzemes 1826. gada dvēseļu revīzijas materiālos / Forenames at Kalnamuiža (Kalnemoise) in Vidzeme Soul Revision Materials from 1826. - *Linguistica Lettica*, 2022, Nr.30, <https://doi.org/10.22364/lingualet.30>
3. Kļavinska A. Latgaliešu rakstu valodas pareizrakstības pārbaude digitālajā vidē: tekstu korpusa iespējas / Standard Latgalian Spell-Checking in the Digital Environment: Text Corpora Capabilities. - *Linguistica Lettica*, 2022, Nr.30, <https://doi.org/10.22364/lingualet.30>
4. Ozola I. Latviešu valodas dialektu atlantā neiekļauto dotumu nozīme Lejaskurzemes izlokšņu izpētē / The Importance of Lower Kurzeme Subdialects' Data not Included in the Atlas of the Latvian Dialects. - *Linguistica Lettica*, 2022, Nr.30, <https://doi.org/10.22364/lingualet.30>
5. Siliņa-Piņķe R. Par 17. gadsimta latviešu personvārdu reģionāliem variantiem Vidzemē / On Regional Variants of Latvian Personal Names in the 17th Century Vidzeme. - *Linguistica Lettica*, 2022, Nr.30, <https://doi.org/10.22364/lingualet.30>
6. Sīlis J. Who Cares About Translation Theory? (Latvian Experience). - *Baltic Journal of English Language, Literature and Culture*. Vol. 12., 2022, Vol. 12., <https://doi.org/10.22364/BJELLC.12.2022.10>
7. Vulāne A. Antona Breidaka ieguldījums augšzemnieku dialekta un latgaliešu rakstu valodas izpētē / Antons Breidaks's Contribution to the Study of the High Latvian Dialect and Latgalian Written Language. - *Linguistica Lettica*, 2022, Nr.30, <https://doi.org/10.22364/lingualet.30>

8. Bērziņa G. Grieķu īpašvārdi un to atvasinājumi latīņu valodā (Latīņu – latviešu vārdnīcas materiāls). - Valoda: nozīme un forma 14. Gramatika un korpusa pētījumi = Language: Meaning and Form 14. Grammar and Corpus-Based Research., 2023, Rīga: LU Akadēmiskais apgāds, 7–21.
9. Balode L. Savstarpējie aizguvumi baltu onomastikā. - *Linguistica Lettica*, 2023, Nr. 31/2
10. Siliņa-Piņķe R. Līdzīgais un atšķirīgais G. F. Stendera (1789) un K. K. Ulmaņa (1872, 1880) vārdnīcu personvārdu sarakstos. - *Linguistica Lettica*, 2023, Nr. 31/2
11. Frīdenberga A. Vārds ģimīs „Latviešu valodas vēsturiskajā vārdnīcā” un dažādos latviešu valodas vēstures posmos. - *Linguistica Lettica*, 2023, Nr. 31/2
12. Trumpa A. Bībeles terminu apgrēcība un apgrēcināt semantika cauri gadsimtiem tulkojuma tradīcijas un valodas attīstības aspektā. - *Linguistica Lettica*, 2023, Nr. 31/2
13. Košķins I. Latviešu valodas dialektālie slāvismi diahroniskā skatījumā. - *Linguistica Lettica*, 2023, Nr. 31/2
14. Ozola A. Prievārda ar rekcijas īpatnības lībiskā dialekta Kurzemes izloksnēs. - *Linguistica Lettica*, 2023, Nr. 31/2
15. Siliņa-Piņķe R. Vēlreiz par 17. gadsimta personvārdu alonomiem. - *Baltistica* 58 (1), 2023, 58 (1), <https://doi.org/10.15388/baltistica.58.1.2480>
16. Stafecka A. Jānis Endzelīns un latviešu dialektoloģija = Jānis Endzelīns and Latvian Dialectology. - *Linguistica Lettica*, 2023, Nr.32, <https://doi.org/10.22364/lingualet.32>
17. Siliņa-Piņķe R. Ceļā uz jaunu latviešu personvārdu vārdnīcu jeb Ko nevar atrast Klāva Siliņa vārdnīcā. - *Linguistica Lettica*. Veltījumkrājums Laimutei Balodei. Speciālizlaidums, 2024, <https://doi.org/10.22364/lingualet.si2024>
18. Rapa S. Latvijas sakrālā toponīmija. - *Linguistica Lettica*. Veltījumkrājums Laimutei Balodei. Speciālizlaidums, 2024, <https://doi.org/10.22364/lingualet.si2024>
19. Trumpa A. Latvijas mājvārdu vienskaitļa un daudzskaitļa formas = Singular and Plural Forms of Latvian House-Names. - *Linguistica Lettica*, 2023, Nr.32, <https://doi.org/10.22364/lingualet.32>
20. Stafecka A. Zudušo baltisko personvārdu meklējumi latviešu uzvārdos un senajos rakstos - *Linguistica Lettica*, 2023, Nr.32, <https://doi.org/10.22364/lingualet.32>
21. Markus D.; Vulāne A. Kā loka darbības vārdus ēst un gulēt dažās dziļajās latgaliskajās izloksnēs. - *Linguistica Lettica*, 2023, Nr.32, <https://doi.org/10.22364/lingualet.32>
22. Frīdenberga A. Ieskats vārddarināšanas jautājumos Jāņa Endzelīna darbos. – Valoda: nozīme un forma/ Language: Meaning and Forma, 2024, Rīga: LU Akadēmiskais apgāds

Recenzētas zinātniskas monogrāfijas

1. Veisbergs A. Tulkojumi latviešu valodā. 16.-20. gadsimta ainava.- Rec.: Gunta Ločmele, Gunta Roziņa, Jānis Sīlis. Lit. red. Ieva Jansone. Rīga: LU Akadēmiskais apgāds, 2022, 264 lpp. ISBN 9789934188671.
2. Laumane B. Identitātes meklējumi: Nīcas, Otaņķu, Pērkones mājvārdi un uzvārdi. Rīga: LU Akadēmiskais apgāds, 2024.
3. Rapa S.; Trumpa A.; Siliņa-Piņķe R. (red.) Latvijas vietvārdu vārdnīca. Sgajevski-Sļukuma-. Sastādījuši: Dzintra Hirša (Sgajevski–“Simaisch”), Anta Trumpa (Simaītišķi–“Sivem”, Sīlāni-Sīlis; “Sieben”–“Sjomki”; Skuopiņi–Slakteris), Ilze Štrausa (Sivēn–Sīlava), † Ojārs Bušs (“Sīmaļneica”–Sīmanis), Sanda Rapa (Skuola–Skuōmakas; Slaktūzis–“Sļukuma-”), Kersti Boiko (Skaba–Skor-b'anka), Renāte Siliņa-Piņķe (“Skorbe”–Skūšstīena-); iekļauti arī materiāli no Jāņa Endzelīna manuskripta. - Rīga: LU Latviešu valodas institūts, 2024, https://lavi.lu.lv/wp-content/uploads/2025/01/LVV_Sgajevski-Slukums.pdf
4. Jāņa Endzelīna Darbu izlases tematiskais un vārdu rādītājs Sastādītāji: Dzintra Hirša, Ojārs Bušs†, Ingmars Zemzaris. Atbildīgais redaktors Alberts Sarkanis. - Rīga: Zinātne, LU Latviešu valodas institūts, 2023. 832 lpp, <https://lavi.lu.lv/wp-content/uploads/2023/10/Janis-Endzelins-Tematiskais-un-vardu-raditajs-2023.pdf>

Ziņojums par rīcībpolitiku

1. "Valsts valodas politikas pamatnostādņu 2021.–2027. gadam īstenošanas plāna 2024.–2027. gadam" pasākumi, Latvijas Republikas Izglītības un zinātnes ministrija, iesniegti priekšlikumi visos rīcības virzienos.

Zinātniskās datubāzes un datu kopas

1. Ozola A.; Ozols M.; Rapa S. Apvidvārdu talka. Pūlpakalpes rīks apvidvārdu vākšanai. Rīga: LU Latviešu valodas institūts, 2022.
2. Rapa S., Ozols M. Vietvārdu talka. Pūlpakalpes rīks vietvārdu vākšanai. Rīga: LU Latviešu valodas institūts, 2023.
3. Andronova E.; Frīdenberga A.; Siliņa-Piņķe R.; Trumpa A.; Vanags P. Latviešu valodas vēsturiskā vārdnīca (16. –17. gs)

Jauna produkta vai jaunas tehnoloģijas, tai skaitā metodes, prototips

1. Markus-Narvila L.; Ozola A.; Rapa S.; Ozols M.; Markots A.; Trumpa E. Interaktīvā latviešu valodas dialektu karte. <https://dialekti.lu.lv/>

Aizstāvēts promocijas darbs

1. Vēvere Daira. Dziļo tāmnieku izlokšņu fonētiskās un morfoloģiskās sistēmas dinamika. Latvijas Universitāte, 2024.

Secinājumi

Lai veicinātu iekļaujošas latviskas un eiropiskas zināšanu sabiedrības, kuras pamatā ir demokrātiskas vērtības latviešu valoda un kultūra, veidošanos, 2021. gada 25. augustā tika izsludināts Valsts Pētījumu Programmas **“Letonika latviskas un eiropiskas sabiedrības attīstībai”** pirmais konkurss. Programmas mērķis bija radīt jaunas zināšanas un risinājumus, lai sekmētu ilgtspējīgu Latvijas sabiedrības un valsts attīstību, tās ietvarā veicot valodas, vēstures, kultūras, latviešu un mazākumtautību identitātes pētniecību, izglītības transformācijas iespēju izpēti, kā arī nepieciešamā cilvēkkapitāla paplašināšanu.

Konkursa pirmās kārtas ietvaros 2021. gadā tika atbalstīti astoņi projektu pieteikumi, kopā tiem piešķirot 4 923 975 eiro:

- **“Mūsdienu latviešu valodas izpēte un valodas tehnoloģiju attīstība”**
- **“Identitāšu ainavas: vēsture, kultūra un vide”**
- **“Inovātivi risinājumi kombinētās mācīšanās ieviešanai mācību procesa digitālās transformācijas kontekstā”**
- **“Daudzfunkcionāla lībiešu valodas vārdnīca”**
- **“Neatkarības arheoloģija: jaunas pieejas Nacionālajai pretestības vēsturei Latvijā”**
- **“Inovātiva un iekļaujoša pārvaldība sabiedrības iesaistes, uzticības, komunikācijas veicināšanai”**
- **“Jauni risinājumi demogrāfijas un migrācijas procesu izpētē latviskas un eiropiskas zināšanu sabiedrības attīstībai”**
- **“Latviešu valodas daudzveidība laikā un telpā”**

Projekts **“Mūsdienu latviešu valodas izpēte un valodas tehnoloģiju attīstība”**, pielietojot datus balstītas metodes gramatikas, leksiskās semantikas, fonētikas, fonoloģijas un zīmju valodas analīzei, būtiski veicinājis latviešu valodas izpēti un tehnoloģiju attīstību. Nozīmīgākie sasniegumi ietver digitālu latviešu valodas resursu izstrādi un papildināšanu, tostarp latviešu runas un zīmju valodas paraugkorpusu, kā arī leksisko resursu uzlabošanu. Attīstīti jauni neironu tīklu modeļi latviešu runas atpazīšanai un sintezētās runas tehnoloģijām, kā arī uzlaboti semantiskās analīzes rīki.

Projektam novērota plaša sociāli ekonomiskā ietekme - uzlabota valodas tehnoloģiju pieejamība, sekmēta valsts pārvaldes un industrijas sadarbība, kā arī veicināta sabiedrības izglītošana un iesaiste, tostarp organizējot publiskas diskusijas un iniciatīvas.

Projekta komunikācijas aktivitātes nodrošināja plašu informācijas izplatīšanu caur medijiem, sociālajiem tīkliem, semināriem un atklātām lekcijām. **CLARIN-LV infrastruktūras attīstība** veicinājusi latviešu valodas tehnoloģiju atpazīstamību un lietojumu gan akadēmiskajā vidē, gan industrijā, nostiprinot Latvijas pozīcijas starptautiskajā valodu tehnoloģiju un mākslīgā intelekta pētniecības jomā.

Projekta ietvaros tapušas **24 zinātniskās publikācijas** *Scopus*, *Web of Science* un ERIH PLUS datubāzēs indeksētos izdevumos, izstrādātas **13 zinātniskās datu bāzes un datu kopas**. Jāatzīmē arī projekta rezultāti jauno zinātnieku ataudzes jomā – aizstāvēti trīs maģistra un **trīs promocijas darbi**.

Projekts **“Identitāšu ainavas: vēsture, kultūra un vide”**, īstenojot starpnozaru pieeju humanitāro, sociālo, vides, arhitektūras un mākslas zinātņu krustpunktā, sniedzis būtisku ieguldījumu cilvēka un vides mijiedarbības izpētē, īpaši attīstot vietas identitātes, ainavas un piederības analīzi vēsturiskā un mūsdienu kontekstā. Izstrādāts pamatots teorētiskais un metodoloģiskais ietvars, kas apvieno makrolīmeņa teritoriālo analīzi ar mikrolīmeņa lauka pētījumiem, intervijām un antropoloģiskiem novērojumiem. Iegūti jauni empīriski dati par kopienas identitātēm, urbānajām un enerģētikas

ainavām, arheoloģisko mantojumu, ūdens ainavām un kultūras reprezentācijām literatūrā un mākslā. Projekta rezultāti sekmējuši reģionālo attīstību, kultūras mantojuma saglabāšanu un radošo industriju izaugsmi, īpaši Latgalē, kā arī snieguši ieteikumus valsts institūcijām izglītības, kultūrpolitikas un mantojuma pārvaldības jomā. Nodrošināta plaša sabiedrības iesaiste un komunikācija, īstenojot lekcijas, diskusijas, izstādes un pilsoniskās zinātnes aktivitātes. Projekta ietvaros publicēti **14 augstākās kategorijas zinātniskie raksti** (viens iesniegts) un četri otrās kategorijas raksti (divi iesniegti), izdotas **divas recenzētas zinātniskās monogrāfijas** un izveidotas divas atvērtas datu kopas. Būtisks ieguldījums veikts cilvēkkapitāla attīstībā: **aizstāvēti pieci promocijas un četri maģistra darbi**, kā arī izstrādāti 13 jauni un pilnveidoti 16 studiju kursi. Projekts kopumā radījis ilgtspējīgu ietekmi Latvijas humanitārajās un mākslas zinātnēs un stiprinājis zinātnes un sabiedrības sadarbību.

Projektā **“Inovatīvi risinājumi kombinētās mācīšanās ieviešanai mācību procesa digitālās transformācijas kontekstā”** ietvaros, izstrādājot un empīriski pārbaudot uz pierādījumiem balstītus risinājumus izglītības digitālajai transformācijai, sniegts būtisks ieguldījums cilvēkkapitāla stiprināšanā izglītībā. Radīts teorētisks ietvars, kas integrē saturu, pedagoģiju un tehnoloģijas klases, skolas un sistēmas līmenī, kā arī izstrādāta kombinētās mācīšanās modeļu tipoloģija un skolotāju profesionālās pilnveides modelis, kas testēts pilotprojektā ar 478 skolotājiem. Projekta rezultāti snieguši zinātniski pamatotas rekomendācijas digitālās transformācijas, iekļaujošās izglītības un pedagogu profesionālās pilnveides jomās, kā arī veicinājuši ciešu sadarbību ar Izglītības un zinātnes ministriju, Saeimu, pašvaldībām un izglītības iestādēm. Izveidots inovatīvo skolu tīkls, attīstīti mācību moduļi dabaszinātnēs, matemātikā un vēsturē, kā arī stiprināta sadarbība ar uzņēmumiem (t. sk. Latvijas Mobilais Telefons, Latvijas valsts meži), sekmējot zināšanu pārnesi uz praksi.

Projekta ietvaros **publicēti seši raksti** *Scopus* un *Web of Science* datubāzēs, trīs raksti Latvijas recenzētos izdevumos, sagatavoti divi konferenču raksti un izstrādāti **trīs rīcībpolitikas ziņojumi**. Tāpat projekta rezultāti integrēti studiju procesā un skolotāju tālākizglītībā, nodrošinot ilgtspējīgu ietekmi uz Latvijas izglītības sistēmas attīstību un digitālās transformācijas īstenošanu.

Projekta **“Daudzfunkcionāla lībiešu valodas vārdnīca”** īstenošanas rezultātā būtiski sekmēta lībiešu valodas izpēte, dokumentēšana un digitālo resursu attīstība, nodrošinot valodas ilgtspēju un pieejamību plašākai sabiedrībai. Izveidota un papildināta **platforma Livonian.tech**, kas apkopo lībiešu valodas datus un resursus pētniecībai un apguvei. Paplašināta **leksikogrāfiskā datubāze**, iekļaujot angļu valodas tulkojumus un semantisko analīzi, kā arī izveidota skaņu datu bāze ar izrunas paraugiem.

Projekts veicinājis jauno pētnieku iesaisti un starptautisko sadarbību, nodibinot partnerības ar Helsinku, Tartu un Tromsø universitātēm, kā arī organizējot Lībiešu vasaras universitāti, kurā piedalījās studenti no dažādām Eiropas augstskolām. Notikusi sadarbība ar Izglītības un zinātnes ministriju, ieviešot lībiešu valodas apmācību kursus skolēniem un organizējot **Lībiešu mantojuma gadu 2023 sadarbībā ar UNESCO**.

Sociāli ekonomiskā ietekme ietver sadarbību ar valodu tehnoloģiju industriju, attīstot mākslīgā intelekta risinājumus lībiešu valodas apguvei un lietojumam. Projekta rezultāti nodrošinājuši ilgtermiņa ietekmi valodas pētniecībā, apguvē un popularizēšanā, nostiprinot lībiešu valodas pozīciju digitālajā laikmetā.

Projekta ietvaros tapušas **četras publikācijas** *Scopus*, *Web of Science* un ERIH PLUS datubāzēs indeksētos izdevumos, izstrādātas **astoņas zinātniskās datu bāzes**, izstrādātas **trīs jaunas tehnoloģijas**, tapuši seši rīcībpolitikas ziņojumi gan nacionālā, gan starptautiskā līmenī, un aizstāvēts **viens promocijas darbs** projekta tematikā.

Projekts **“Neatkarības arheoloģija: jaunas pieejas Nacionālajai pretestības vēsturei Latvijā”**, konceptuāli paplašinot izpratni par Latvijas pēckara pretošanās kustību, piedāvājis niansētu skatījumu

uz pretošanos kā daudzveidīgu opozicionāru prakšu kopumu dažādos varas, kultūras un jaunatnes socializācijas laukos. Balstoties Pjēra Burdjē pieejā, pētījums kritiski pārskatījis līdzšinējo vienkāršoto nacionālās pretošanās interpretāciju Latvijas historiogrāfijā un veicinājis starpdisciplināru diskusiju par politisko rīcībspēju, nacionālajiem diskursiem un pretošanās formām padomju okupācijas apstākļos. Projekta ietvaros stiprināta pētniecības kapacitāte un starptautiskā sadarbība, attīstot partnerības ar vairākām universitātēm un pētniecības centriem, kā arī integrējot rezultātus studiju procesā. Projekta rezultāti radījuši ievērojamu ietekmi kultūras mantojuma un kultūras tūrisma jomā: sadarbībā ar Militārā mantojuma tūrisma platformu izstrādāti pieci jauni vēsturiskā tūrisma maršruti un interaktīva karte, noslēgts sadarbības memorands turpmākai maršrutu uzturēšanai, kā arī nodrošināta regulāra zināšanu pārnese rīcībpolitikas veidotājiem. Plašā komunikācija (lekcijas, diskusijas, kolokviji, podkāsts, izstādes un līdzdalības aktivitātes) veicinājusi sabiedrības izpratni par pretošanās vēstures nozīmi un sabiedrisko noturību. Projekta ietvaros **publicēti pieci augstākās kategorijas zinātniskie raksti** (divi vēl iesniegti), sagatavoti **trīs rīcībpolitikas ziņojumi**, bet recenzēta zinātniskā monogrāfija ir izstrādes stadijā.

Projekts **“Inovātīva un iekļaujoša pārvaldība sabiedrības iesaistes, uzticības, komunikācijas veicināšanai”**, integrēti analizējot četras savstarpēji saistītas demokrātiskās pārvaldības dimensijas: līdzdalību, institucionālo uzticēšanos, noturību un stratēģisko komunikāciju, sniedzis būtisku ieguldījumu **demokrātisko procesu izpētē Latvijā**. Izmantojot daudzveidīgu metodoloģiju un apvienojot starptautiskus datus, oriģinālas reprezentatīvas aptaujas un unikālus digitālās uzvedības datus no platformas Manabalss.lv, radīts analītiski pamatots un empīriski bagātīgs skatījums uz sabiedrības līdzdalības un uzticēšanās mehānismiem. Projekta ietvaros izveidotas **divas atvērtas datu kopas**, sagatavotas politikas rekomendācijas demokrātijas kvalitātes, pilsoniskās izglītības, stratēģiskās komunikācijas un sabiedrības noturības jomās. Stiprināta starptautiskā sadarbība un pētniecības kapacitāte, iesaistot diasporas zinātniekus un nodrošinot jaunus projektu pieteikumus un viena finansēta projekta uzsākšanu. Projekta rezultāti pārsniedz plānoto: publicēti **pieci augstākās kategorijas raksti** (plānotā viena vietā), **trīs otrās kategorijas raksti** (divi iesniegti) un divi citi recenzēti raksti, sagatavots rīcībpolitikas ziņojums, kā arī veicināta akadēmiskā pēctecība (viens promocijas darbs iesniegts, viens izstrādē). Kopumā projekts nodrošinājis starptautiski konkurētspējīgu zinātnisko sniegumu un tiešu, praktisku ietekmi uz pārvaldības un pilsoniskās līdzdalības attīstību Latvijā.

Projekts **“Jauni risinājumi demogrāfijas un migrācijas procesu izpētē latviskas un eiropiskas zināšanu sabiedrības attīstībai”** būtiski paplašinājis zināšanas par demogrāfijas un migrācijas procesiem Latvijā un Eiropā, integrējot tradicionālo iedzīvotāju statistiku ar mūsdienīgām datu analīzes metodēm un administratīvo datu izmantošanu. Izstrādāts detalizēts un regulāri atjaunojams iedzīvotāju mobilitātes analīzes ietvars, kā arī Latvijā pirmo reizi ieviests četru klasteru reģionālās demogrāfijas modelis, kas ir balstīts 12 rādītājos un ļauj identificēt teritorijas ar atšķirīgiem demogrāfiskā riska profiliem. Pētījumā iegūti nozīmīgi secinājumi par migrācijas, novecošanās un reģionālās nevienlīdzības savstarpējo saistību, kā arī par diasporas un reemigrācijas procesiem. Projekts nodrošinājis plašu starptautisko sadarbību un studējošo iesaisti, stiprinot Latvijas pētniecības kapacitāti demogrāfijas un migrācijas jomā. Rezultāti tieši izmantoti rīcībpolitikā - sagatavoti analītiski ziņojumi un rekomendācijas, kas tostarp integrēti valsts demogrāfijas politikas plānošanas dokumentos, kā arī izstrādāts modelis jaunpienācēju iekļaušanai izglītības sistēmā un ieteikumi migrantu integrācijai reģionos. Projekts ievērojami pārsniedzis plānotos zinātnisko rezultātu rādītājus: publicētas **20 publikācijas starptautiski indeksētos izdevumos** (11 augstākās kategorijas), sagatavoti **seši rīcībpolitikas ziņojumi**, aizstāvēti seši maģistra darbi un iesniegts viens promocijas darbs; pēcuzaudzības periodā tiks izdota recenzēta monogrāfija. Kopumā projekts nodrošinājis augstu zinātnisko kvalitāti un būtisku praktisku ietekmi uz demogrāfijas un migrācijas politikas attīstību Latvijā.

Projekta “**Latviešu valodas daudzveidība laikā un telpā**” ietvaros būtiski veicināta latviešu valodas reģionālo un vēsturisko aspektu izpēte, attīstot digitālos resursus un valodas rīkus. Izveidotas un papildinātas **vietvārdu, apvidvārdu un dialektu datubāzes**, kā arī sagatavotas jaunas **vārdnīcas un vēsturisko tekstu korpusi**, nodrošinot valodas saglabāšanu un pieejamību pētniecībai.

Projekts veicinājis jauno pētnieku iesaisti, sniedzot iespēju studentiem piedalīties valodas resursu izstrādē, vēsturisko tekstu digitalizācijā un dialektoloģiskajos pētījumos. Tika organizētas starptautiskas vieslekcijas, kā arī praktiskie semināri un lauka ekspedīcijas, veicinot akadēmisko un profesionālo izaugsmi.

Projektam ir plaša sociāli ekonomiskā ietekme, tostarp valodas politikas attīstībā, izglītībā un kultūras mantojuma saglabāšanā. Tika izstrādāti valsts valodas politikas dokumenti, organizētas **Vietvārdu dienas un Apvidvārdu talkas**, kā arī veidoti valodas tehnoloģiju risinājumi, kas integrēti valsts un komerciālajā sektorā.

Projekta ietvaros tapušas **22 zinātniskās publikācijas** *Scopus*, *Web of Science* un ERIH PLUS datubāzēs indeksētos izdevumos, **četras zinātniskās monogrāfijas**, izstrādātas **trīs zinātniskās datu bāzes un datu kopas** un **viena jauna tehnoloģija**. Tapis viens rīcībpolitikas ziņojums un aizstāvēts viens promocijas darbs projekta tematikā.

Īstenoto projektu norise ir būtiski sekmējusi latviešu un lībiešu valodu izpēti, attīstot digitālos resursus un valodas tehnoloģijas. Izveidoti un papildināti valodu korpusi, leksikogrāfiskās datubāzes un valodas rīki, kas nodrošina valodas dokumentēšanu, apguvi un pielietojumu digitālajā vidē. Īpaši nozīmīgi sasniegumi ir: runas un zīmju valodas korpusi, vēsturisko tekstu analīze, dialektoloģiskie pētījumi un jaunu valodas modeļu izstrāde, uzlabojot runas atpazīšanu un sintēzi, rezultātā nostiprinot latviešu un lībiešu valodu pozīcijas nacionālā un starptautiskā mērogā.

Programmas izvirzītie mērķi un uzdevumi, kas pārklāj plašu humanitāro un sociālo zinātņu spektru, atspoguļojas projektu pieteikumu atšķirīgajā tematikā un vidusposmā sasniegtajos rezultātos, starpdisciplināras metodoloģijas pielietojumā un jaunu zināšanu radīšanā, kas ilgtermiņā sniegs ieguldījumu Latvijas sabiedriskajā, politiskajā un kultūras telpā.

Latvijas Zinātnes
padome

Pārskatu sagatavoja
Latvijas Zinātnes padome